

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

«ДОСВІД ОНЛАЙН ТА ОФЛАЙН НАВЧАННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ПЕРЕКЛАДАЧІВ»

(08 жовтня 2026 року)

Дніпро ДНУ
2026

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства

Кафедра перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

**ДОСВІД ОНЛАЙН ТА ОФЛАЙН НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМЦІВ ТА ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

Дніпро ДНУ 2026

УДК 80

М54

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Досвід онлайн та офлайн навчання іноземців та перекладачів". Дніпро, ДНУ, 2026 (електронне видання)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради

факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

(протокол № від ..2026 року)

Редакційна колегія: декан факультету, професор,
доктор філол. наук Попова І. С.

д-р філол. н., проф. Панченко О. І. д-р філол. н.,

канд. філол. н., доц. Вотінцева М.Л.

канд. філол. н., доц. Клименко Т.А.

канд. філол. н., доц. Муляр І.В.

викл. Горєлова П.В.

У збірнику надруковано статті та тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції "Досвід онлайн та офлайн навчання іноземців та перекладачів".

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій. Матеріали друкуються в авторській редакції. За точність викладених фактів відповідальність покладається на авторів.

COGNITIVE DIMENSION OF WILLIAM BLAKE'S POEM "THE LITTLE BOY FOUND"

Yevhen Bed, Dnipro

This study examines William Blake's "*The Little Boy Found*," [2, p. 11] the resolution to "*The Little Boy Lost*" in *Songs of Innocence*. While the former portrays abandonment and disorientation, this poem presents a narrative of divine guidance and restoration. Through a cognitive-linguistic lens, we analyze how its frames, conceptual metaphors, and image schemas construct the reader's perception of salvation and emotional recovery.

From a cognitive perspective, the central element of "*The Little Boy Found*" is the **LOST CHILD** frame, which was previously outlined in "*The Little Boy Lost*" [1]. However, in this new context, it acquires an opposite dynamic: transitioning from a sense of danger and solitude to a return under protection and care. This frame organizes both the narrative and emotional structure of the poem, defining the interaction of key participants: 1) **Child** – a vulnerable subject experiencing fear and requiring care; 2) **Rescuer / Guide** – God, who appears in the image of a father ("*like his father in white*"), performing the role of the one who finds and brings back; 3) **Mother** – the final destination of the return, a symbol of domestic shelter; 4) **Environment** – a space of darkness and danger, from which the child is guided to a safe home.

This frame unfolds into several subordinate frames that specify the course of events and determine the semantic depth of the text:

1. **PATH**, realized in the phrases "*by the hand led*," "*to his mother brought*." It reflects movement from a dangerous environment to a place of safety and care.
2. **RESCUE**, built on the actions of the guide ("*He kissed the child & by the hand led*"), designating not only physical guidance but also emotional care.
3. **RETURN TO THE MOTHER** directs the plot toward the final goal: reunion with the maternal shelter as the completion of the perilous journey.

Unlike “*The Little Boy Lost*,” which stems from an absent guide and collapsed dependence, “*The Little Boy Found*” fulfills the **LOST CHILD** frame: the guide appears, restores protection, and resolves the dramatic tension into salvation, shifting the narrative from fear to spiritual care.

Conceptual metaphors structure target domains through familiar source domains. Blake uses several such models to drive the poem’s narrative and emotional trajectory:

1. **GOD IS A FATHER / GUIDE**: Divine protection becomes accessible through human paternal care and physical touch (a kiss, leading by hand)..

2. **SAFETY IS PROXIMITY / DANGER IS DISTANCE**: The opposition between “*ever nigh*” and “*lost*” reflects the contrast between a sense of protection (spatial and emotional proximity) and a state of threat caused by separation from the guide.

3. **SPIRITUAL SALVATION IS A JOURNEY**. Physical movement (“*by the hand led*”, “*to his mother brought*”) maps onto a spiritual passage from fear to shelter.

4. **LIGHT IS GOOD / DARK IS DANGER**. Although not explicitly named, this opposition is visually emphasized through “*in white*” (white as a symbol of protection and divine presence) against the background of the dark forest and night environment.

These spatial and bodily metaphors ground the **LOST CHILD** frame, rendering the poem’s spiritual resolution intuitively accessible.

The poem activates several image schemas that structure both the narrative trajectory and the emotional-evaluative dimension of the text:

1. **SOURCE – PATH – GOAL**: The plot unfolds as a trajectory: the child’s departure from a safe space → wandering in darkness → appearance of the guide → return to the mother. The verbal formulas “*by the hand led*” and “*to his mother brought*” verbalize this schema, highlighting both the physical and spiritual path toward restored safety.

2. **CONTAINER**: The dark forest functions as a dangerous enclosure from

which the child is extracted into the open safety of home.

3. **DEPENDENCE**: Reliance on the guide is grounded in physical touch (“*by the hand led*”) and affective care (“*He kissed the child*”).

4. **NEAR – FAR**: Spatial proximity (“*ever nigh*”) signals divine protection, contrasting with the spatial distance of being “*lost*.”

5. **SHELTER**: The maternal reunion (“*to his mother brought*”) provides a spatial-emotional sanctuary opposed to the hostile environment.

In conclusion, analyzing “*The Little Boy Found*” through a cognitive lens demonstrates how Blake transforms physical spatial movement into a profound allegory of spiritual rescue. By reconfiguring the frames, metaphors, and image schemas that caused despair in “*The Little Boy Lost*,” the poem constructs a harmonious cognitive model of divine care, where protection is successfully restored and the disrupted trajectory finds its ultimate resolution.

References:

1. Bed Ye. Cognitive Dimension of William Blake’s Poem “The Little Boy Lost”. *Філологія та лінгвістика у сучасному світі*. Матеріали науково-практичної конференції, м. Полтава, 7-8 листопада 2025 р. Одеса, 2025. С. 39-40.
2. The Complete Poetry & Prose of William Blake / ed. by D.V. Erdman. New York: Anchor Books. 1988. 1018 p.

CONDITIONALITY VS. INTEGRATION: LINGUISTIC SHIFTS IN THE ENGLISH-UKRAINIAN SECURITY DISCOURSE (2025-2026)

Denys Boborykin, Dnipro

The geopolitical landscape of 2025-2026 has introduced profound transformations in the international security environment, fundamentally altering the rhetoric used to conceptualize the Russian-Ukrainian war. From a linguistic perspective, the initial period of the full-scale invasion (2022 - 2023) was characterized by a unified Western discourse of moral absolute and existential resistance. However, a critical discourse analysis of the 2025-2026 period reveals a distinct pragmatic divergence between the political narratives of the United States

and the European Union. This linguistic bifurcation, i.e. shifting towards U.S. transactionalism on one side and E.U. institutional integration on the other, creates a complex pragmatic matrix that significantly challenges English-Ukrainian translation practices [6, p. 112].

The present study aims to analyze lexical and modal shifts in the contemporary English-language security discourse and evaluate their pragmatic impact on translation strategies. By utilizing critical discourse analysis [4, p. 89], the research investigates how modality and conditionality shape the evolving geopolitical reality.

The pragmatics of U.S. political discourse regarding Ukraine in 2025-2026 has been governed by a «language of conditionality». Since the American foreign policy has plunged into a transactional recalibration, its rhetoric has shifted from the emotional declarations of «unwavering support» seen in 2022-2023 to a highly calculated, business-oriented lexicon furthered by the Trump administration. Lexically, this discourse is marked by transactional terminology such as *burden-sharing*, *return on investment (ROI)*, and *measured assistance* [5, p. 41].

The U.S. narrative relies heavily on conditional clauses (*provided that*, *on the condition of*) and hedging devices that establish pragmatic boundaries. The modality is primarily dynamic and tentative, reflecting a policy of strategic restraint. Translating this transactional rhetoric into Ukrainian poses a distinct linguistic challenge, requiring semantic narrowing and explicitation. For instance, translating a typical 2025-2026 political statement such as «The U.S. will provide measured assistance provided that European allies ensure proportional burden-sharing» requires acute pragmatic calibration in Ukrainian media and official discourse, often rendered as «США надаватимуть дозовану (або *нормовану*) допомогу за умови, що європейські союзники забезпечать пропорційний розподіл фінансового тягаря». Here, the neutral English adjective «measured» acquires a restrictive semantic shade in the Ukrainian «дозована» (dosed/rationed), while «burden-sharing» necessitates explicitation into «розподіл фінансового тягаря» (distribution of the financial burden) to clarify the purely

economic nature of the U.S. political pragmatics [1, p. 215]. Rendering such concepts requires careful semantic readjustment in Ukrainian to convey the underlying political caution without completely neutralizing the context of American stance. The linguistic frame has completely shifted from an alliance of shared values to a partnership based on measurable deliverables.

Conversely, the European Union's security discourse in 2025-2026 demonstrates a stark pragmatic shift towards an «epistemic modality of inevitability» and existential integration. In response to the U.S. transactional turn, the EU narrative has adopted a rigid, institutionalized «language of force». This discourse is characterized by strong deontic modality, utilizing modal verbs of obligation (e.g., *must*, *cannot*, *is imperative*) that eliminate the space for diplomatic pluralism [3, p. 55].

Lexical units such as *strategic autonomy* and *existential integration* have become highly frequent in official Brussels communications. When translating this EU rhetoric into Ukrainian, translators consistently utilize pragmatic intensification. Consider the translation of a standard EU narrative: «*Europe must build strategic autonomy to survive as a security actor*». In Ukrainian discourse, this would be normally translated as «Європа зобов'язана розбудувати стратегічну автономію для фізичного виживання як суб'єкта безпеки». The English modal *must* is escalated to the legalistic *зобов'язана* (obliged/mandated), and the semantic scope of *survive* is amplified through the addition of the adjective to *фізичного виживання* (physical survival) [2, p. 134]. This demonstrates how Ukrainian linguistic practices institutionalize European strategic concepts, giving them immediate existential weight.

Furthermore, this discursive divergence has led to the emergence of what can be termed «institutionalized othering». The linguistic representation of negotiations, both in English and its Ukrainian translations, has shifted from a positive resolving prosody to a deeply negative prosody, frequently framed through metaphors of «strategic traps» and «wrecking-ball politics». The soft power of traditional diplomatic translation is being superseded by a rigid linguistic

framework designed to project deterrence and such newly emergent concepts as «wrecking-ball politics» which may be translated as *політика тотального демонтажу* (politics of total dismantlement) or *бульдозерна дипломатія* (bulldozer diplomacy) testify to it.

In conclusion, the English-Ukrainian security discourse no longer remains monolithic. It is linguistically polarized between the U.S. transactional approach and the EU modality of existential integration. For applied linguistics and translation studies, this implies altering the translator's role to that of a pragmatic mediator who must decode and recontextualize subtle syntactic and lexical shifts. Future research must expand on these findings by conducting a corpus-based frequency analysis of conditional clauses and modal verbs in allied political speeches to quantitatively measure the transition from emotional mobilization to pragmatic institutionalization.

References

1. Карабан В. І. Переклад англomовної військової та військово-технічної літератури українською мовою : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2020. 415 с.
2. Baker M. Translation and Conflict: A Narrative Account. London : Routledge, 2018. 210 p.
3. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London : Routledge, 2004. 226 p.
4. Fairclough N. Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. New York : Longman, 2013. 264 p.
5. Munich Security Report 2026: Under Destruction. Munich : Munich Security Conference, 2026. 174 p.
6. Schäffner C. Political Discourse, Media and Translation. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2010. 260 p.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕРШОТВОРУ З ПЕРЕКЛАДОМ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАННЯ АГАТИ КРІСТІ «WHILE THE LIGHT LASTS»

Наталія Бойко, м. Дніпро

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до пошуку ефективних способів передавання якомога точнішого змісту першоджерела. Важливу роль відіграють перекладацькі трансформації – «міжмовні, формально-семантичні за характером перетворення у структурній формі мовних одиниць, спрямовані на досягнення еквівалентності в перекладі». Для оцінки адекватності перекладу та його відповідності оригіналу здійснюють порівняльний аналіз [1, с. 23-24].

За основу дослідження взято твір «While the Light Lasts» (1924) зі збірки «Допоки триває світло та інші розповіді» (1997) Агати Крісті та його німецькомовний варіант «Solange es hell ist», здійснений Ур.-М. Месснер із коментарями Тоні Медавара. Перше німецьке видання вийшло у 1999 році у видавництві «Scherz Verlag» у Берні, Мюнхені та Відні.

Загалом у відібраному для дослідження перекладі було знайдено 374 перекладацькі трансформації: 181 лексико-семантичну, 180 граматичних, 13 стилістичних.

Найбільша кількість припадає на лексико-семантичні трансформації, як-от 7 виборів варіантного відповідника (1,87%), 5 контекстуальних заміन (1,34%), 2 адаптивні транскодування (0,53%), 4 антонімічні переклади (негативації) (1,07%), 48 компресій (12,83%), 35 декомпресій (9,36%), 8 пермутацій (2,14%), 17 конкретизацій (4,55%), 1 генералізацію (0,27%), 47 модуляцій (12,57%), 1 експлікацію (0,27%), 5 компенсацій (1,34%), 1 трансплантацію (0,27%).

Вибір варіантного відповідника, контекстуальну заміну й антонімічний переклад застосовують для природного звучання в мові перекладу, збереження змісту оригіналу та дотримання стилістичної

нейтральності. Наприклад, *trees and scrub* [3, с. 126] – *Bäumen und Buschwerk* [2, с. 194] – полісемантичному *scrub* дібрано німецький відповідник згідно з контекстом; *on the stoop* [3, с. 127] – *auf der Veranda* [2, с. 196] – перекладачка замінила одне просторове поняття (ганок, сходи перед входом до будинку) іншим, близьким за функцією (верандою з дахом), що більш звичне для німецькомовного читача; *happy* [3, с. 130] – *nicht unglücklich* [2, с. 200] – подвійна негативація.

Адаптивне транскодування допомагає пристосувати власні назви до усталених географічних форм мови перекладу: *Rhodesia* [3, с. 127] – *Rhodesien* [2, с. 196]; *South Africa* [3, с. 131] – *südliches Afrika* [2, с. 196].

У перекладі Ур.-М. Месснер виявлені випадки **лексичної компресії** зумовлені словотвірними особливостями німецької мови: словоскладання дає змогу концентрувати значний обсяг інформації у межах однієї лексичної одиниці, наприклад, *year of the war* [3, с. 126] – *das Kriegsjahr* [2, с. 194]; *for months and months* [3, с. 129] – *monatelang* [2, с. 199]; *the obituary notice of Tim Nugent's death* [3, с. 133] – *Tim Nugents Todesanzeige* [2, с. 206]. Такий момент інколи характерний і для **генералізації**, проте вона спрощує сприйняття тексту для читача: *in the palm of her hand* [3, с. 131] – *in ihrer Hand* [2, с. 202].

Експлікація, конкретизація і додавання виконують уточнювальну функцію: перекладачка добирає описові конструкції і слова із вужчим значенням, насичує текст деталями, що полегшують читачу розуміння тексту (*the fleshpots* [3, с. 130] – *die Fleischtöpfe Ägyptens* [2, с. 200] – в англійському тексті використано скорочену біблійну алюзію, символ матеріального добробуту, тоді як у перекладі її розгорнуто до повної форми), підкреслюють історичний контекст подій (*the war* [3, с. 126] – *Kriegsausbruch* [2, с. 195]), пояснюють характер, стан чи поведінку героя (*stifling* [3, с. 131] – *zum Ersticken heiß* [2, с. 202] – перекладачка розкриває значення англійського прислівника *задушливо* за допомогою простого за синтаксичною структурою словосполучення – настільки спекотно, що можна задихнутися).

Пермутацію використовують задля синтаксичної адаптації до норм

мови перекладу: *the manager's voice* [3, с. 128] – *die Stimme des Verwalters* [2, с. 197].

Модуляція є важливим інструментом для передачі змісту оригіналу іншим логічним способом, забезпечуючи природність перекладу. Наприклад, *all the hundred and one luxuries* [3, с. 130] – *all die tausend Dinge* [2, с. 201] – зміна числового образу (101 → 1000) з елементами узагальнення (предмети розкоші → речі), хоча гіперболу відтворено.

За допомогою **компенсації** зберігається загальне емоційне навантаження: «...and – well – you...» [3, с. 130] – «...und du, du...» [2, с. 200] – у німецькому тексті *well* і тире, які передають вагання, невпевненість мовця, не відтворені, натомість це компенсовано повтором займенника, що створює такий же ефект.

Трансплантація підкреслює відчуття національного або культурного: «Boys» [2, с. 198] (у перекладі це слово подано мовою оригіналу).

На лексико-семантичному рівні було зафіксовано також випадки помилкового перекладу. По-перше, *an infant* [3, с. 126] – *ein Kleinkind* [2, с. 194] – зміщено вікове значення, оскільки англійське *infant* означає немовля, дитину першого року життя [5], тоді як *Kleinkind* – це дитина приблизно від 1 до 3 років [4]. Тож більш точним відповідником, на нашу думку, є *Säugling* або *Baby*. По-друге, *yesterday* [3, с. 133] – *vorgestern* [2, с. 206] – часові рамки помилково зміщено на один день назад (вчора → позавчора).

Граматичні трансформації є другими за частотністю використання технік, як-от 74 транспозиції (28 замін частин мови (23 номіналізації, 5 вербалізацій), 18 замін граматичної категорії, 28 замін синтаксичних конструкцій) (19,79%), 87 змін порядку слів у реченні (23,26%), 8 додавань (2,14%), 4 вилучення (1,07%), 3 поділи (0,80%), 4 інтеграції (1,07%).

Як щодо заголовку, то використано граматичну трансформацію, як-от **транспозицію** (заміна частин мови і синтаксичних конструкцій): *While the Light Lasts* [3, с. 126] – *Solange es hell ist* [2, с. 194] – конструкція з особовим

підметом → безособова *Es ist*; іменник → прикметник (*light* → *hell*). Також в першоджерелі *While the Light Lasts* виявлено алітерацію: повторення однорідного приголосного звуку [l]; тоді як у перекладі цей стилістичний прийом не відтворено і нічим не компенсовано. Наш варіант заголовку – *Solange das Licht leuchtet*. Він теж окреслений чотирма словами, які за частинами мови ідентичні оригіналу, у ньому збережено порядок слів і алітерацію приголосного звуку [l].

Простежено, що у німецькому перекладі використано значну кількість замін граматичних категорій. Передусім це стосується стану (активний часто передано пасивним: «...we plant them out...» [3, с. 128] – «...sie werden ... ausgepflanzt» [2, с. 197]); часу ('ll meet [3, с. 134] – triffst [2, с. 206] – Future Simple → Präsens, оскільки в німецькій мові теперішній час широко застосовують для позначення майбутніх дій за наявності обставини часу); способу («Why, look at that diamond...» [3, с. 128] – «Man braucht sich nur den Diamanten anzusehen...» [2, с. 198] – наказовий → дійсний спосіб) і форми (resting [3, с. 131] – ruhte [2, с. 202] – дієприслівник → особова форма) дієслів, числа (a crutch [3, с. 130] – Krücken [2, с. 200] – одиниця → множина) і роду іменників (it [diamond] [3, с. 127] – ihn [der Diamant] [2, с. 195] – середній → чоловічий, оскільки в англійській мові неживі предмети не мають граматичного роду, тоді як у німецькій кожен іменник має чоловічий, жіночий або середній рід, тому відповідно до цього під час перекладу виникає потреба у зміні артикля, займенника чи інших узгоджених форм).

Як щодо **порядку слів у реченні**, в англійській мові він є відносно фіксованим, тоді як в німецькій значною мірою залежить від типу речення. У розповідних і питальних реченнях німецької мови присудок займає друге місце: «Where could I meet you...» [3, с. 130] – «Wo kann ich dich ... treffen?» [2, с. 201]. Якщо речення починається з другорядного члена, то після нього відразу йде дієслово, тоді – підмет: «Once a native stepped out...» [3, с. 126] – «Einmal trat ein Eingeborener...» [2, с. 194]. У підрядній частині складного речення присудок, як правило, займає кінцеву позицію:

«...when he gave it to her» [3, с. 127] – «...als er ihn ihr gab» [2, с. 195]. Те саме відбувається із відокремлюваними префіксами дієслів: «...the hot African sun poured down unmercifully» [3, с. 126] – «...vom Himmel brannte erbarmungslos die heiße afrikanische Sonne herab» [2, с. 194]. Ще одна особливість пов'язана з модальними дієсловами і минулим часом Perfekt: модальне чи допоміжне дієслово відповідно займає другу позицію, тоді як інфінітив чи Partizip II переміщується в кінець речення. Наприклад, «I must prepare him» [3, с. 130] – «Ich muß ihn darauf vorbereiten» [2, с. 201].

Граматичне вилучення найчастіше стосується саме артиклів, яких в німецькій можуть не використовувати із множиною, власними назвами, речовинами, матеріалами та абстрактними поняттями, натомість додаткові смислові навантаження компенсовані іншими лексичними засобами. Наприклад, *a new tenderness* [3, с. 130] – *ungewohnte Zärtlichkeit* [2, с. 201].

Як щодо **граматичного додавання**, то яскравим прикладом є «I'll explain to Tim» [3, с. 131] – «Ich werde es Tim erklären» [2, с. 203], адже дуже часто німецькі дієслова потребують додатка *es*.

За допомогою **поділу** спрощено сприйняття тексту: «On his return George Crozier was met by a request that his wife might not be disturbed» [3, с. 133] – «Als George Crozier zurückkam, wurde ihm ausgerichtet, daß seine Frau nicht gestört werden wolle» [2, с. 205] (складне речення з однією підрядною частиною → складне з двома підрядними частинами).

Тоді як **інтеграція** сприяє більш літературному звучанню, підкреслює причинно-наслідкові зв'язки: «It was nine o'clock the next morning when he entered her bedroom, his face rather grave» [3, с. 133] – «Gegen neun Uhr am nächsten Morgen betrat er mit ernster Miene ihr Schlafzimmer» [2, с. 205] (складне з різними видами зв'язку → просте речення).

Під час дослідження граматичних трансформацій було зафіксовано також випадки помилкового перекладу. Ур.-М. Месснер 25 разів використовує орфографічно застарілі форми слів, які, згідно з реформою правопису 1996 року, на сьогоднішній день мають інший нормативний варіант написання.

Наприклад, *daß* [2, с. 194, 196, 197, 199, 200, 201, 204, 205] – *dass* (15 разів); *Häßlichkeit* [2, с. 196] – *Hässlichkeit*; *muß* [2, с. 201, 204, 205] – *muss* (тричі); *vergib* [2, с. 204] – *vergiss* [4].

Стилістичні трансформації охоплюють 5 випадків логізації (1,34%) та 8 – експресивації (2,14%).

Логізація слугує для нейтралізації висловлювань, пом'якшення емоцій та уникнення надмірної експресії: *droned on* [3, с. 128] – *redete weiter* [2, с. 197] – заміна експресивного дієслова «монотонно, нудно, без кінця бурмотів» стилістично нейтральним «говорив, вів далі, продовжував говорити».

Протилежну роль відіграє **експресивація**, що підкреслює емоційність і характер персонажів. Особливістю німецької мови є модальні частки, які вказують на емоційно-експресивний характер висловлювання. Наприклад, «*Women were all the same...*» [3, с. 127] – «*Frauen waren doch alle gleich...*» [2, с. 195] – *doch* передає відтінок переконаності, очевидності чи авторської оцінки.

Отже, здійснений порівняльний аналіз дає змогу стверджувати, що Ур.-М. Месснер для досягнення адекватності перекладу віддає перевагу застосуванню лексико-семантичних (48,39%) і граматичних (48,13%) трансформацій, які становлять майже однакову частку від загальної кількості зафіксованих нами випадків і відіграють важливу роль у доборі лексики із врахуванням контексту, полегшенні його розуміння та допомагають узгодити синтаксис між мовами, тоді як стилістичні (3,48%) представлені значно меншою мірою. З урахуванням таких даних домінантною перекладацькою трансформацією є зміна порядку слів у реченні (23,26%). Друге місце за частотністю посідає транспозиція (19,79%), а третє – компресія (12,83%) і модуляція (12,57%). Та все ж порівняльний аналіз оригіналу та його німецькомовного варіанту довів, що найвищий ступінь еквівалентності досягається завдяки синтезу перекладацьких трансформацій: застосувавши 374 трансформації, перекладачці вдалося не лише наблизити текст до правил

німецької мови, а й зберегти індивідуальний авторський стиль і передати структурно-композиційні й жанрово-стильові особливості першоджерела. Хоча певні спотворені моменти все ж були виявлені, загалом переклад можна вважати адекватним.

Бібліографія

1. Бойко Н. А., Панченко О. І. Аналіз трансформацій у перекладах творів Агати Крісті українською мовою. Філологічні науки. Збірник наукових праць студентів та викладачів факультету. Дніпро: Ліра, 2026. С. 23-29.
2. Agatha Christie. Solange es hell ist. München: Scherz Verlag, 2000. 207 S.
3. Agatha Christie. While the Light Lasts. 2003. 135 p.
URL: <https://pdfroom.com/books/while-the-light-lasts/PbG5wly4dq4> (Last accessed: 24.09.2026).
4. Duden. Die deutsche Rechtschreibung. URL: <https://www.duden.de/> (abgerufen am 21. September 2026).
5. Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary.
URL: <https://www.merriam-webster.com/> (Last accessed: 11.09.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ВОЄННОГО ЧАСУ

Болгар Аріна, м. Дніпро

В англійській мові регулярно з'являються нові слова та нові значення вже існуючих слів, або неологізми. Це відбувається внаслідок розвитку технологій, що постійно створюють нові предмети та процеси. Нові слова утворюються в результаті розвитку соціального життя та культури. Засоби інформації також є джерелом нових слів та їх значень. Неологізми мають різну частоту вживання та тривалість використання. Такі одиниці не лише називають нові явища, а й можуть передавати емоційне ставлення мовця, оцінку подій та культурний контекст. У зв'язку з цим їх переклад англійською мовою становить окрему проблему, оскільки буквальна передача не завжди

забезпечує збереження комунікативного ефекту оригіналу.

У сучасному світі мова також живе у постійному прискоренні. У зв'язку з цим вона набуває нових слів, зворотів, висловів – неологізмів. Тому актуальність цієї теми зумовлена активним розвитком української мови та появою нових слів, що відображають сучасні реалії, технології, соціальні та політичні зміни.

Метою дослідження є спостереження особливостей перекладу українських неологізмів англійською; аналіз перекладацьких трансформацій та визначення ступеня збереження їхнього функціонально комунікативного аспекту. Робота також має на меті проаналізувати сучасні українські неологізми та визначити ефективність використаних перекладацьких стратегій для адекватної передачі їхнього значення в англомовному середовищі. Об'єктом є українські неологізми в медіа текстах; їх переклад англійською мовою. Предметом дослідження є процес перекладу цих неологізмів з української мови англійською, а також методи і стратегії, що застосовуються для досягнення точності комунікативного аспекту та адекватності перекладу.

Мета і завдання дослідження зумовили вибір комплексу наукових методів. Зокрема, метод класифікації застосовано для визначення основних типів українських неологізмів та способів їх перекладу англійською мовою. За допомогою описового методу здійснено систематизацію та детальний аналіз прикладів уживання інноваційних лексичних одиниць, тоді як зіставний метод дав змогу порівняти українські неологізми з їхніми англомовними відповідниками задля з'ясування специфіки перекладацьких трансформацій.

Неологізми — це «новостворені лексичні одиниці або існуючі поняття, які набувають нового значення» [2]. Вони з'явилися у мовленні внаслідок суспільних, культурних чи технологічних змін, поки не набули статусу усталених. Наприклад, такі слова, як *телевізор*, *метро*, *таксі*, *радіо*, колись були неологізмами, а зараз вони стали звичними для нас загальноновживаними

словами. Науковці виділяють такі типи неологізмів:

1) лексичні неологізми — це нові слова, які створені за існуючими в мові моделями або запозичені з інших мов, або семантичні кальки (*лайк, фейк, гаджет, шоу, піар, блютуз, онлайн*);

2) семантичні неологізми — добре відомі в мові слова, які на даному етапі функціонують з новим значенням. Вони виникають внаслідок надання нового значення раніше вживаному слову : *зелені* (долари), *профіль* (опис облікового запису користувача в соціальних мережах) [1].

Одним із поширених способів відтворення українських неологізмів є транскодування. Зокрема, термін, який описує, як російських загарбників, так і народ, що підтримує агресію «русня» може передаватися англійською як «*rusnia*», що дає змогу зберегти національно-культурну специфіку одиниці, емоційне та оцінне навантаження, оригінального слова однак не гарантує розуміння її додаткових асоціативних значень англомовним читачем.

Іншим способом перекладу є калькування. Наприклад, вислів «*посилати на м'ясо*», що використовується для позначення відправлення військовослужбовців у ситуації, де їхнє життя фактично розглядається як витратний ресурс, може передаватися як «*being sent for meat*». Зберігається образність оригіналу, однак його сприйняття англомовною аудиторією значною мірою залежить від контексту.

На відміну від транскодування та калькування, описовий переклад дає змогу передати значення неологізму через його пояснення. Так, «Майдан» у деяких англомовних текстах може передаватися як «*Independence Square*» («*The epicenter of the movement, Independence Square or “Maidan”, witnessed hundreds of thousands gather...*» [3]), або супроводжуватися поясненням, пов'язаним із протестами в Україні. Така стратегія підвищує інформативність перекладу для іноземної аудиторії, проте може послаблювати культурну та емоційну насиченість оригінальної назви.

Отже, адекватний переклад сучасної медійної неології воєнного періоду неможливий без урахування її емоційно-оцінного наповнення та культурного

фону. Вдале рішення завжди зумовлене контекстом і готовністю іншомовної аудиторії сприйняти нову лексику. Зберегти комунікативний задум найчастіше дозволяє не механічне копіювання форми, а смислова адаптація, розгорнутий коментар або комбінація трансформацій.

Бібліографія

1. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові. Мова і культура. 2014. С. 341–346
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова книга. 2002. 560 с.
3. Ukraine's Orange Revolution: The Spark That Ignited a Nation. UNITED24 Media. Culture. 04.04.2024. [Режим доступу]. URL: [Ukraine's Orange Revolution, The Spark That Ignited a Nation — UNITED24 Media](#) (дата звернення: 24.09.2026).

ЗІСТАВНИЙ МЕТОД У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ДОСВІД РОБОТИ З КИТАЙСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ

Евеліна Боєва, Ксенія Боса, м. Одеса

Розширення академічної мобільності та дистанційних форм навчання зумовило стрімке зростання кількості китайських студентів, які опановують українську мову. Специфіка викладання української мови як іноземної (далі – УМІ) китайськомовним студентам полягає в тому, що зіставлення нової мовної системи з уже засвоєними (рідною китайською й англійською як мовою-посередником) відбувається психологічно неминуче та здебільшого мимовільно. Завдання викладача – не усунути це зіставлення, а свідомо ним керувати: використовувати там, де воно полегшує засвоєння матеріалу, і обмежувати випадки з інтерференцією. Цей процес не є довільним: асоціації встановлюються як за подібністю, так і за контрастом із явищами вже відомої мови, якою в китайських студентів на початкових етапах навчання української мови часто виступає англійська. Спираючись на знайоме та вже засвоєне, студент підсвідомо співвідносить новий матеріал із попереднім

мовним досвідом. Тому зіставлення доцільно використовувати викладачеві насамперед тоді, коли воно сприяє подоланню труднощів у розумінні нового матеріалу.

У практиці роботи з китайськими студентами прийнято таку послідовність опанування української мови: фонетика, лексикологія, морфологія, синтаксис. Лінгвокультурологічний компонент у межах цього курсу не передбачено, тому зіставний метод виконує тут суто лінгвістичну функцію – зосереджується на структурних розбіжностях мовних систем, а не на культурному контексті.

Особливо виразно зіставний принцип виявляється під час навчання фонетики. Л. В. Біденко, досліджуючи особливості навчання китайських студентів УМІ, наголошує на суттєвих розбіжностях між звуковими системами китайської та української мов. До труднощів належать, зокрема, відмінності у структурі складу, наявність тонів у китайській мові, відмінності у вимові приголосних, нерозрізнення китайськими студентами деяких українських опозицій за твердістю/м'якістю та дзвінкістю/глухістю, а також труднощі з вимовою шиплячих і дрижачих звуків [1, с. 53-55]. Отже, зіставлення фонетичних систем української і китайської мов дозволяє не лише пояснювати студентам особливості української вимови, а й прогнозувати типові фонетичні помилки та цілеспрямовано добирати вправи для їх подолання.

Під час формування певної граматичної навички доцільним є функціонально-формальне зіставлення, за якого засвоєння значення іншомовної форми й умов її використання відбувається з опорою на знання про розбіжності між двома мовами. Таким чином, стихійна опора студента на мову-посередник має поступово перетворюватися на свідому орієнтацію використання вже сформованих мовних навичок або, навпаки, на свідоме дистанціювання від них у тих випадках, коли вони можуть спричинити інтерференцію.

Водночас під час навчання китайських студентів УМІ доцільно

враховувати не лише міжмовні відмінності, а й специфіку організації самого навчального процесу. К. Осідач та С. Яремчук наголошують на необхідності формування в китайських студентів іншомовної комунікативної компетентності, яка забезпечуватиме можливість здійснювати професійні, ділові та наукові контакти українською мовою [4, с. 244-245].

Не менш важливою є лінгвокультурологічна складова навчання. Система викладання іноземної мови має передбачати ознайомлення студентів із базовими культурними цінностями, особливостями національного світобачення, моделями поведінки та нормами комунікативної взаємодії носіїв мови. У навчанні УМІ це означає не лише формування мовних навичок, а й поступове введення студента в український соціокультурний простір. С. Костюк, досліджуючи формування міжкультурної компетентності студентів-іноземців у процесі навчання української мови, розглядає її як важливу складову міжкультурної комунікації [2]. Сучасні дослідження О. Семеног та І. Кушнір також засвідчують важливість соціокультурного, комунікативно-діяльнісного, та студентоцентрованого підходів у формуванні міжкультурної компетентності інофонів, які вивчають українську мову як іноземну [3]. Особливо цінним для нашого дослідження є те, що авторки враховують досвід роботи не лише з турецькими, а й із китайськими студентами.

Отже, викладач української мови як іноземної, окрім ґрунтовного знання предмета, загальнопедагогічних та соціально-психологічних засад навчання, повинен володіти міжкультурною компетенцією, бо він є не лише носієм мовних знань, а й одним із основних представників української культури, з якою іноземний студент безпосередньо знайомиться в освітньому середовищі.

Спостерігаючи за роботою китайських студентів, можемо зробити висновок: зіставний метод найефективніший тоді, коли застосовується вибірково – саме в тих точках, де розбіжність між мовними системами є вирішальною для розуміння явища, а не як універсальний прийом пояснення

всього матеріалу. Надмірне зіставлення, навпаки, уповільнює формування безпосереднього мовного чуття, необхідного для практичного володіння мовою. Важливою умовою ефективності зіставного методу є послідовність його застосування протягом усього курсу: окремі точки зіставлення, введені на етапі фонетики чи лексикології, доцільно повертати й уточнювати на етапі морфології та синтаксису, коли студент уже має ширший мовний матеріал для порівняння. Така наскрізна робота з зіставленням дає змогу студентам поступово вибудовувати цілісне уявлення про граматичну систему української мови, а не сприймати кожен новий розділ курсу як окремий, не пов'язаний з попереднім.

Отже, зіставний метод у навчанні китайських студентів УМІ доцільно розглядати в комплексі з комунікативним, лінгвокультурологічним, соціокультурним та студентоцентричним підходами. Його основне завдання полягає в тому, щоб передбачити випадки позитивного перенесення сформованих мовних навичок, своєчасно виявити потенційні зони міжмовної інтерференції і створити умови для свідомого засвоєння специфічних явищ української мови. Зіставний метод у викладанні китайським студентам української як іноземної є дієвим інструментом на всіх етапах курсу – від фонетики до синтаксису, – за умови його вмотивованого й дозованого застосування. Подальшого вивчення потребує розробка адаптованих навчальних матеріалів, які системно враховували б типологічні розбіжності української та китайської мов на кожному з цих етапів.

Бібліографія

1. Біденко Л. В. Особливості навчання китайських студентів фонетики українській мові як іноземної (з досвіду роботи кафедри мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету). *Академічні студії*. Серія «Педагогіка». 2024. № 1. С. 52–56. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.8>
2. Костюк С. Українська мова: критерії, показники, рівні сформованості міжкультурної компетентності міжкультурної комунікації студентів-

іноземців. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2019. Вип. 19. С. 157-177. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v19i0.2329>

3. Семеног О. М., Кушнір І. М. Формування міжкультурної компетентності інофонів у процесі навчання української мови як іноземної в умовах воєнного стану (на прикладі українсько-турецького проєкту). *Слобожанський науковий вісник*. Серія: Філологія. 2025. № 10. С. 87-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.10.15>

4. Osidach K., Yaremchuk S. The main aspects of teaching Ukrainian as a foreign language to Chinese students at the elementary level (A1-A2). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2024. Вип. 79, ч. 2. С. 242-247. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-2-37>

ТИПОВІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА ІНСТРУМЕНТИ КОНТРОЛЮ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

Юлія Більбіт, м. Дніпро

Зростання обсягів контенту та цифрова трансформація перетворили забезпечення якості перекладу (Translation Quality Assurance, TQA) на комплексне завдання на межі лінгвістики й ІТ. Усунення перекладацьких деформацій і вдосконалення інструментів їх пошуку є актуальною науковою проблемою [3, 4, 5].

Проблеми перекладу виникають через структурну асиметрію мовних систем, когнітивні відмінності між комунікантами й технічні обмеження середовища. Відповідно до міжнародних стандартів ASTM F2575-14 [1] та ISO 17100:2015 [2], помилки локалізації поділяють на кілька категорій. Чільне місце серед них посідають лексико-семантичні (калькування ідіом, спотворення багатозначних слів, ігнорування контексту) та граматико-синтаксичні деформації (порушення сполучуваності й механічне копіювання

чужомовних структур). Особливої уваги потребують термінологічні неузгодженості, спричинені порушенням єдності понять у межах проєкту.

Не менш важливими є прагматичні та стилістичні порушення (невідповідність стилю й тональності оригіналу, зокрема використання рекламних кліше в технічній документації). Значну частку становлять технічно-формальні помилки: пропущені сегменти, розбіжності в цифрах, помилки форматування, неперевіреність дат, валют, одиниць виміру, а також пошкодження тегів розмітки (HTML, XML, XLIFF). Як зазначають галузеві експерти, зокрема в *Technolex Translation Studio*, саме такі цифрові невідповідності становлять найбільшу загрозу для високотехнологічних проєктів, здатні спричинити збої в роботі програмного забезпечення та юридичні колізії.

Для мінімізації впливу людського фактора умовою ефективного перекладацького процесу є застосування багаторівневої системи забезпечення якості, яка поєднує автоматизовані перевірки й експертний лінгвістичний контроль за принципом участі людини в процесі (Human-in-the-loop). Сучасні програми автоматизованого перекладу (Computer-Assisted Translation, CAT), зокрема *Trados Studio* та *memoQ*, разом зі спеціалізованими інструментами контролю якості, як-от *Xbench* і *QA Distiller*, здійснюють глибоку перевірку білінгвальних файлів за формальними ознаками. Вони автоматично сканують текст на наявність числових невідповідностей, знаків пунктуації чи пробілів у вихідному та цільовому сегментах, виявляють порушення цілісності тегів форматування, фіксують наявність однакових перекладів для різних термінів або, навпаки, різних перекладів одного терміна, а також знаходять незавершені порожні комірки та залишки неперекладеного тексту.

Важливим елементом цієї архітектури є термінологічні бази (Termbases) і пам'ять перекладів (Translation Memory, TM). Використання централізованих глосаріїв безпосередньо під час роботи дозволяє уникнути розбіжностей у термінології, оскільки системи моніторингу в реальному часі сигналізують перекладачеві про будь-які відхилення від затвердженого

стандарту. Для кількісного вимірювання кінцевої якості застосовуються стандартизовані фреймворки, наприклад *MQM (Multidimensional Quality Metrics)* [7] і *LISA QA Model* [6]. Вони дозволяють детально категоризувати знайдені дефекти за ступенем тяжкості на критичні, мажорні й мінорні, розраховувати загальний бал якості та приймати обґрунтоване рішення щодо остаточного допуску документа до передання замовнику.

Проблема забезпечення якості перекладу має комплексний характер і потребує синтезу лінгвістичних знань та ІТ. Впровадження автоматизованих інструментів, зокрема спеціалізованих QA-модулів і систем керування перекладами (Translation Management System, TMS), у поєднанні з експертним редагуванням значно підвищує надійність перекладацького продукту. Перспективними напрямками подальших досліджень залишаються оптимізація алгоритмів гібридного контролю за участю генеративного штучного інтелекту, удосконалення систем машинного перекладу (Machine Translation, MT) та розвиток технологій постредагування машинного перекладу (Machine Translation Post-Editing, MTPE).

Бібліографія

1. ASTM F2575-14. Standard Guide for Quality Assurance in Translation. West Conshohocken, PA : ASTM International, 2014. 20 p.
2. ISO 17100:2015. Translation services – Requirements for translation services. Geneva : International Organization for Standardization, 2015. 24 p.
3. Карабан В. В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
5. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
6. Drugan J. Quality in Professional Translation: Assessment and Practice. London : Routledge, 2013. 232 p.

7. Lommel A., Burchardt A., Uszkoreit H. Multidimensional Quality Metrics (MQM): A Framework for Declaring and Describing Translation Quality Metrics. *Tradumàtica: tecnologies de la traducció*. 2014. No. 12. P. 455–463.

THE PECULIARITIES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN MODERN HIGHER EDUCATION

Тетяна Ворова, Дніпро

Currently, due to the unprecedented openness of European borders and the European Union's commitment to cultural pluralism, there is a growing importance placed on scholarly works that contribute to a broader understanding and a shift in focus within the specific field of cross-cultural or intercultural communication and the interpretation of information received in a foreign language [1; 2; 3].

Mutual understanding between representatives of different cultures is not achieved automatically (only on the basis of declaring good intentions about readiness for international contacts), since, unfortunately, different peoples speak their own languages, which implies inevitable misunderstandings and distortions in communication.

In this light, the correct and timely position is one based on viewing a modern university not only as a specialized educational institution where students receive professional training, but also as a major cultural center where representatives of many nations meet and interact.

In this context, a logical step is to make full use of the opportunities available to higher education institutions in order to facilitate meaningful communication that promotes mutual understanding and takes into account the distinctive features of the thinking, worldview, religion, customs, rituals, and behavior of Ukrainian and international students—everything that falls under the definition of exchange of cross-cultural information.

The factors listed above have a significant impact on the development of students' linguistic and sociocultural competence, leading to the interpenetration and mutual enrichment of their native and foreign cultures, although it is entirely

reasonable to expect the emergence of certain features of a parallel process characterized by a critical perception of foreign culture due to the presence of certain entrenched stereotypes, superstitions, and prejudices, or as a result of the dominance of the national cultural model over the priorities of a foreign cultural model in the worldview of young learners.

The consequences of contacts between representatives of different cultures can be successfully anticipated and corrected, smoothing out the expected sharp edges. The most accessible forms of such correction can be implemented during extracurricular cultural activities (in interest groups, academic societies, and foreign language classes) by fostering a relaxed and friendly atmosphere that promotes mutual understanding and accelerates the exchange of information between representatives of different cultures (organizing and conducting informal gatherings of this kind is part of the responsibilities of tutors of student groups). It is also important not to overlook the effectiveness of classroom sessions, during which students can successfully work through situational exercises focused on intercultural communication and dialogue among cultures, ideally followed by a critical analysis of the phenomena of national mentalities (this is part of the responsibilities of the lecturer leading the foreign language class).

In this regard, we would like to see greater understanding on the part of university administrations regarding the need to allocate a sufficient number of hours for practical foreign language classes and to limit class sizes to an optimal level of ten students, which would undoubtedly contribute significantly to improving the effectiveness of students' learning.

References:

1. Алефіренко Н. Ф. Лінгвокультурологія: ціннісно-сміслові простори мови. Київ, 2010. 250 с.
2. Тен Ю. П. Культурологія і міжкультурна комунікація. Київ, 2007. 328 с.
3. Bonvillain N. Language, Culture and Communication: the Meaning of Messages. New York, 2010 . 208 p.

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДІВ, СТВОРЕНИХ СИСТЕМАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Марина Вотінцева, Дніпро

У добу глобалізації та інтенсивного розвитку цифрових технологій великі мовні моделі (LLM), зокрема ChatGPT, DeepSeek, Gemini та інші, посідають дедалі помітніше місце у сфері перекладознавства та суміжних наукових дисциплін. Завдяки здатності обробляти значні обсяги мовного матеріалу, ураховувати контекстуальні параметри та адаптуватися до специфіки окремих мовних систем, ці інструменти виявляють високий потенціал для автоматизованого перекладу, аналізу міжмовних трансформацій і дослідження дискурсивних практик.

Актуальність дослідження зумовлена інтенсивним розвитком штучного інтелекту у сфері перекладу та нагальною потребою у ґрунтовному осмисленні його сильних і слабких сторін у контексті сучасної перекладацької практики. Особливу увагу становить аналіз типових помилок – семантичних, стилістичних, граматичних і контекстуальних, – оскільки їх виявлення дозволяє окреслити межі ефективності машинного перекладу та визначити роль людини-редактора у забезпеченні високої якості перекладного тексту.

Аби з'ясувати, які помилки виникають під час перекладу художніх творів, зроблених за допомогою ШІ, проаналізуємо переклади декількох уривків з художніх творів, різних за жанром.

Для аналізу розглянемо чотири українські версії перекладу уривка (епізод розмови Джейн і Елізабет про містера Бінґлі) з роману Джейн Остін «Гордість та упередженість»:

1. Переклад №1 – Переклад Володимира Горбатька;
2. Переклад №2 – переклад від ChatGPT;
3. Переклад №3 – переклад від Gemini
4. Переклад №4 (комбінований) – синтетичний варіант, створений чатом GPT на основі двох попередніх із метою досягнення стилістичної

гармонії.

Щоб запевнитись в тому, що переклад, зроблений людиною, в нашому випадку В. Горбатько, є найкращим серед тих, що ми порівнюємо в нашому дослідженні, ми порівняли переклад, зроблений В. Горбатько та синтетичний переклад.

Обидва переклади демонструють високу ступінь адекватності до англійського оригіналу, проте відрізняються стилістичними засобами, рівнем літературності, інтонаційною гнучкістю й вибудовою емоційного тону. Насамперед варто зазначити, що переклад В. Горбатька має більш художній характер, у ньому відчутна тенденція до плавності викладу та гармонійної ритміки фраз. Комбінований переклад, створений ChatGPT, характеризується більшою точністю передачі смислових відтінків та відповідністю стриманому стилю Джейн Остін.

МОТИВ ЯК СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ОДИНИЦЯ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Світлана Гонсалес-Муніс, Дніпро

У сучасному літературознавстві та мовознавстві мотив належить до категорій, що перебувають на перетині структурного, семантичного, наратологічного, когнітивного та інтертекстуального підходів до аналізу художнього тексту. Попри тривалу історію вивчення цього поняття, мотив не має однозначної дефініції, оскільки може реалізуватися як образ, предмет, дія, ситуація, емоційний стан, словесна формула або комплекс взаємопов'язаних текстових елементів. Водночас саме ця багатофункціональність робить мотив продуктивним інструментом аналізу поетичного тексту, оскільки дає змогу досліджувати взаємодію його формальних і семантичних рівнів.

Сучасні поетологічні студії дедалі частіше відходять від розуміння лірики виключно як безпосереднього вираження внутрішнього стану автора. Ліричний текст розглядається як складна система мовних, ритмічних,

образних і дискурсивних взаємодій, у якій значення формується не лише окремими одиницями, а й повтореннями, варіаціями та відношеннями між ними. Д. Тіффані, характеризуючи сучасний стан теорії лірики, наголошує на її історичній, жанровій та дискурсивній мінливості, що унеможлиблює зведення лірики до єдиної моделі поетичного висловлювання. У цьому контексті мотив доцільно визначати як **структурно-семантичну одиницю поетичного тексту, що формується завдяки повторюваності певного образного, лексичного, предметного, ситуаційного або концептуального компонента та набуває додаткових значень унаслідок його варіативного функціонування в контексті**. Таке розуміння дає змогу поєднати дві основні характеристики мотиву: його відносну сталість та здатність до семантичної трансформації.

Принциповою властивістю мотиву є повторюваність. Однак повторення не слід розуміти як механічну тотожність. У поетичному тексті той самий мотив може реалізуватися за допомогою різних лексичних одиниць, метафоричних образів, синтаксичних конструкцій або контекстуальних асоціацій. Саме тому мотив можна розглядати як динамічну одиницю, значення якої формується поступово, у процесі взаємодії окремих реалізацій. Сучасні довідкові визначення мотиву також акцентують на тому, що його повторення сприяє формуванню ширшого значення твору, а варіативні реалізації мотиву можуть функціонувати як у межах одного тексту, так і в корпусі творів певного автора.

Отже, мотив принципово відрізняється від теми. Тема є ширшою абстрактною категорією, тоді як мотив має конкретнішу текстову реалізацію. Якщо тема може бути визначена як певна проблематика або концептуальне поле твору, то мотив є одним із засобів її предметно-образної та мовної актуалізації. Наприклад, тема пам'яті може реалізуватися через мотив фотографії, дороги, дзеркала, дому або голосу. При цьому конкретна реалізація мотиву залежить від авторської поетики та контексту його функціонування.

Важливою характеристикою мотиву є також його **структуротворча функція**. Повторювані елементи встановлюють зв'язки між окремими частинами тексту, забезпечуючи його композиційну та семантичну цілісність. Отже, мотив функціонує не лише як носій певного значення, а й як засіб текстової організації. Ця властивість особливо виразно виявляється в поезії, де обмежений обсяг тексту поєднується з високою семантичною концентрацією. У цьому аспекті продуктивним є звернення до категорії повторення. Дослідження поетики повторення показують, що повторюваний елемент у ліриці не просто відтворює вже наявне значення, а може його трансформувати. За рахунок зміни контексту повторення одна й та сама образна або лексична одиниця отримує нові семантичні відтінки. Саме тому мотив доцільно трактувати як **повторення з варіацією**, а не як просту репетицію того самого компонента. Такий підхід особливо важливий для аналізу ліричного тексту, де навіть незначна зміна контексту може спричинити суттєву модифікацію значення.

Специфіка мотиву в ліриці зумовлена також особливостями ліричного суб'єкта. На відміну від епічного тексту, структурна організація якого значною мірою визначається розвитком зовнішньої події, у ліриці особливого значення набуває динаміка свідомості, емоційного стану та сприйняття. Сучасні теорії лірики підкреслюють, що поетичне висловлювання не зводиться до простого повідомлення про певний об'єкт: воно створює специфічну ситуацію комунікації, у якій мовлення, адресованість, афективність і формальна організація взаємодіють між собою.

Відтак мотиви в ліричному тексті часто організуються навколо ліричного суб'єкта та відображають динаміку його взаємодії зі світом. Наприклад, мотив дороги може репрезентувати не лише фізичне переміщення, а й процес самопізнання; мотив дому може актуалізувати семантику належності, втрати або пам'яті; мотив тіла може переходити від конкретно-предметного значення до репрезентації травми, ідентичності чи досвіду. Семантика мотиву, таким чином, виникає на перетині його

предметного значення та контекстуальної інтерпретації.

Ще одним важливим аспектом є **асоціативність мотивної структури**. У поезії окремі мотиви рідко існують ізольовано: вони вступають у взаємодію, формуючи мережу семантичних зв'язків. Один мотив може актуалізувати інший через метафоричну, символічну, тематичну або інтертекстуальну близькість. У результаті формується своєрідна мотивна мережа, яка бере участь у створенні індивідуальної поетичної картини світу.

Сучасні когнітивно-поетологічні дослідження також дозволяють розглядати мотив як елемент, що бере участь у процесах категоризації та інтерпретації художнього тексту. О. Воробйова наголошує на перспективності когнітивної поетики для дослідження способів концептуалізації та репрезентації світу в художньому тексті. У такій перспективі повторюваний мотив можна трактувати як своєрідний когнітивний маркер, який спрямовує читацьку увагу та сприяє формуванню певної інтерпретаційної рамки.

Водночас мотив не слід ототожнювати із символом. Символ може функціонувати як окремий багатозначний образ, тоді як мотив передбачає передусім **динаміку повторного виникнення та взаємодії**. Один і той самий образ може стати мотивом лише за умови його системного функціонування та семантичного розвитку в тексті або в авторському корпусі. У цьому сенсі мотив є процесуальною категорією: його значення не задане остаточною дефініцією, а формується через сукупність текстових реалізацій.

Особливо продуктивним є застосування мотивного аналізу до сучасної поезії, у якій традиційні образи часто переосмислюються в нових культурних, гендерних, історичних та травматичних контекстах. Наприклад, мотиви дому, тіла, дороги, води, пам'яті або мовчання можуть функціонувати як традиційні поетичні структури, але водночас набувати нових значень під впливом історичного досвіду автора та сучасного культурного контексту. Показовим у цьому плані є сучасне дослідження трансформації

петрарківського мотиву краси й тілесності, де мотив розглядається не як стабільний образ, а як модель, що змінюється в різних історичних і культурних контекстах.

Отже, мотив у поетичному тексті доцільно розглядати як **динамічну структурно-семантичну одиницю, яка поєднує повторюваність і варіативність, бере участь у композиційній організації тексту, формує його семантичні та асоціативні зв'язки й сприяє актуалізації авторської концептуальної моделі світу**. Специфіка ліричного мотиву полягає в особливій залежності його функціонування від ліричного суб'єкта, контексту, поетичної мови та системи взаємопов'язаних образів. Перспективним напрямом подальших досліджень є поєднання традиційного мотивного аналізу з когнітивною поетикою, дискурсивним аналізом та цифровими методами опрацювання поетичних корпусів.

ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ МІФОНІМІВ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВАСИЛЯ ЗЕМЛЯКА «ЛЕБЕДИНА ЗГРАЯ»)

Поліна Горєлова, м. Дніпро

Особливий різновид власних назв становлять міфоніми, тобто імена персонажів чи назви об'єктів з фольклору – казок, міфів, легенд (як-от *Артеміда* чи *Вирій*). Спірним питанням є їхня приналежність до тієї чи тієї категорії онімів. Зокрема І. Гонца однозначно уналежнює їх до біонімів (власних назв живих істот), говорячи здебільшого про імена персонажів [1, с. 10]. Т. Торчинська уналежнює міфологічні та релігійні назви до найменувань зі «сфери людської діяльності» [4, с. 222], що є частиною абіонімів [4, с. 222]. Ми вважаємо за доцільне розглядати міфоніми відповідно до їхнього денотату – чи це жива істота (наприклад, персонаж казки), чи об'єкт (як-от міфічна локація). Залежно від такого розподілу, можливе виокремлення міфонімів-біонімів, що складаються з агіонімів, імен святих (як-от *Ієронім Стридонський*), теонімів, імен богів (*Гермес*), міфоперсонімів та міфоантропонімів, номінацій антропоморфних міфічних

істот та міфічних героїв-людей відповідно (*Медуза Горгона* та *Персей* відповідно), та міфонімів-абіонімів, серед яких міфогортоніми (*Судний день*), міфотопоніми (*Схерія*, вигаданий острів, батьківщина Навсікаї в «Одіссеї») тощо [3, с. 258-259].

У романі В. Земляка «Лебедина зграя» міфоніми представлені 3 теонімами (38% міфонімів) та по 1 одиниці (близько 12% для кожної категорії) агіонімів, міфоантропонімів, міфоідеонімів, міфопрагматонімів та міфотопонімів. Більшість із них пов'язані з християнством як найпоширенішою релігією в Україні з князівських часів і до сьогодні – наприклад, *Миколай-чудотворець* [2, с. 38], *Ноїв ковчег* [2, с. 76], *Ісус* [2, с. 143] тощо. Поодинокі оніми пов'язані з українським фольклором (*Мамай* [2, с. 39]) чи грецькою міфологією, поняття з якої можуть виступати частиною сталого виразу (*усе те кануло в Лету* [2, с. 211]). Міфоніми твору можуть бути використані не лише для порівнянь чогось із відомими релігійним чи міфологічним образом, але й для демонстрації релігійної приналежності окремих персонажів – наприклад, братів Соколюків, які за допомогою релігії осмислюють особистий травматичний досвід: *Батька ховали без них, вони тоді обидва були в солдатах на австрійському фронті, то тепер і батькові поставили свічку перед його богом Миколаєм-чудотворцем* [2, с. 38] (вибір ікони теж не випадковий – батька братів звали Миколою, тобто він, можливо, був охрещений на честь цього святого).

Під час перекладу міфонімів зазвичай використовують трансформацію адаптації, коли перекладач підшукує своєрідний традиційний відповідник до поняття в мові перекладу – що ми спостерігаємо зокрема в перекладі «Лебединої зграї» від А. Біленка. Наприклад, абсолютно стандартним є переклад міфопрагматоніму *Ноїв ковчег* як *Noah's Ark* [5, с. 117]. Проте контекстуально перекладач може застосовувати й інші трансформації, аби адекватно передати зміст окремого висловлювання. Скажімо, фразеологізм *усе те кануло в Лету*, що містить міфотопонім *Лета* (у грецькій міфології – назва ріки забуття в підземному царстві), перекладено взагалі без уживання

власних назв – як *everything sank into oblivion* [5, с. 327]. Такий переклад вилучає певні аспекти оригіналу (наявність оніму, прив'язку до античної спадщини, дещо піднесений пафос), але передає прагматичний зміст сказаного. Поза тим, українські міфоніми, не надто відомі в англomовній культурі, можуть бути просто транслітеровані, аби зберегти їхнє звучання та певну екзотичність: *Мамай – Matai* [5, с. 60]. І якщо адаптація або часткове вилучення сприяють зрозумілості тексту, хоч і з утратою деякого колориту (що характерно для перекладацької стратегії доместикації), то транслітерація зберігає незвичність, але не пояснює зміст (типово для форенізації).

З огляду на все вищенаведене можемо підсумувати, що міфоніми, як бачимо на прикладі роману В. Земляка «Лебедина згряя», становлять розмаїту групу власних назв. Як і всі оніми, вони вимагають особливої уваги в перекладі й можуть бути піддані трансформаціям адаптації, вилучення, транслітерації тощо – відповідно до контексту та обраної перекладачем стратегії.

Бібліографія

1. Гонца І. С. Українська ономастика: Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Умань: Візаві, 2021. 192 с.
2. Земляк В. С. Лебедина згряя. Зелені Млини: Романи. Київ: Дніпро, 1981. 623 с.
3. Колесник Н. Сакральний онімопростір української календарно-обрядової поезії. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія*. 2013. Вип. 697–699. С. 257–262.
4. Торчинська Т. А. Мовленнєвий розвиток молодших школярів на ономастичному змісті навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип. 55. С. 220–225.
5. Zemlyak V. *The Swan Flock*. Kyiv: Dnipro Publishers, 1982. 248 p.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Надія Григорян, м. Одеса

Сучасний розвиток інформаційних технологій і широке використання систем машинного перекладу істотно змінюють характер професійної діяльності перекладача та зумовлюють необхідність відповідного оновлення його фахової підготовки. Автоматизовані засоби перекладу значно оптимізують процес опрацювання тексту, проте результат машинного перекладу не завжди відповідає вимогам змістової точності, мовної нормативності, стилістичної доречності та комунікативної адекватності. У зв'язку з цим особливого значення набуває постредагування як професійна процедура критичного опрацювання машинного перекладу, що передбачає виявлення та виправлення помилок, оцінювання запропонованих перекладацьких відповідників і приведення тексту у відповідність до норм та функціональних вимог цільової мови.

Формування навичок постредагування машинного перекладу передбачає насамперед розвиток у майбутніх перекладачів умінь критично оцінювати отриманий текст. До основних навичок постредагування належать виявлення лексичних, граматичних, синтаксичних, термінологічних і стилістичних помилок, розпізнавання калькування, неточного відтворення контекстуального значення та порушення логіко-сміслових зв'язків тексту. Важливою складовою цієї діяльності є вміння співвідносити запропонований машинний варіант з контекстом оригіналу та визначати доцільність його використання. Особливої уваги потребують випадки, коли формально правильний відповідник не забезпечує адекватного відтворення значення. Тому студент повинен уміти аналізувати не окрему мовну одиницю, а її функціонування в конкретному контексті, добираючи відповідник з

урахуванням змісту, стилю та комунікативного призначення тексту.

Не менш важливою є навичка обґрунтованого редагування. У навчальному процесі доцільно пропонувати студентам завдання, що передбачають порівняння оригіналу з машинним перекладом, виявлення проблемних фрагментів, їх виправлення та коротке пояснення внесених змін. Така послідовність дає змогу сформувавши алгоритм професійної роботи: виявити помилку – визначити її тип – встановити причину – запропонувати адекватний відповідник – обґрунтувати перекладацьке рішення. Окремої уваги потребує формування навички оцінювання якості власного відредагованого тексту; студент повинен перевіряти не лише окремі виправлення, а й цілісність, зв'язність, стилістичну відповідність та відповідність перекладу комунікативній меті оригіналу.

Отже, формування навичок постредагування машинного перекладу є важливим складником професійної підготовки майбутніх перекладачів. Йдеться передусім про розвиток умінь критично оцінювати машинний переклад, виявляти та класифікувати помилки, перевіряти відповідність перекладацьких рішень контексту, здійснювати обґрунтоване редагування й оцінювати якість кінцевого тексту. Послідовне формування таких навичок сприяє розвитку професійної самостійності майбутнього перекладача та його здатності відповідально використовувати сучасні технології у перекладацькій діяльності. Відтак постредагування доцільно розглядати як невід'ємний компонент сучасної підготовки фахівця з перекладу.

ГЕНЕРАТИВНІ МОДЕЛІ ШІ У СУЧАСНІЙ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Валерія Грицан, м. Суми

Сучасний етап цифрових трансформацій характеризується стрімким укоріненням генеративних моделей штучного інтелекту у сферах освіти та перекладознавства – галузях, які традиційно вважалися виключною сферою застосування людського інтелекту. Відповідно, дослідження цієї динаміки

набуває особливої **актуальності** для формування нових освітніх стандартів та розробки ефективних стратегій перекладу.

Важливе теоретичне та практичне підґрунтя для осмислення цих процесів закладено у дослідженнях таких вітчизняних науковців, як О.В. Коляса [1], А.В. Красуля, М.В. Турчина [2] та ін. Водночас швидкий розвиток генеративного ШІ зумовлює потребу в подальшому поглибленому вивченні зазначеної проблематики.

З огляду на це, **мета розвідки** полягає в систематизації теоретичних і практичних аспектів застосування генеративного ШІ в галузях перекладу та освіти, визначенні ключових ризиків, зокрема, для професійної ідентичності перекладача, оцінці його впливу на трансформацію фахових стандартів та виявленні ефективних шляхів подолання викликів сьогодення.

Особливої гостроти в сучасному науковому дискурсі набувають етичні аспекти використання генеративного ШІ. Застосування цих інструментів у перекладацькій сфері порушує питання авторського права, захисту даних та збереження унікальної ролі фахівця, тоді як в освітньому середовищі воно актуалізує виклики академічної доброчесності, прозорості оцінювання та загрози надмірної залежності від алгоритмів [1, с. 39]. Осмислення цих етичних ризиків є критично важливим для формування відповідальної моделі взаємодії людини та штучного інтелекту. І хоча єдиного бачення щодо цих етичних питань поки не сформовано, щоденна практика використання генеративних моделей вимагає вироблення й удосконалення нових етичних орієнтирів безпосередньо у процесі взаємодії з ШІ.

Попри певні упередження щодо загрози витіснення фахівців алгоритмами, використання штучного інтелекту в сучасній перекладацькій діяльності демонструє низку незаперечних переваг, зокрема в розрізі ефективності та швидкості виконання завдань. У контексті досягнення балансу між машинним перекладом і роботою людського розуму влучним є спостереження А.В. Красулі та М.В. Турчиної, які зазначають, що «загалом, інструменти ШІ у письмовому перекладі дозволяють значно оптимізувати

роботу перекладача, але не здатні замінити перекладача як людину. Навіть переклад технічного та офіційно-ділового стилів вимагає постредагування у виконанні перекладачем-людиною» [2, с.111].

Сучасні генеративні моделі ШІ (зокрема, ChatGPT, Claude, Gemini) та спеціалізовані сервіси автоматичного перекладу (наприклад, Google Translate) суттєво спрощують комунікацію, дозволяючи на більш інтенсивному рівні опрацьовувати текстовий, аудіо- та відеоконтент багатьма мовами. Завдяки здатності генеративного ШІ моделювати природну мову такі інструменти демонструють високу ефективність у побутовій сфері, але потребують зваженості у сфері професійного використання.

Пост-редагування машинного та генеративного перекладу (РЕМТ) перестає бути просто перевіркою помилок і перетворюється на центральний елемент професійної майстерності сучасного лінгвіста. Саме на цьому етапі фахівець усуває штучну шаблонність мовлення, виправляє контекстуальні викривлення («галюцинації» ШІ) та адаптує текст до прагматичних завдань і культурних особливостей. Без якісного РЕМТ результат роботи ШІ залишається лише сирим чернетковим матеріалом. Пост-редагування надає перекладу природного звучання, юридичної чи смислової точності та гарантує відповідальність за кінцевий продукт, яку жоден алгоритм взяти на себе не здатен.

Отже, застосування генеративних моделей штучного інтелекту в сучасній перекладацькій практиці суттєво оптимізує робочий процес, підвищуючи продуктивність фахівців і прискорюючи виконання завдань для замовників. Проте ШІ залишається лише допоміжним інструментом, оскільки автоматично згенерований текст не завжди гарантує точну передачу прагматики, стилістичних нюансів та контексту.

У зв'язку з цим ключовим етапом перекладу стає якісне пост-редагування (РЕМТ), яке вимагає від фахівця високого рівня професійної компетенції та критичного мислення. Таким чином, сучасний перекладач повинен не конкурувати зі штучним інтелектом, а ефективно та відповідально

співпрацювати з ним, залишаючи остаточне рішення щодо якості кінцевого тексту за людиною.

Бібліографія

1. Коляса О.В. Штучний інтелект в перекладі та освіті: курс лекцій. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024. 82 с. URL: <http://www.ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3946/1/%D0%9E.%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%81%D0%B0%20%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%20new.pdf> (дата звернення: 25.09.2026).
2. Красуля А.В., Турчина М.В. Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Львівський філологічний часопис*. № 8, 2020. URL: https://philologyjournal.lviv.ua/archives/8_2020/17.pdf (дата звернення: 20.09.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ МОВНИХ ЗМІН

Анастасія Грушецька, м.Одеса

Переклад англomовної інженерної термінології потребує врахування **міжгалузевої омонімії** — використання однакових термінів для позначення різних понять у різних галузях. Такі терміни можуть походити з латини та в процесі розвитку набувати нових спеціалізованих значень [1, с. 14].

Наприклад, **torque** у механіці означає момент сили, у матеріалознавстві — опір крученню, а в електротехніці — момент обертання електродвигуна. Термін **resistance** може позначати опір матеріалу, стійкість до корозії чи зношування, стійкість рослин або електричний опір провідника.

Отже, значення інженерного терміна визначається не лише його формою, а й **контекстом та галуззю знань**. Саме тому під час перекладу

необхідно враховувати професійну сферу та зміст тексту [1, с. 23; 6, с. 16].

Показовим прикладом є термін **joint**, який у загальній англійській мові може означати «суглоб», «з'єднання» або «шов». В інженерній термінології його значення змінюється залежно від галузі: у будівництві *expansion joint* — деформаційний шов, *construction joint* — конструкційне з'єднання; у механіці *universal joint* — шарнірне з'єднання; у трубопровідних системах *pipe joint* — муфта або стикове з'єднання труб; у геології *rock joint* — тріщина або розлом гірської породи; в аерокосмічній техніці — з'єднання окремих частин літального апарата.

Отже, одна й та сама термінологічна одиниця може мати декілька спеціалізованих значень, а її точна інтерпретація безпосередньо залежить від контексту. Для правильного перекладу необхідно враховувати тему оригінального тексту, його предметну сферу та особливості термінології відповідної дисципліни. Особливо важливо це під час роботи з науково-технічними матеріалами, адже неправильне визначення галузевого значення терміна може спричинити помилки у відтворенні змісту [3, с. 36].

Подібні випадки характерні й для інших інженерних термінів. Наприклад, **arm** залежно від галузі може означати «важіль», «кронштейн», «рукоять», «рука» або «озброєння», а **shaft** — «вал», «шахтний ствол» чи «вертикальна порожнина» [2, с. 78]. Отже, значення терміна визначається передусім **контекстом і професійною сферою**.

В англійській інженерній термінології поширена **конверсія** — зміна частини мови без зміни форми слова. Наприклад, *weld* може означати «зварювати» або «зварний шов», а *design* — «проєктувати» чи «проєкт». Терміни також утворюються як **похідні** (*rotor*), **складні слова** (*gearbox*), **словосполучення** (*pressure valve*) та **аббревіатури** (*CNC*, *HVAC*).

Під час перекладу основним завданням є правильне визначення значення терміна та вибір відповідного способу його передачі. Насамперед використовують **усталені лексичні еквіваленти**, а за їх відсутності — **транскодування, калькування або описовий переклад**. Транскодування

зберігає форму оригіналу, калькування відтворює його складові, а описовий переклад розкриває зміст терміна. Вибір способу перекладу залежить від контексту, мовних норм і наявності усталеного відповідника. Особливо важливо уникати буквального перекладу, якщо він створює неприродні або незрозумілі конструкції [5, с. 255]. Наприклад, *heat sink* доцільніше передати як «радіатор для відведення тепла», а *fail-safe mechanism* — як «аварійний механізм, що забезпечує безпечну роботу при збої». Це забезпечує точність і зрозумілість професійної комунікації.

Бібліографія

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посібник. Вінниця, 2010. 232 с.
2. Заболоцький Ф., Заболоцька О., Гасько О. Структура англо-українського геодезичного словника та труднощі термінологічного перекладання. *Проблеми української термінології : збірник наукових праць*. Львів : Львівський нац. ун-т, 2008. С. 78–79.
3. Карабан В. І. Переклад англomовної наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
5. Полюга Л. Проблематика процесів творення термінологічних словників. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету: Мовознавство*. 2007. С. 255–265.
6. Симоненко Л. О. Українське термінознавство: від витоків до сьогодення. *Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри*. Рівне, 2016. С. 16–19.

МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ *WAR*, *FREEDOM* та *PEACE* В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Олена Гурко, м. Дніпро

Проблематика англомовного політичного дискурсу перебуває у фокусі сучасних лінгвістичних студій [1; 3]. Для новітнього англомовного дискурсу, актуалізованого в умовах російсько-української війни, характерне посилення аксіологічної маркованості мовних одиниць. Неабиякої значущості в цьому контексті набувають концепти *WAR*, *FREEDOM* та *PEACE*, семантичне наповнення яких відбиває трансформацію ціннісних орієнтирів європейського політичного простору, що й зумовлює актуальність запропонованих студій.

У науковій розвідці ставимо за мету встановити специфіку вербалізації та реконструювати концептуально-аксіологічну модель взаємодії досліджуваних концептів. Матеріалом вивчення слугує промова Президента Європейської ради Антоніу Кошти до 35-річчя Незалежності України, виголошена 24 серпня 2026 року [2].

Проведений аналіз засвідчує, що мовна репрезентація концепту *WAR* ґрунтується на системі лексичних одиниць, семантична організація яких дає змогу виокремити 3 взаємопов'язані зони: 1) воєнна дія (*war, fighting, front lines*);

2) деструктивні наслідки війни (*killing, human toll, devastating, disastrous*); 3) протидія агресії (*defend, defence, sanctions, pressure, security*). Така семантична конфігурація засвідчує розширення концептуального змісту *WAR* від безпосередньої номінації збройного протистояння до осмислення його наслідків і механізмів спротиву.

Домінантним у концептуально-аксіологічній організації промови постає концепт *FREEDOM*, репрезентований одиницями *freedom, free, independence, liberate* та словосполученнями *free nations of Europe, freedom and independence, freedom of Ukraine, freedom of Europe, free democratic choice, free Ukraine*. Семантичне розгортання цього концепту демонструє його

поступовий вихід за межі суто національного виміру. Зокрема, співвіднесення *the freedom of Ukraine* та *the freedom of Europe* формує модель, за якої боротьба України за власну свободу концептуалізується водночас як захист загальноєвропейських цінностей. Отже, спостерігаємо розширення концептуального простору **FREEDOM** за моделлю **NATIONAL FREEDOM → EUROPEAN FREEDOM**.

Крім того, вагомим засобом актуалізації концепту **FREEDOM** є інтертекстуальна апеляція до слів Лесі Українки «*Whoever liberates themselves shall be free*» [2]. Семантична кореляція *liberate – free* актуалізує діяльнісний компонент концепту, репрезентуючи свободу як наслідок активного спротиву. Метафоричне вживання *forge* поглиблює окреслену семантику та експлікує концептуальну модель **FREEDOM IS AN ACHIEVEMENT**.

В аналізованому матеріалі концепт **PEACE** вирізняється складною семантико-аксіологічною структурованістю та об'єктивується лексемою *peace* у сполученнях *peace negotiations, commitment to peace, achieving peace, comprehensive, just and lasting peace*. Атрибутивна модель *comprehensive, just and lasting peace* експлікує ціннісні параметри концепту, пов'язуючи його із семантикою справедливості, суверенітету, територіальної цілісності та безпеки. Відтак концептуальний зміст **PEACE** виходить за межі семантики припинення воєнних дій і структурується за фреймовою моделлю **PEACE → JUSTICE → SOVEREIGNTY → TERRITORIAL INTEGRITY → SECURITY**.

Виразним механізмом аксіологічної організації промови є семантична поляризація, реалізована, зокрема, у синтаксично паралельних конструкціях: «*Ladies and gentlemen, international law must prevail. Russia will not prevail*» [2]. Лексичний повтор дієслова *prevail* набуває контрастивної прагматичної функції та забезпечує протиставлення двох концептуальних полюсів – **INTERNATIONAL LAW ↔ RUSSIA**, яке на глибинному аксіологічному рівні корелює з опозицією **LEGITIMACY ↔ AGGRESSION**.

Окремий аспект дискурсивно-прагматичної організації промови

становить функціонування прономінальних одиниць *we*, *you*, *us* та маркера інклюзивності *together*. Зміна дейктичної перспективи від *you*, референтом якого постає український народ, до інклюзивного *we* забезпечує дискурсивне зближення України та Європейського Союзу, наприклад: «*This is **what you are fighting for**: a freedom that cannot be fully bestowed by others, but that **you are forging for yourselves**. Rest assured: **we stand united with you in this endeavour**. Together, we strive for a free Ukraine, within a strong and united Europe*» [2]. Така прономінальна стратегія експлікує модель **UKRAINE + EUROPEAN UNION** → **WE** та актуалізує семантику спільної політико-ціннісної ідентичності.

Отже, концепти **WAR**, **FREEDOM** та **PEACE** у промові Антоніу Кошти утворюють цілісну концептуально-аксіологічну систему, структуровану на основі семантичної та ціннісної взаємодії. **WAR** об'єктивує семантику деструктивності, загрози й порушення міжнародного правопорядку; **FREEDOM** постає базовою національною та загальноєвропейською цінністю, актуалізованою через семантику спротиву; **PEACE** концептуалізується як справедливий і тривалий стан, корельований із суверенітетом, територіальною цілісністю та безпекою України. Взаємозумовленість окреслених концептів дає підстави реконструювати смислову модель **WAR** → **RESISTANCE** → **FREEDOM** → **JUST PEACE**, що відбиває концептуально-аксіологічну організацію аналізованої політичної промови.

Бібліографія

1. Cap P. Narratives of geopolitical representation in the discourse of the Russia–Ukraine war. *Journal of Pragmatics*. 2023. Vol. 218. P. 133–143. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378216623002680?utm_
2. Costa A. Speech by President António Costa at the ceremony of the 35th anniversary of Ukraine's Independence. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/speech-president-antonio-costa-ceremony-35th-anniversary-ukraines-independence_en?utm_

3. Гурко О. В. Англомовний політичний дискурс як об'єкт студіювання для здобувачів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 90. Т.1. 2025. С. 246-250. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/90_2025/part_1/38.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЗМІНИ ПЕРСПЕКТИВИ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАГОЛОВКІВ ВВС УКРАЇНСЬКОЮ

Олексій Дейкун, м. Київ

У межах сучасних мовознавчих розвідок *заголовки* вважають за одну із фундаментальних одиниць новинного тексту, яка комбінує інформативну та прагматичну функції (Кучер, 2026). Англійськомовні заголовки новинних видань, зокрема й BBC News, часто відтворюють українською з використанням низки перекладацьких трансформацій, серед яких виокремлюємо модуляцію або ж зміну перспективи.

Власне *модуляція* передбачає змінення семантики та погляду на ситуацію в тексті оригіналу, що досягається через представлення іншої перспективи в тлумаченні (Slavova, 2022), напр.: *British man guilty of trying to spy for Russia – "Саша" і "Діма". Як британець хотів стати російським Джеймс Бондом, але не вийшло* (22 лип. 25). Пропонуємо розглянути кілька частовживаних різновидів перекладацької модуляції під час відтворення заголовків новинних онлайн-звісток.

Зміну перспективи з характеристики людини в оригіналі на її дії в перекладі висвітлено парою заголовків про озброєний напад в Австралії, де англійську характеризувальну конструкцію замінено на дієприкметникову, котра має на меті пояснити деталі інциденту докладніше, пор.: *Sydney attack: Mum Ashlee Good, who died protecting baby, was 'beautiful person' – Напад в австралійському ТРЦ: мати врятувала дитину, передавши її незнайомцям* (BBC 14 квіт. 2024).

Зміну перспективи з причини в оригіналі на наслідок у перекладі примічаємо в парі заголовків про оновлення лінійки смартфонів, де зміщується фокус із негативного подання інформації про примушування

компанії Apple на маркетингову рекламу її пристрою, пор.: *iPhone 15: Apple forced to ditch lightning charger – iPhone 15. У ньому є одна революційна деталь* (BBC 13 вер. 2023). Зворотну перекладацьку операцію – зміну перспективи з наслідку події на причину – відображено в заголовках з фактично міжмовною антонімією, пор.: *Ukraine war: What will Russia's losses mean for Putin?* (BBC 12 вер. 2022) – *Як успіхи України у війні загрожують Путіну?* (BBC 13 вер. 2022). Значення англійськомовної конструкції *Russia's losses*, що в заголовку оригіналу позначає російські поразки, тлумачать антонімічною структурою *успіхи України* з огляду на картину світу читачів.

Зміну перспективи з віку політика в оригіналі на його досягнення в перекладі ілюстровано заголовками про смерть колишнього китайського лідера, пор.: *Jiang Zemin: Former Chinese leader dies aged 96 – Цзян Цземін помер. Як він увійшов в історію* (BBC 30 лист. 2022). Прийменникову структуру *aged 96* у спонукальній позиції оригіналу витлумачено зі зміною перспективи двома конструкціями: суб'єктно-предикативною *він увійшов* та прийменниковою *в історію*. Таке відтворення зі зміною перспективи із віку політика на його досягнення через імпліцитне запитання в кінці заголовка має на меті підштовхнути українських читачів ознайомитися з текстом новини повністю.

Отже, однією з частовживаних перекладацьких трансформацій є модуляція, яку може бути представлено зміною перспективи з характеристики людини на її дії, з причини – на наслідок і навпаки, а також із віку громадського діяча на його здобутки.

Бібліографія

1. Slavova L. *Translation Practice* : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. 336 с.
2. Кучер П. Утілення іронії в українських та американських новинних заголовках. *Мова – кордон національної безпеки* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 20 лют. 2026 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2026. С. 145–148.

DEALING WITH PROPER NAMES IN TRANSLATION OF NON-FICTION TEXTS

Ірина Державецька, м. Дніпро

Proper name is a noun belonging to the class of words used as names for unique individuals, events, or places. Most proper nouns (for example, *Fred, Jane, London, New York, Mars, Coca Cola* and in Ukr: *Володимир, Тамара, Київ, Львів, Олейна, Злагода*) begin with a capital letter. Proper nouns are not usually preceded by articles or other determiners. Most proper nouns are singular.

Grammatically, proper nouns behave very much in the same way in the sentence as common nouns. There are, however, well-known co-occurrence restrictions that distinguish them from common nouns. The most important among them are:

Proper nouns (PN) do not accept demonstrative pronouns as determiners. One would not normally say *this John just bought a car*. However, supposing there are several Johns out of whom you wish to single out a particular one, you are already using John as a common noun meaning 'any person called John.'

PNs do not accept restrictive adjectives or restrictive relative clauses. In the sentence *the Old Shakespeare felt the closeness of his death* one is implicitly comparing one of several manifestations in time of the person called Shakespeare with the rest, therefore, one is using the word as a common noun in the grammatical sense. The same applies to sentences such as *she is no longer the Eve she used to be*. One may deny this only at the price of explanations about the character of the noun in question. Another way of putting this would be to say that we have to do with two homonymous words John or Shakespeare respectively, one of which is a proper noun, the other a common noun. When in a given speech situation we have a unique reference, we are dealing with a proper noun, otherwise with a common noun.

Proper names can be dealt with in a number of ways in translations. First, a PN can be transported wholesale from the target text. Second, it can be partly

transported from the source language (SL) and partly translated. Thirdly, it can be replaced with more or less different names in the target language (TL). Finally, it can be dispensed with altogether. In the following I shall further refine this classification.

Translation is an activity carried out in a given cultural context. Language-external factors, that is, the communicative situation itself, impose certain limits on the translator's freedom of choice. That limitation aside, there are pragmatic factors that dictate the strategies that can or indeed must be used in the translation of proper nouns.

The basic rule concerning personal names is that they are left untranslated. In some cases, transliteration or transcription may be needed depending on the language. There are however, exceptions to this basic rule. A trivial one is that in certain languages (Chinese and Japanese, for instance) the order of a person's first and last name is the opposite to the most common Western order of first name + last name.

Irrespective of the considerable divergences existing between the phonemic systems of the two languages, a number of English proper names are rendered into Ukrainian by way of transliteration only: *Barbara* — *Барбара*, *Norman* — *Норман*, *Rita* — *Рита*, *Tristram* — *Трістрам*, *Victor* — *Віктор*.

A few English proper names are transliterated with the omission or addition of a letter or two in Ukrainian. This kind of rendering becomes necessary when dealing with specifically English spelling forms of proper names and to avoid the violation of the traditionally established spelling rules of the Ukrainian language: *McDonald* — *Макдональд*.

Care should be taken in order to avoid the influence of both the lingual and extralingual factors. For example, the well-known names as Adam, David can be translated into Ukrainian as *Адам* and *Давид* (Biblical or historical) or as *Едем* and *Девід* (common people's names).

A few geographical names and some proper names of people have a traditionally established orthographical form which does not reflect in any way

their pronunciation or their real orthographic form in the English language: *the Arctic Ocean* — *Північний Льодовитий океан*, *Texas* — *Техас (штат США)*, *Lake Superior* — *Озеро Верхнє*.

The geographical names formed on the basis of common nouns which acquired the status of proper names are generally translated from English into Ukrainian and vice versa: *Cape of Good Hope* — *мис Доброї Надії*, *the Rocky Mountains* — *Скелясті гори*. Ukrainian geographical names should be translated into English as close to their source language form as possible unless other of their forms are historically or traditionally established: *Ананьїв* — *Ananiiv/Ananyiv*; *Богуслав* — *Bohuslav*; *Запоріжжя* — *Zaporizhia/Zaporizhya*; *Чернігів* — *Chernihiv*; *Київ/Одеса* — *Kyiv/Odesa*.

Names of organizations and institutions. Names of international organizations normally have translation equivalents in the member countries: the International Red Cross «міжнародний червоний хрест». In major languages, the acronym of an international organization is formed from the national name of the organization (e.g. French OTAN for English NATO, but for Ukr it is HATO) EU in English but ЄС for Ukrainian.

Some special problems:

1. Extended proper names in translation.

A problem point in the translation of EPNs is whether or not to translate the appellative part.

2. 'Second-hand' names.

The term 'second-hand' name is used to refer to source-text names from outside the source-text culture. An example would be a Slavonic name in an English-language text. Foreign names, that is, names foreign to the source text culture in the ST should always be tracked to the original language and translated directly from that. Failure to do so can be construed as ignorance at best and as a political statement at worst.

3. Adding a clarification.

Like cultural allusions unlikely to be comprehended by the TL audience,

names that may be well-known in the SL culture, often need to be provided with an explanatory comment. *Shackhtar* (a well known sports team) or *Mykola Khvylovy* (19th century Ukrainian writer) probably mean nothing to most foreigners.

4. Transliteration of names.

Looking at the number of translation errors actually occurring in texts, a more frequent problem is that of the translator not paying attention to transliteration rules. This is more likely to happen if the source text using the Roman alphabet mentions place names from countries using a non-Roman script (say, Ukrainian or Japanese). The transliteration of Ukrainian names on passports is a problem that has started to attract attention in recent years. There are no finally established rules yet as to how different kinds and types of English proper names should be translated into Ukrainian, though Ukrainian proper names of people and family names are mostly conveyed on the basis of their phonemic structure, they are transliterated in English. E.g.: *Антоніна* — *Antonina*; *Віра* — *Vira*; *Роман* — *Roman*; *Авраменко* — *Avramenko*; *Іван* — *Ivan*; *Семен* — *Semen*; *Петро* — *Petro*.

Far from all Ukrainian proper names can be conveyed by way of literal translating, however. This is because some of our vowels and consonants have no equivalent sounds in English and must be substituted for approximately similar sounds. Among these Ukrainian sounds and sound combinations are first of all those ones, which are rendered with the help of the letters or letter combinations **й, ий, ій, я, ю, є, ї**, or partly through the letters **ж, ш, х, ч**.

Verhovna Rada adopted the Romanization System which enabled the conveying of our personal names, family names and also all Ukrainian geographical names in accordance with some rules. The system is convenient for direct and unambiguous reconstruction of any Ukrainian name form or word standing for a specifically national notion. The adopted Romanization System is based on sound linguistic principles. It is to be strictly observed by the students of foreign languages and the people responsible for its absolute implementation in this country and abroad. This is how the system is presented.

A practical realization of this system can be illustrated on many Ukrainian names with the following substitution of Ukrainian letters (and sounds) for the completely, approximately or similarly corresponding English letters or letter combinations:

/и/ as y: *Кирило* — *Kyrylo*, *Марина* — *Maryna*, *Микита* — *Mykyta*, *Бровари* — *Brovary*, *Мукитенко* — *Mykytenko*.

/ї/ as ii, i or yi. The choice of a letter/letter combination in English to Romanize the sound is predetermined by its position in the Ukrainian name/surname. When preceded by a vowel, the sound /j/ is to be conveyed by the letter i (as in «naive»): *Муцаїл* — *Mysail*, *Зинаїда* — *Zinaida*. When the Ukrainian letter І initiates the proper name/surname, the sound expressed by it has to be conveyed through the yi letter combination: *Ївга* — *Yivha*, *Їжакевич* — *Yizhakevych*.

The voiced /й/ sound is also to be conveyed through the letter y: *Йосун* — *Yosyp*.

Very often the /й/ sound in Ukrainian is used with the preceding /и/ sound. When preceded by the /и/ sound it is conveyed in English as ii or iy: *Андрій* — *Andrii/Andriy*, *Мамвійчук* — *Matviichuk/Matviychuk*, etc.

To sum up, PNs can be treated in a number of ways in translation:

- They can be imported unchanged from the SL text;
- They can be modified to fit the phonological/graphological system of the TL. This, of course, is something that has or has not been done for the translator by his/her speech community in the case of conventional place names like Prague, the Hague, Rome etc.;
- They can be expanded with a gloss to make up for the TL reader's lack of world knowledge in the target culture;
- On occasion, they might be omitted altogether (perhaps replaced with a paraphrase) if considered peripheral in terms of the central message of the text or if retaining them would be more likely to cause the reader to pause in puzzlement. True, this would be more likely to happen in interpretation, but could not be ruled

out altogether in translation, either;

- In rare cases, they might even be introduced in the TL text where, instead of a proper name, the SL text contains a cultural allusion unlikely to be understood by the TL reader.

- The choice between the various alternatives will be determined by pragmatic factors, paramount among which are the overarching purpose of the text and the translator's assessment of his/her intended audience.

So we can see that the existence of different methods of proper name translating gives translators the chance to choose the most appropriate method according to his or her knowledge and intuition.

References

1. Gardiner A. The Theory of Proper Names / A. Gardiner. 1954, Oxford, 183-185.
2. Korunets I. V. A course in the Theory and Practice of Translation / I. V. Korunets. 1986, Kyiv, 256 p
3. Maurer W. R. Another view of literary onomastics / W. R. Maurer // Names. 1963. Vol. 2.

LINGUOSTYLISTIC FEATURES OF POLITICAL DISCOURSE IN CINEMA: THE CASE OF *DARKEST HOUR* (2017)

Dobrushyna M., Dnipro

Cinema is an important means of representing linguistic, cultural, and historical phenomena. Historical films are particularly valuable for linguistic research, since they combine political discourse, cultural background, and artistic interpretation. In this context, political language becomes not only a means of communication but also an important element of characterization and narrative construction. The film *Darkest Hour* (2017), directed by Joe Wright, is an example of such interaction, as it combines authentic speeches by Winston Churchill with fictionalized cinematic dialogue.

The film creates a complex emotional and rhetorical representation of Winston Churchill during the first weeks of his premiership at the beginning of the

Second World War. Film discourse combines verbal means with visual and auditory strategies, adapting historical political discourse to the communicative expectations of a contemporary audience. The lexical level of the film includes political terminology, historical vocabulary, British cultural realities, idiomatic expressions, and lexical units characteristic of British English. Such elements as *War Cabinet*, *Lord Privy Seal*, *Downing Street*, *Dunkirk*, *Rule Britannia*, and *wireless* contribute to the historical authenticity of the film and reproduce important features of British cultural and political life.

The analysis demonstrates that parallel constructions, anaphora, metaphor, irony, hyperbole, antithesis, gradation, ellipsis, allusion, and rhetorical questions play an essential role in the film. These devices contribute to the rhythm of speech, strengthen its logical organization, and increase its emotional and persuasive potential.

Parallel constructions are frequently combined with antithesis and ellipsis. For example, the dialogue between Winston and Clementine Churchill – “*You from excitement – I from terror*” – is based on a symmetrical syntactic structure and the contrast between excitement and terror. Such constructions make the dialogue more dynamic and expressive.

Irony and hyperbole help reduce communicative tension and contribute to the creation of a humorous and/or satirical effect. Churchill’s comparison of a weekly royal audience to having a tooth pulled once a week combines irony, simile, and hyperbole. Similar devices are also used by other characters to create a comic representation of Churchill and to express skepticism toward his personality and political behavior.

Metaphors and allusions contribute to the symbolic dimension of political discourse. The phrase “*the ship is sinking*” metaphorically represents the government or the nation in a state of crisis. The expression “*sins of their fathers*” functions both as a metaphor and as a biblical allusion, introducing moral and historical connotations. The modified idiom “*that sheep in sheep's clothing*” and

the allusion to “*keep your friends close and your enemies closer*” also reinforce the cultural and political context of the film.

One of the most significant rhetorical devices is anaphora. In Churchill's wartime speeches, lexical repetition gives the utterance rhythm, emotional intensity, and persuasive force. The repetition of victory in “*Victory! Victory at all costs. Victory in spite of terror. Victory however long and hard the road may be*” foregrounds the central concept of the speech. In combination with parallel constructions, inversion, asyndeton, and gradation, anaphora creates a strong rhetorical climax and highlights determination.

Thus, the political discourse of *Darkest Hour* is characterized by a high concentration of linguostylistic devices that perform expressive, persuasive, characterizing, and cultural functions. Among the most frequent devices are parallel constructions, irony, anaphora, metaphor, and hyperbole. Their interaction contributes to the creation of an expressive speech portrait of Winston Churchill and enhances the dramatic representation of historical events.

References

1. *Darkest Hour*. Directed by Joe Wright. Working Title Films, Universal Pictures, 2017.

ЛЕКСИКОН УКРАЇНСЬКОЇ ПРИРОДИ В АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Дорошенко Маргарита, м. Дніпро.

Природа є важливою складовою частиною не лише фізичного середовища існування людини, а й культурного простору народу. Її особливості відображають у мові через назви рослин, тварин, природних явищ, ландшафтів, географічних об'єктів та інших реалій. Для української мови така лексика має особливе значення, оскільки значна кількість природних назв пов'язана з історією, традиціями, фольклором та художньою творчістю. Саме тому переклад природничої лексики англійською мовою передбачає не тільки пошук словникового відповідника, а й необхідність

урахування культурного та контекстуального значення мовної одиниці. Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до української культури та потребою якісного представлення українських природних і культурних реалій в іншомовному середовищі.

Метою дослідження є виявлення особливостей перекладу лексики, пов'язаної з природою України, з української мови англійською, визначення основних лінгвістичних і перекладацьких труднощів та способів їх подолання. Об'єктом дослідження є тексти природничого, краєзнавчого та художнього характеру, у яких представлено природу України. Предмет дослідження становлять мовні особливості природничої лексики, її стилістичне та культурне забарвлення, а також перекладацькі засоби й стратегії її відтворення англійською мовою.

У процесі дослідження природничу лексику було розглянуто як частину спеціальної лексики, до якої належать терміни, професіоналізми та номенклатурні позначення. Водночас природничі назви не завжди функціонують виключно як наукові терміни. У художньому тексті вони можуть набувати емоційного, символічного та культурного значення, тому їх переклад потребує врахування конкретного контексту. Тематично природничу лексику можна поділити на назви флори та фауни, природних явищ, ландшафтів і географічних об'єктів, природних ресурсів, сезонних явищ, а також екологічну лексику. Такий поділ дає змогу систематизувати значний за обсягом мовний матеріал і простежити особливості його функціонування в українській мові.

Особливу увагу в роботі приділено назвам флори та фауни. Назви рослин і тварин в українській мовній картині світу нерідко мають додаткові символічні значення. Наприклад, калина пов'язується з Україною, красою та образом Батьківщини, лелека – із домом, родиною та добробутом, дуб – із силою та довголіттям, а ковила є одним із характерних образів степового простору. У художніх текстах подібні назви виконують не лише номінативну функцію, а й допомагають створити певний настрій, передати особливості

місцевості або підкреслити національний колорит. Ускладнення під час перекладу виникають у тих випадках, коли англійська мова не має повного відповідника українській лексемі або коли прямий відповідник не передає культурних асоціацій оригіналу.

Аналіз матеріалу показав, що під час перекладу природничої лексики використовуються різні способи. Залежно від характеру мовної одиниці та контексту перекладач може застосовувати калькування, транскрипцію і транслітерацію, генералізацію, конкретизацію, модуляцію, описовий переклад, адаптацію та компенсацію. Наприклад, словосполучення «хвойний ліс» може бути передано як *coniferous forest*, а «заповідник» – як *nature reserve*. Для лексем, які не мають повного відповідника або є культурно маркованими, доцільним може бути описовий переклад. Так, «полонина» залежно від контексту може передаватися як *mountain meadow* або більш розгорнуто як *mountain pasture typical of the Carpathians*. Лексема «чорнозем» може відтворюватися як *black soil* або *chernozem*, якщо необхідно зберегти термінологічну специфіку поняття.

Практичний аналіз було проведено на матеріалі англomовних перекладів українських художніх творів. Зокрема, досліджено особливості відтворення природних образів у повісті Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків», романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», а також у поетичних текстах Павла Тичини й Тараса Шевченка. Аналіз показав, що в художньому перекладі природнича лексика тісно пов'язана із загальною образною системою твору. Перекладачеві потрібно передати не тільки назву природного об'єкта, а й його роль у створенні атмосфери, настрою та художнього образу. Наприклад, у перекладі «Тіней забутих предків» важливим є відтворення образності Карпат, персоніфікації природи та анімістичного сприйняття навколишнього світу. У перекладі твору Панаса Мирного особливого значення набувають образи степу, сезонних змін, рослинного і тваринного світу, які пов'язані з емоційним станом персонажів та розвитком оповіді. У поетичних текстах природничі назви часто

функціонують як засоби створення ритму, метафоричності та емоційної атмосфери, тому їх механічний переклад може призвести до втрати частини художнього ефекту.

Проведене дослідження засвідчило, що переклад лексики української природи є складним процесом, у якому поєднуються мовні, перекладацькі та культурні аспекти. Найбільші труднощі виникають під час відтворення реалій, діалектних назв, культурно маркованих одиниць та лексем, які мають додаткові символічні значення. Вибір перекладацького прийому повинен залежати від типу тексту, функції конкретної лексики та того значення, яке вона має в контексті. У науковому чи краєзнавчому тексті першочергового значення набуває точність, тоді як у художньому перекладі необхідно додатково зберігати образність, емоційність і національно-культурний колорит.

Практичним результатом дослідження стало укладання двомовного словника природничої лексики, до якого включено 200 характерних для України природних об'єктів і явищ та їхні англійські відповідники. Матеріали роботи можуть бути використані під час перекладу художніх, краєзнавчих, туристичних та інших текстів, пов'язаних із природою України, а також у процесі підготовки майбутніх перекладачів. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що природнича лексика є не просто засобом позначення об'єктів навколишнього світу, а важливим носієм культурної пам'яті та національного колориту. Саме тому її адекватне відтворення англійською мовою сприяє більш повному представленню української природи й культури в іншомовному просторі.

PEACE EDUCATION AT THE NASA POSTGRADUATES STUDIES

Vera Zirka, Dnipro

The situation in Ukraine left its mark on the topic of relationship to Peace Education issues.

Teaching (education in the whole) foreign languages to postgraduate

students (for PHD acquisition) of the National Academy of Sciences of Ukraine (NASA) involves learning of four points (to highlight the topic), the most important of which within the framework of the issue under consideration are “writing” and “speaking”.

The war situation in the country (Ukraine) and these very issues became triggers on relationship to Peace Education and peaceful atmosphere at the studies where students should express their views on the topic trying not to come into conflict with each other. Their views are rather different. But all of them are true peaceful.

On the studies postgraduates are introduced to the concept of “paradigm” and lexical content of this concept: paradigm of peace/paradigm of war; narration and narratives (internet sketches, radio/television speeches and articles, various advertising etc.). The difference in understanding between these concepts is formulated by each of the student with their examples in their essay topics as well as in oral presentations.

The **Purpose** of such studies is **Moving from a broad idea towards one focused concept**. Some relevant Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legislative factors should definitely be included.

In the academic institutions and research centers for PHD acquisition the postgraduate students are mainly scientific audience and thus Peace Education ideas should be integrated into curriculum (essays and topics for discussion) taking into account scientific and age-related interests.

Studies became actually important for the worldview, understanding of diplomacy, manipulation issues, false impact information, economic support and so on and so forth.

The only thing that could change the reality in Peace Education on the studies we spoke of is Peace in Ukraine.

Hopeful. Curious. Skeptical and a little bit tired.

Diplomacy is the great thing.

Everyone would agree with the Chinese saying – “A battle won is one that

never began”, which very much concerns Peace in the whole world.

ПЕРЕКЛАД НАЗВ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ

Калюжна Дарина, м. Дніпро

У сучасних умовах розвитку міжнародного кінематографа та активного поширення аудіовізуальної продукції особливої актуальності набуває проблема перекладу назв фільмів, оскільки саме назва є першим елементом, з яким знайомиться потенційний глядач. Фільмонім, тобто назва фільму, виконує не лише номінативну функцію, а й інформує про зміст, жанрові особливості та емоційне спрямування кінострічки, а також слугує важливим маркетинговим інструментом. Переклад англomовних назв фільмів українською та німецькою мовами потребує врахування мовних і культурних особливостей, а також використання різних перекладацьких стратегій. Тому дослідження особливостей перекладу англomовних фільмонімів є актуальним для сучасного перекладознавства.

Серед українських учених вагомий внесок у вивчення фільмонімів зробили Ю. Н. Подимова, Т. І. Крупеньова, Н. Б. Іваницька та інші. Досліджували і такі зарубіжні перекладознавці, як V. Leonardi, J. Ross, J. Santaemilia Ruiz, B. Soler Pardo та інші.

Аналіз наукових підходів засвідчує, що фільмоніми мають складну функціональну природу, таку як функції номінації, інформування, впливу та привернення уваги глядача, та підпорядковуються низці вимог, серед яких особливе значення мають лаконічність, інформативність і виразність. Фільмоніми – це те, що відображає жанр, сюжет та настрій фільму.

Для дослідження особливостей перекладу назв англomовних фільмів українською та німецькою мовами, ми відібрали 101 фільмонім, переважно комедійного жанру. Згідно з класифікацією Т. І. Крупеньової, ми виділили такі групи фільмонімів за семантичним аспектом: ті, що вказують людину: *Pretty Woman* (1990) – *Красуня*; ті, що вказують на місце або час: *The Hangover* (2009) – *Похмілля у Vegasі*; ті, що вказують предмет: *Love Hard*

(2021) – *Аромат кохання*; всі інші змішані назви: *The Upside* (2018) – *1+1: Нова історія*.

У результаті проведеного нами аналізу, можемо зазначити, що за семантичним аспектом найбільше точних фільмонімів тих, які вказують на людину, а найменше тих, що вказують на предмет: вказують на людину – 36 шт.;

- вказують на місце/час – 15 шт.;
- вказують на предмет – 6 шт.;
- інші змішані групи – 43 шт..

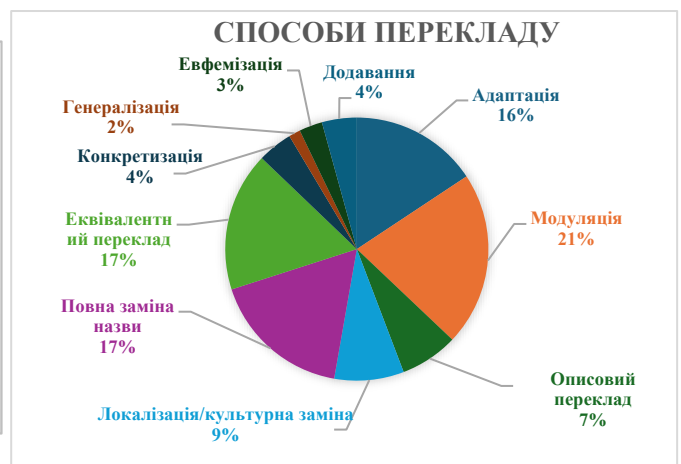
Ми проаналізували особливості англомовних фільмонімів, проте помітили, що під час перекладу деяких назв структура не співпадає, і двокомпонентний англомовний фільмонім в перекладі буде складатися лише з одного компоненту. Тому ми розглянули класифікацію перекладів фільмонімів за тою ж класифікацією Т. І. Крупеньової.

Структурні особливості перекладу англомовних фільмонімів:

- однокомпонентні – 14%;
- двокомпонентні – 43%;
- багатокомпонентні – 43%.

Одразу можна зауважити, що деякі двокомпонентні англомовні назви після перекладу стали однокомпонентними (14 назв). Часто це відбувається за рахунок артиклів в англійській мові, які не вживаються в українській. Як наприклад *The Proposal* (2009) Освідчення; *The Intern* (2015) Стажер; *The Lovebirds* (2020) Голуб'ята. Двокомпонентні становлять значну частину (42,57%). До цієї групи ми виокремили 43 назви: *Love Actually* (2003) Реальна любов; *Long Story Short* (2021) Коротко кажучи; *Bridesmaids* (2011) Подружки нареченої. Третя група, яку також можна розділити на декілька підгруп, - багатокомпонентні фільмоніми. Їх кількість складає 44 назви: *Isn't It Romantic* (2019) *Хіба це не романтично?*; *The Holiday* (2006) Відпочинок за обміном; *To All the Boys I've Loved Before* (2018) *Усім хлопцям, яких я кохала раніше*.

Вибір адекватної перекладацької стратегії є надзвичайно важливим і водночас унікальним для кожної конкретної ситуації. Перекладознавцями було виділено три основні тактики перекладу фільмонімів: прямий переклад, трансформація та непрямий переклад або повна заміна назви. Аналіз способів перекладу показав, що найчастіше застосовується буквальний переклад (25 фільмонімів), який забезпечує максимальне збереження змісту оригіналу: *The Intern* (2015) – *Стажер*; *Dinner in America* (2020) – *Вечеря в Америці*; *Always Be My Maybe* (2019) – *Завжди будь моїм «мабуть»*. Досить ефективними також виявилися модуляція (15 фільмонімів): *Me Before You* (2016) – *До зустрічі з тобою*; *50 First Dates* (2004) – *50 перших поцілунків*; *Maybe I Do* (2023) – *Можливо, так*, адаптація: *Holidate* (2020) – *Пара на свята*, та повна заміна назви (по 11 назв): *Anyone But You* (2023) – *Люблю тебе ненавидіти*, що дозволяють адаптувати зміст фільмоніма до особливостей сприйняття українського глядача. Значно рідше використовуються конкретизація (*What's Your Number?* (2011) – *Скільки у тебе?*), генералізація (*Identity Thief* (2013) – *Шахрайка*) та додавання (*The Hangover* (2009) – *Похмілля у Vegasі*), проте й вони відіграють важливу роль у досягненні прагматичної мети перекладу.

Отже, переклад назв фільмів не обмежується лише передачею мовного змісту, а являє собою складний процес міжкультурної адаптації. Перекладачеві необхідно враховувати структурні, семантичні, культурні та прагматичні особливості назви, щоб забезпечити її ефективне

функціонування в іншомовному середовищі. Саме тому переклад фільмонімів часто супроводжується різноманітними трансформаціями, які сприяють досягненню комунікативної еквівалентності та позитивному сприйняттю назви цільовою аудиторією.

ОСОБЛИВОСТІ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ У ЗВО КАНАДИ ТА ФРАНЦІЇ

Тетяна Клименко, м. Дніпро

Канадська і французька системи мають спільну основу: студент повинен продемонструвати самостійність, уміння працювати з академічною літературою, формулювати проблему, критично аналізувати інформацію, будувати аргументацію, правильно цитувати джерела та робити обґрунтовані висновки. В обох країнах конкретний обсяг і технічне оформлення не встановлюються єдиним державним стандартом, а залежать від університету, факультету й конкретної дисципліни.

Основна організаційна відмінність полягає в тому, що в Канаді term paper або research paper зазвичай є одним із видів оцінювання в межах окремого курсу, тоді як у Франції TER, dossier de recherche та projet tutoré можуть бути окремими формалізованими елементами освітньої програми з науковим керівництвом і, у багатьох випадках, усним захистом. Mémoire de recherche має більший масштаб і більше відповідає кваліфікаційній або магістерській роботі.

Отже, найближчим канадським аналогом української курсової роботи можна вважати term paper або research paper, а у Франції — Travail d'Étude et de Recherche (TER) чи dossier de recherche. Якщо ж робота має практичний або проєктний характер, французьким відповідником може бути projet tutoré. Незалежно від назви, мета цих форм роботи є подібною: розвиток у студента навичок самостійного дослідження, академічного письма, критичного мислення та аргументованого представлення результатів.

Доцільно коротко пояснити важливі терміни.

Term paper – семестрова письмова робота з певного навчального курсу. Наприклад, студент курсу політології протягом семестру готує 15-сторінкове дослідження певної політичної проблеми.

Research paper – дослідницька академічна робота, у якій студент формулює питання або тезу, аналізує джерела та обґрунтовує власні висновки. Наприклад, дослідження впливу дистанційного навчання на академічну успішність студентів.

Final paper – підсумкова письмова робота, яка подається наприкінці курсу і часто замінює або доповнює фінальний іспит.

Research project – дослідницький проєкт, який може включати не лише текст, але й збір даних, презентацію, аналіз практичного випадку або створення певного продукту.

Dossier de recherche – «дослідницьке досьє». Французька письмова робота, у якій студент представляє тему, проблематику, огляд джерел, методологію та план дослідження. Наприклад, студент музикології може підготувати dossier de recherche про творчість певного композитора.

Projet tutoré – «проєкт під керівництвом викладача». Він частіше має практичний характер. Наприклад, студенти інформаційних технологій можуть створити прототип інформаційної системи, написати звіт і захистити проєкт перед викладачами.

Mémoire de recherche – велика самостійна дослідницька робота, переважно на рівні магістратури. За масштабом вона ближча до української дипломної або магістерської роботи, ніж до звичайної курсової.

Problématique – центральна наукова проблема або дослідницьке питання, навколо якого будується французька академічна робота. Наприклад, замість широкої теми «Соціальні мережі та молодь» problématique може звучати як: «Як використання соціальних мереж впливає на академічну мотивацію студентів першого курсу?» **Soutenance** – усний захист роботи. Студент представляє тему, методи та результати, після чого відповідає на запитання викладача або комісії. **Rapport** – письмовий звіт про виконаний

проект або дослідження. **Analyse réflexive individuelle** – індивідуальний рефлексивний аналіз. Студент пояснює, що саме він зробив у межах проекту, які проблеми виникли, чого він навчився і як оцінює власний внесок. Вважаємо, що ознайомлення з міжнародним досвідом організації науково-дослідної роботи студентів є корисним для наших закладів вищої освіти.

ФРАЗЕОЛОГІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПРИЙОМ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Катерина Кочержина, м. Дніпро

Фразеологізацією у мовознавстві переважно називають процес перетворення вільних словосполучень на стійкі й неподільні. Це явище є доволі розповсюдженим, особливо у професійній термінології, про що свідчить велика кількість наукових статей з теми утворення подібних висловів. Однак, перш за все, фразеологізація пов'язана безпосередньо з утворенням фразеологічних одиниць [3]. Слова у складі вільних словосполучень втрачають своє первинне значення, натомість вираз сприймається як єдине ціле і має вже новий зміст. М. Ф. Алефіренко відзначає, що це явище є мовно-історичним і потребує багато часу, щоб слова зазнали семантичної трансформації та міцно закріпилися у мовленні народу [1].

Фразеологізація також може бути потужним інструментом перекладача, особливо під час роботи з художнім текстом. Цей прийом полягає у заміні вільних словосполучень чи просто окремих слів оригіналу на фразеологічні одиниці цільової мови. На практиці втілити його не легко, адже він вимагає від перекладача додаткових зусиль та визначної креативності. Часто найпершим бажанням є точний переклад нейтрального виразу – він уже є у тексті і, здається, не потребує вигадкування нового вигляду. Та насправді додавання фразеологізмів мови-реципієнта у переклад художнього твору – запорука його унікальності й природності.

Серед найяскравіших переваг фразеологізації – компенсація втрат

образності в інших частинах тексту. Як відомо, не всі іншомовні стійкі словосполучення мають еквіваленти чи аналоги в українській. У певних випадках доводиться вдаватись до нефразеологічних методів перекладу, що призводить до зменшення емоційного й культурного підтексту. Тож додавання питомих українських виразів є гарною нагодою повернути їх і уникнути сухості у роботі. У деяких ситуаціях за допомогою фразеологізмів легше передати іронію, сарказм чи гумор автора.

Утім, із додаванням фразеологічних одиниць варто бути уважним. Інколи контекст для цього невдалий, тож може викликати стилістичну невідповідність. Нейтральний або формальний текст не виграє від введення розмовно-побутових фразем. Так само не усюди пасуватимуть вирази, які мають у складі місцеві реалії. Це зробить твір занадто доместикованим або навіть нелогічним. У спробах урізноманітнити текст варто пам'ятати, що перенасичення фраземами навпаки ризикує зробити його карикатурним чи більш штучним. Уважність до культурологічного контексту твору і емоційного контексту окремої ситуації має бути пріоритетом перекладача.

У якості прикладу розглянемо роботу Марії Пухлій з українським виданням роману Г. Блек «Жорстокий принц». Вона не лише якісно переклала оригінальні фраземи, а й також додала власні. Це дало їй змогу забезпечити максимальну емоційність та образність української адаптації.

Розглянемо випадки, у яких фразеологізмом замінено вільне словосполучення:

- *a little nastiness wouldn't give her mother much pause* – не боїться забруднити руки;
- *before you get really hurt* – поки не стало справді непереливки;
- *can belong* – можу бути своєю;
- *dangles before me* – опиняється в мене перед носом;
- *pricking the hairs on my neck* – волосся стає дибки.

Також доволі часто Марія Пухлій вводила фраземи замість нейтральних англійських слів:

- *be not memorable* – не впадати в око;
- *be pretty* – милувати око;
- *to face* – зустрітися віч-на-віч;
- *hated* – не до душі;
- *soaked* – змокла до нитки;
- *truly* – ніде правди діти.

Загалом перекладачка додала до української версії «Жорстокого принца» більш ніж 50 фразеологічних одиниць, яких не було в оригіналі.

У підсумку можна сказати, що фразеологізація є потужним прийомом у перекладі, який допомагає збагатити його образно й емоційно, а також компенсувати художні втрати в інших частинах твору. Водночас, він вимагає від перекладача високої креативності й самовідданості, лінгво-культурної обізнаності та уважності до стилю текстів і контексту окремих описаних ситуацій.

Бібліографія

1. Алефіренко М. Ф. Фразеологізм. Фразеологізація. Українська мова. *Ізборник*. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um210.htm>
2. Блек Г. Жорстокий принц. Харків: Віват, 2023. 400 с.
3. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Проблеми фразеологічної термінології: фразеологізація. *Вісник Донецького національного університету, сер. Б: гуманітарні науки*, вип. 1-2, 2014. URL: <https://jvestnik-b.donnu.edu.ua/article/view/2488>
4. Black H. *The Cruel Prince*. New York: Little, Brown and Company, 2018. 384 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ РЕКЛАМИ У ФОРМАТІ REELS

Анастасія Кузьменко, м. Дніпро

Сучасна реклама є важливою складовою частиною масової комунікації, оскільки спрямована не лише на передавання інформації про товар або послугу, а й на привернення уваги, формування позитивного ставлення до

бренду та спонукання адресата до певної дії. У зв'язку з активним розвитком соціальних мереж рекламний контент набуває нових форм, серед яких особливе місце посідають короткі відео Reels. Переклад такої реклами становить окремий інтерес, оскільки передбачає роботу не лише з вербальним текстом, а й із візуальними, аудіальними та графічними компонентами повідомлення.

Актуальність дослідження зумовлена потребою адекватного відтворення англomовної реклами українською мовою із збереженням її змісту, стилістичних особливостей та прагматичного впливу. Метою дослідження є визначення основних труднощів перекладу англomовної реклами у форматі Reels та встановлення найбільш продуктивних способів її адаптації до української аудиторії.

Рекламний текст характеризується лаконічністю, експресивністю, емоційністю, орієнтацією на конкретну аудиторію та прагненням до швидкого впливу. Для досягнення цих цілей в англomовній рекламі активно використовують метафори, гіперболи, повтори, риторичні запитання, імперативні конструкції, рима, алітерація та мовну гру. Під час перекладу зазначених засобів виникає проблема збереження не лише словникового значення, а й комунікативного ефекту оригіналу.

Особливо складним об'єктом перекладу є рекламні Reels, оскільки їхній зміст формується через взаємодію кількох каналів комунікації. Текст поєднується із зображенням, музикою, звуковими ефектами, анімацією, монтажем та графічними елементами. Перекладач працює не з ізольованим вербальним повідомленням, а з мультимодальним текстом, у якому зміна одного компонента може вплинути на сприйняття реклами загалом.

Однією з основних труднощів є обмежений час для сприйняття інформації. Текстові елементи в Reels можуть з'являтися на екрані лише протягом однієї-двох секунд, тому український переклад повинен бути коротким і легко читатися. Через те, що англійська мова часто дає змогу виразити думку компактніше, дослівне відтворення може призвести до

перевантаження кадру. Наприклад, рекламну конструкцію Stop scrolling! доцільно передавати не буквальною «*Припини гортати!*», а коротшими варіантами «*Стій!*» або «*Зачекай!*» [3]. Така адаптація дає змогу зберегти основну функцію вислову — привернення уваги — та водночас відповідає темпу відео.

Окрему проблему становить синхронізація перекладеного тексту з музикою та звуковими ефектами. У рекламних відео звук часто визначає ритм монтажу та посилює емоційний вплив. Показовим є слоган Once You Pop, You Can't Stop бренду Pringles, у якому слово pop одночасно передає значення дії та імітує характерний звук відкриття упаковки [1]. Буквальний переклад «*Коли відкриєш — не зупинишся*» втрачає цей звуковий компонент. Тому можливими адаптованими варіантами є «*Хрусь — і не спинишся*» або «*Клац — і понеслось*». У цьому випадку семантична модифікація дає змогу компенсувати втрату фонетичного ефекту та узгодити текст зі звуком у відео.

Ще одним важливим аспектом є відтворення мовної гри. Англomовна реклама часто будується на омонімії, полісемії, римі, паронимазії та подвійній актуалізації значень. Такі прийоми складно перекладати буквально, оскільки звукові та семантичні зв'язки оригіналу можуть бути відсутніми в українській мові. Наприклад, слоган Wow, no cow! бренду Oatly побудований на римі та лаконічності [5]. Буквальний варіант «*Вау, без корови!*» передає зміст, але не відтворює ритмічності та жартівливості оригіналу. У роботі запропоновано варіанти «*Коров немає — молоко є*» та «*Молока немає — вайб є*», які компенсують втрату оригінальної гри іншими мовними засобами.

Подібна проблема виникає під час перекладу назв брендів, створених на основі словотворчої гри. Наприклад, назва Oatbedient поєднує слова oat та obedient [2]. Її буквальне відтворення як «*Слухняний овес*» передає зміст, проте втрачає ефект одного креативного слова. Для збереження мовної гри можливими є авторські утворення «*слухняновес*» або «*овеслухняний*». Водночас у разі пріоритету зрозумілості допустимими залишаються нейтральніші варіанти «*Слухняний овес*» або «*Натуральний овес*».

Під час дослідження також було проаналізовано назву австралійського бренду Who Gives A Crap, у якій поєднано ідіоматичне значення вислову who gives a crap та пряме значення лексеми crap, пов'язане зі сферою використання продукту [4]. Дослівний переклад не дає змоги зберегти цю гру значень, тому одним із можливих варіантів адаптації є *«Кому не байдуже»*. У цьому випадку переклад відходить від формальної структури оригіналу, проте зберігає неформальність та комунікативну спрямованість бренду.

Переклад англomовної реклами у форматі Reels потребує комплексного підходу, що враховує мовний, культурний, аудіальний та візуальний компоненти повідомлення. Перекладачеві необхідно брати до уваги не лише значення слів, а й тривалість їх відображення на екрані, ритм відео, звуковий супровід, монтаж, інтернет-сленг, меми та культурні асоціації. Для відтворення мовної гри та збереження прагматичного впливу доцільним є використання лексичних і семантичних трансформацій, компенсації, адаптації та транскреації. Головним завданням перекладача рекламних Reels є не механічне збереження форми оригіналу, а забезпечення максимально близького комунікативного та емоційного впливу на українського адресата.

Бібліографія

1. 1996 Pringles "Once you pop, you can't stop" TV Commercial. Режим доступу. URL: <https://www.youtube.com/> (дата звернення: 19.05.2026).
2. Oatbedient. Режим доступу. URL: <https://www.oatbedient.com/> (дата звернення: 26.05.2026).
3. SephoraAus: офіційна сторінка в Instagram. Режим доступу. URL: <https://www.instagram.com/reels/DTecOtFEgaC/> (дата звернення: 03.06.2026).
4. Who Gives A Crap. Режим доступу. URL: <https://uk.whogivesacrap.org/> (дата звернення: 25.05.2026).
5. Wow No Cow | Toni TV | Oatly. Режим доступу. URL: <https://www.youtube.com/> (дата звернення: 23.05.2026).

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА СУЧАСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Роман Луценко, м. Київ

Сучасна комунікація дедалі частіше реалізується не за допомогою одного семіотичного коду, а через взаємодію кількох різних способів створення та передавання значення. Текст, зображення, колір, типографіка, звук, музика, графічні елементи, жести та кінематографічні засоби можуть функціонувати як взаємопов'язані компоненти єдиного комунікативного повідомлення. Саме таке поєднання різних семіотичних ресурсів визначає феномен **мультимодальності**.

У сучасних гуманітарних дослідженнях мультимодальність розглядають як інтеграцію різних способів комунікації в межах єдиного тексту або комунікативної події (van Leeuwen, 2015). На думку G. Kress та T. van Leeuwen (2001), значення створюється не лише за допомогою мови, а й через взаємодію таких ресурсів, як зображення, колір, звук, музика та просторова організація повідомлення. Отже, мультимодальний текст доцільно розглядати як складну семіотичну структуру, компоненти якої взаємодіють у процесі формування цілісного змісту.

Особливого значення мультимодальність набуває в умовах розвитку цифрових медіа. Соціальні мережі, відеоплатформи, новинні сайти, рекламні повідомлення та цифрові освітні ресурси поєднують вербальну інформацію з фотографіями, відео, анімацією, інфографікою, музикою та іншими семіотичними ресурсами. Як зазначає van Leeuwen (2015), мультимодальний підхід особливо важливий для аналізу медіадискурсу, оскільки сучасні медійні повідомлення часто створюють значення саме завдяки взаємодії декількох модусів.

Однією з найбільш впливових теоретичних моделей мультимодальності є соціосеміотичний підхід, представлений у працях G. Kress і T. van Leeuwen. Дослідники наголошують, що різні семіотичні ресурси мають власний

потенціал для створення значення, а їхнє поєднання дає змогу конструювати складні комунікативні повідомлення (Kress & van Leeuwen, 2001). Важливим положенням цього підходу є розуміння комунікації як процесу вибору та організації семіотичних ресурсів відповідно до комунікативної ситуації.

Особливу роль у мультимодальному повідомленні відіграє **візуальний модус**. Kress і van Leeuwen (2006) розробили граматику візуального дизайну, яка дала змогу системно аналізувати композицію, репрезентацію, взаємодію між учасниками зображення та адресатом, а також інформаційну структуру візуального повідомлення. Таким чином, зображення не є лише ілюстрацією до вербального тексту, а виступає самостійним засобом конструювання значення.

Водночас мультимодальність не обмежується лише взаємодією слова та зображення. Важливими компонентами мультимодального повідомлення можуть бути музика, звукові ефекти, інтонація, жести, міміка, монтаж, рух камери, освітлення та колір. Саме тому аналіз мультимодального тексту передбачає врахування не тільки окремих модусів, а й способів їхньої взаємодії. Сучасні дослідження підкреслюють складність визначення меж між окремими модусами та необхідність враховувати їхню соціальну, матеріальну й семіотичну природу (Kress, 2010; Bateman et al., 2017).

Окремий напрям мультимодальних студій становить дослідження **мультимодальної метафори**. С. Forceville (1996) показав, що метафоричне значення може створюватися не лише вербальними засобами, а й за допомогою візуальних компонентів. У подальших працях дослідник поширив цей підхід на різні типи мультимодальної комунікації, зокрема рекламу, кіно, комікси та анімацію (Forceville, 2020). Це засвідчує, що мультимодальний аналіз дає змогу досліджувати не тільки структуру повідомлення, а й механізми концептуалізації та інтерпретації його змісту.

У медійному дискурсі взаємодія модусів виконує також прагматичну функцію. Вербальний компонент може конкретизувати або спрямовувати інтерпретацію зображення, тоді як візуальний компонент може посилювати

емоційний та оцінний потенціал вербального повідомлення. Унаслідок цього значення мультимодального тексту не зводиться до суми значень його окремих компонентів. Воно формується в результаті їхньої взаємодії та взаємного доповнення (Forceville, 2009; van Leeuwen, 2015).

Особливо перспективним є застосування мультимодального підходу до дослідження політичного та медійного дискурсу. Політична комунікація активно використовує фотографії політиків, відеозображення, символіку, кольорове оформлення, графіку, музику, жести та просторову організацію кадру. Відповідно, переклад або інтерпретація такого повідомлення потребує врахування не лише його вербального компонента, а й інших семіотичних ресурсів. Van Leeuwen (2012) наголошує на зростанні ролі мультимодального дискурсу в соціальних і політичних контекстах, особливо в умовах розвитку інтернет-комунікації.

Отже, мультимодальність є однією з визначальних характеристик сучасної комунікації. Її дослідження дає змогу перейти від аналізу ізольованого вербального тексту до комплексного вивчення взаємодії різних семіотичних ресурсів. Найбільш продуктивними для сучасного дослідження мультимодальності є соціосеміотичний та когнітивний підходи, які дають змогу розглядати мультимодальний текст одночасно як соціально зумовлену та когнітивно організовану систему створення значення. Подальше вивчення мультимодальності є перспективним для лінгвістики, перекладознавства, медіалінгвістики та теорії дискурсу.

Бібліографія

1. Bateman, J. A., Wildfeuer, J., & Hiippala, T. (2017). *Multimodality: Foundations, research and analysis – A problem-oriented introduction*. De Gruyter Mouton.
2. Forceville, C. (1996). *Pictorial metaphor in advertising*. Routledge.
3. Forceville, C. (2009). Non-verbal and multimodal metaphor in a cognitivist framework: Agendas for research. In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 19–42). De Gruyter Mouton.

4. Forceville, C. (2020). *Visual and multimodal communication: Applying the relevance principle*. Oxford University Press.
5. Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
6. Kress, G., & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*. Arnold.
7. Kress, G., & van Leeuwen, T. (2006). *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). Routledge.
8. van Leeuwen, T. (2012). Critical analysis of multimodal discourse. In C. A. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*. Wiley.
9. van Leeuwen, T. (2015). Multimodality. In D. Tannen, H. E. Hamilton, & D. Schiffrin (Eds.), *The handbook of discourse analysis*. Wiley.

ПОЗАМОВНІ ЧИННИКИ ТА ТЕХНІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ СЛЕНГУ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТСЕРІАЛУ «ГРІФФІНИ»)

Анастасія Литовка, м. Київ

Аудіовізуальний переклад є особливим видом перекладацької діяльності, оскільки його результат функціонує у взаємодії вербального, звукового та візуального компонентів. Це зумовлює залежність перекладацьких рішень від позамовних чинників і технічних обмежень, що визначає **актуальність** цього дослідження. **Новизна дослідження** полягає у визначенні особливостей впливу позамовних чинників і технічних обмежень на відтворення сленгу в українському аудіовізуальному перекладі мультсеріалу «Гріффіни» та виявленні перекладацьких рішень, зумовлених взаємодією вербального й візуального компонентів. **Метою дослідження** є виявлення основних позамовних чинників і технічних обмежень, що визначають особливості відтворення сленгу в українському аудіовізуальному перекладі мультсеріалу.

Проблематику аудіовізуального перекладу досліджували зарубіжні

науковці Дж. Діас Сінтас, А. Ремаель, Ф. Шом та ін. [1; 2]. Дж. Діас Сінтас і Р. Баньос наголошують на технічних обмеженнях, які визначають можливі перекладацькі рішення під час дублювання та інших видів аудіовізуального перекладу [3]. Ф. Шом розглядає синхронізацію як один із ключових аспектів дублювання [2]. В українському перекладознавстві позамовні аспекти локалізації мультсеріалів досліджує О. Підгрушна [4].

Зіставлення оригіналу та українських версій *Family Guy* [5; 6; 7] дає змогу простежити, як позамовні та технічні чинники впливають на відтворення сленгу. Серед них особливе значення мають соціально-комунікативна ситуація, характеристика персонажа, цільова аудиторія, цензурні та редакційні обмеження, спосіб аудіовізуального перекладу, синхронізація з відеорядом і культурний контекст.

Одним із важливих позамовних чинників є **соціально-комунікативна ситуація** та **характеристика персонажа**. У *Family Guy* сленг передає неформальність спілкування та соціальну характеристику мовця. Так, сленг *dude* у «*It's your birthday, dude*» перекадається як «чувак», а *simp* у «*You think I'm some simp who can't live without TV?*» — як «простак». Обидва відповідники передають розмовне забарвлення та фамільярність оригіналу.

На вибір перекладацьких відповідників також впливають **вікова аудиторія** та **цензурні й редакційні обмеження**. Знижену та образливу лексику в перекладі може бути пом'якшено. Наприклад, «*You little punk!*» перекладається як «*От негідник!*», де сленгову лексему *punk* замінено менш експресивним відповідником, унаслідок чого послаблюється її стилістична маркованість.

Важливу роль відіграє й **спосіб аудіовізуального перекладу**. У разі дублювання технічні вимоги можуть впливати на структуру репліки та відтворення її формальних особливостей. Так, «*I S-U-C-K-E-D! Sucked!*» відтворено як «*Відстійно!*». В оригіналі ефект створюється не лише сленговим *sucked*, а й його повторенням та проговорюванням по літерах. Український відповідник передає знижене забарвлення, але не відтворює цієї

формальної особливості репліки.

Водночас **синхронізація перекладу з відеорядом** також впливає на відтворення сленгу. Показовим є фрагмент, у якому сленгізми *melons* та *hooters* вжито на позначення жіночих грудей: «*Nice melons*» передано як «Гарні дині», а «*And her hooters ain't bad either!*» — як «*І пташечки нічого*». У першому випадку *melons* відтворено як *дині*, що зберігає метафоричний образ оригіналу та відповідає реальним диням, показаним у кадрі. Відповідник *пташечки* для *hooters* також пов'язаний із зображеними у сцені птахами. Отже, переклад сленгу може враховувати не лише його значення, а й візуальний контекст репліки.

Культурний контекст важливий і в тих репліках, де сленг поєднується з американськими реаліями, власними назвами, іменами відомих осіб чи інтертекстуальними посиланнями. Це простежується, зокрема, у вживанні одиниці *гуп* у репліці «*Man! Chorus! sht, what a gyp!*», яка відтворюється як «облом». Варто зазначити, що поняття *гуп* в англійській є культурно маркованою розмовною одиницею зі значенням, пов'язаним з обманом або шахрайством, тоді як український відповідник передає загальну негативну оцінку ситуації та її розмовне забарвлення.

Отже, відтворення сленгу в *Family Guy* визначається соціально-комунікативною ситуацією, характеристикою персонажа, цільовою аудиторією, цензурними вимогами, формою перекладу, синхронізацією та культурним контекстом. Ці чинники зумовлюють вибір перекладацьких відповідників і ступінь збереження стилістичного та прагматичного забарвлення сленгу.

Бібліографія

1. Підгрушна О. Г. Мовні та позамовні аспекти локалізації мультсеріалів українською мовою (на прикладі англійськомовного мультсеріалу *My Little Pony: Friendship Is Magic*). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 25, т. 2. С. 119–124. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.20.
2. Díaz Cintas J., Remael A. *Audiovisual Translation: Subtitling*. Manchester: St.

Jerome Publishing, 2007. 272 p.

3. Baños R., Díaz Cintas J. Language and Translation in Film: Dubbing and Subtitling. In: Malmkjær K. (ed.). *The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics*. London: Routledge, 2018. P. 313–326.

4. Chaume F. Synchronization in Dubbing: A Translational Approach. In: Orero P. (ed.). *Topics in Audiovisual Translation*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2004. P. 35–52. DOI: 10.1075/btl.56.07cha.

5. Family Guy [Electronic resource]. FOX. URL: <https://www.fox.com/detail/series/SER000854XOPZ/family-guy?code=FGOD> (accessed: September 21, 2026).

6. Гріфіни / Сім'янин (*Family Guy*) [Електронний ресурс]. Українська версія озвучення ISP Film. KINODIM. URL: <https://kinodim.top/search?q=%D0%93%D1%80%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B8%26type=cartoon-series> (дата звернення: 21.09.2026).

7. Гріффіни (*Family Guy*) [Електронний ресурс]. Українська версія озвучення SimpsonsUA. SimpsonsUA.tv. URL: <https://simpsonsua.tv/simyanyn/> (дата звернення: 21.09.2026).

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ПОСТ-РЕДАГУВАННЯ (МТРЕ): ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Ірина Лінговська, м. Дніпро

Вступ. Впровадження систем нейронного машинного перекладу (*Neural Machine Translation*, далі — NMT) та великих мовних моделей (*Large Language Models*, далі — LLM), зокрема ChatGPT, докорінно змінило індустрію локалізації. Традиційний переклад «з нуля» активно поступається місцем послугі пост-редагування машинного перекладу (*Machine Translation Post-Editing*, далі — МТРЕ). Цей тренд вимагає від лінгвістів трансформації професійної ролі та опанування нових субкомпетенцій.

Актуальність. Сучасний машинний переклад демонструє високу швидкість та граматичну коректність, проте він досі не здатний повноцінно

враховувати прагматичні чинники, культурний контекст і стилістичні тонкощі оригіналу. Дослідження типових девіацій штучного інтелекту (ШІ) та методів їхнього нівелювання є критично важливим для оптимізації діяльності сучасного перекладача.

Мета роботи. Проаналізувати ключові лінгвістичні та когнітивні виклики, з якими стикається фахівець під час пост-редагування тексту, згенерованого ШІ, та визначити оптимальні стратегії роботи в межах МТРЕ.

Матеріал дослідження. Англomовні тексти маркетингової та технічної тематики, перекладені українською мовою за допомогою систем DeepL та ChatGPT (моделі серії GPT-4o), а також їхні фінальні версії після редакційного виправлення людиною.

Основний зміст. Практичний аналіз показав, що ШІ ефективно відтворює базову синтаксичну структуру, проте перекладач-редактор найчастіше змушений виправляти такі специфічні помилки:

- *галюцинації ШІ* — контекстуально необґрунтоване дописування штучним інтелектом фактів або змістових аспектів, відсутніх в оригіналі;
- *термінологічну сліпоту* — одноманітний або контекстуально неправильний переклад полісемантичних термінів через брак системного аналізу всього масиву тексту;
- *стилістичну уніфікацію (монотонність)* — втрату авторського стилю та експресивності через генерацію усереднених, клішованих мовних конструкцій.

У сучасній практиці виділяють два рівні редагування: легке (*light post-editing*) — виправлення лише грубих змістовних і семантичних помилок для забезпечення розуміння суті, та повне (*full post-editing*) — доведення тексту до рівня природного звучання (на рівні носія мови). Сьогодні попит індустрії стрімко зміщується саме в бік повного пост-редагування.

Висновки. Штучний інтелект не замінює перекладача, а трансформує архітектуру його діяльності. Головним завданням фахівця в епоху ШІ стає гуманізація тексту, забезпечення його прагматичної адекватності, культурної

відповідності та стилістичної гнучкості, що залишається недоступним сучасним алгоритмам без синергії з людиною.

RECENT TENDENCIES IN THE TRANSLATION OF TEXTS ON THE TIKTOK PLATFORM

Kirill Miskevych, Dnipro

The contemporary digital space and social networks, particularly TikTok, have transformed into global sociocultural environments that generate their own linguistic norms. Communication in these networks requires a specific approach to the audiovisual translation of digital content, as English internet slang acts as a universal digital lingua franca. Understanding the recent tendencies of text functioning on TikTok is crucial for identifying typical difficulties and specific features of their reproduction during translation into Ukrainian [1].

Following David Crystal's theory of «Netspeak», internet slang is viewed as a hybrid medium that combines written fixation with oral spontaneity. A fundamental characteristic of modern internet discourse on TikTok is its multimodality. The verbal text does not exist independently; it interacts seamlessly with visual elements (emojis, memes) and audio formats. Emojis have transitioned from simple emotional markers to full semantic substitutes for lexical units. For instance, the clown emoji () replaces words like «fool», the skull emoji () acts as a visual equivalent for the slang phrase «I'm dead» (dying of laughter), and the teacup emoji () replaces the slang word «tea» meaning gossip. Translators must decode these non-verbal symbols as they carry the entire semantic and evaluative function of the utterance [3].

The architectural specifics and strict algorithmic censorship of TikTok directly dictate linguistic choices and create new textual tendencies. The platform's artificial intelligence continuously scans captions, recognized speech, and on-screen text. To bypass moderation regarding sensitive topics, users have developed «Algospeak», a specific digital cryptolect that utilizes euphemization and graphic distortion. For example, the neologism «unalive» replaces «dead» or «kill», and

«seggs» or «corn» () replace taboo words. Furthermore, graphic distortion resembling «Leetspeak» is used to break letter sequences with symbols, such as «le\$bian» or «m@ssacre». Reproducing this algorithmic mimicry and linguistic resistance presents a significant challenge for audiovisual translation [4].

Another tendency of TikTok texts is the extreme compression of speech, driven by the principle of least effort, combined with emotional hyperbolization. Users employ initialisms like «tbh», «ngl», «fr», and «iykyk» to pragmatically set the modality of utterances while saving typing effort. Concurrently, to compensate for the lack of physical expressiveness, users hyper-exaggerate their emotional states using idioms like «screaming crying and throwing up», which denote a high level of emotional involvement rather than real somatic states [2].

The variability of texts on the platform is heavily driven by the widespread linguistic appropriation of African American Vernacular English (AAVE). Terms like «cap/no cap», «bussin», and grammatical structures like «finna» dominate the youth discourse. Due to algorithmic virality, these specific terms undergo deterritorialization and are rapidly assimilated by a multicultural audience, often crossing language barriers without translation, such as the global spread of the word «cringe».

In conclusion, the texts on the TikTok platform are highly flexible, polyfunctional tools of self-expression. The main tendency in translating such content involves adapting to its hybridity, multimodality, and algorithmic nuances. The translation of digital slang requires not only linguistic proficiency but also a high level of digital literacy to adequately convey the emotional and cultural impact of the original text.

References

1. Кислюк Л. П. Освоєння англiзмiв в українськiй iнтернет-комунiкацiї. *Термiнологiчний вiсник*. Київ. 2017. № 4. С. 245-252.
2. Crystal D. *Internet Linguistics: A Student Guide*. London, 2011. 172 p.
3. Crystal D. *Language and the Internet*. Cambridge, 2001. 284 p.
4. Zhewei S., Zemell R., Yang Xu. *Semantically Informed Slang Interpretation*.

Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (July 10-15, 2022). 2022. P. 5213–5231.

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Ірина Муляр, м. Дніпро

Викладання української мови як іноземної наразі відбувається в період помітного розширення глобального освітнього простору, поширення форм дистанційного навчання, посилення академічної мобільності здобувачів та освітніх запитів покоління, яке виросло в цифровому середовищі, а також підвищеного інтересу світової спільноти до України на тлі сучасних геополітичних реалій [4]. Поєднання цих чинників формує принципово нові умови для перегляду наявних методичних стратегій викладання УМІ в цифровому освітньому просторі.

Такі тенденції не є випадковими – вони віддзеркалюють ширшу цифрову трансформацію, яка сьогодні проникає практично в усі сфери суспільної діяльності, зокрема й в освіту. У мовній підготовці ці зрушення відчуються особливо гостро, адже опанування іноземної мови споконвічно вимагає живої комунікативної взаємодії – реального мовленнєвого контакту з носіями. Відповідно, цифрові засоби поступово перетворюються на невід'ємний елемент модернізації мовної освіти, істотно збагачуючи методичний арсенал викладача [4]. Для іноземних здобувачів освіти володіння мовою є передумовою працевлаштування, повноцінної міжкультурної взаємодії та соціальної адаптації в українському суспільстві. Відтак діяльність викладача передбачає проєктування інтерактивного й комунікативно спрямованого навчального середовища, співмірного з очікуваннями покоління, що орієнтується на цифрові ресурси та діяльнісні форми роботи.

Створення такого середовища неможливе без чіткого розмежування

залучення технічних засобів і цифрової трансформації освіти як системного процесу, що охоплює методику викладання, характер взаємодії між учасниками навчання, механізми оцінювання та організацію освітнього процесу загалом. Наслідком таких змін є нова професійна роль викладача, який постає куратором індивідуальної освітньої траєкторії, що потребує цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу й інтеграції засобів на основі штучного інтелекту, мобільних застосунків, ігрових технологій та інших інноваційних практик [1].

За такого підходу цифрове середовище відкриває для викладання УМІ низку вагомих переваг. Воно забезпечує територіальну незалежність навчання, диференціацію завдань відповідно до рівня й потреб здобувача, вищий ступінь інтерактивності занять і розвиток навичок самостійного опрацювання матеріалу, а також дає доступ до оригінальних українськомовних медіаресурсів, що сприяє зануренню в культурний контекст мови. Водночас використання мультимедійної презентації, навчальної платформи чи мобільного додатка саме по собі не гарантує результату. Визначальними лишаються відповідність засобу темі, меті й очікуваним результатам навчання, здатність викладача активізувати мовленнєву діяльність студентів, а не лише демонструвати матеріал [2].

Під цифровими методами навчання розуміємо способи організації освітнього процесу на основі цифрових технологій, спрямовані на формування мовної, комунікативної та соціокультурної компетентностей здобувача. Вони не скасовують усталених принципів навчання, а переводять їх на якісно новий рівень завдяки мультимедійному контенту та інтерактивним ресурсам. Серед цих методів показовим є адаптивне навчання, за якого цифрові системи опрацьовують результати виконання завдань і формують індивідуалізовану добірку вправ відповідно до потреб конкретного студента [3]. Схожий механізм знайомий користувачам генеративних моделей штучного інтелекту (зокрема ChatGPT і Gemini), які враховують історію запитів і дедалі точніше налаштовують відповіді. У мовній освіті цей

принцип можна реалізувати, якщо поєднувати цифрові інструменти з очними заняттями й на кожному наступному етапі добирати ті засоби, що найкраще відповідають актуальному рівню студентів.

Основою такого поєднання слугує дистанційне навчання, яке в умовах воєнних дій стало для України подекуди єдиною можливим форматом і дає змогу залучати слухачів з різних країн. Гнучкість цифрового формату особливо виразно проявляється в мобільному навчанні, яке забезпечує безперервність освітнього процесу. Тісно пов'язане з ним навчання короткими завершеними блоками (мікронавчання): матеріал подається фрагментами, доступними для засвоєння за кілька хвилин, що відповідає особливостям сприйняття інформації іноземними студентами. Щоб підтримувати мотивацію здобувачів у такому середовищі, застосовують гейміфікацію, тобто перенесення ігрових механізмів (рейтингів, балів, відзнак, квестів) у навчальний контекст [4]. Вона робить заняття динамічнішими й допомагає утримувати увагу. Якщо попередні методи здебільшого орієнтовані на індивідуальну роботу, то проєктне навчання й цифрова співпраця спрямовані на спільну діяльність – створення презентацій, відеоблогів і колективних проєктів водночас розвиває мовні, цифрові та комунікативні вміння здобувачів [1]. Ефективність усіх розглянутих підходів зростає за умови їх збалансованого поєднання без надмірного домінування якогось одного.

Отже, цифровізація є закономірним етапом розвитку сучасної освіти, а реалізація її потенціалу у викладанні залежить від методично обґрунтованого добору засобів і готовності викладача переосмислити власну практику.

Бібліографія

1. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. 2023. № 26. С. 1-16.
2. Іванюк І. В. Використання засобів цифрового освітнього середовища вчителями іноземних мов. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Т. 2, № 2. С. 1–9.

3. Коновальчук Н. Перспективи застосування інструментів на основі штучного інтелекту у викладанні української мови як іноземної. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 3. С. 160–166.
4. Черемська О., Сухенко В. Модернізація освітніх методик викладання української мови як іноземної в умовах диджиталізації. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2026. Вип. 20. С. 85- 89

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Софія Нечай, м. Дніпро

Розвиток цифрових технологій і перенесення повсякденного спілкування в соціальні мережі спричинили появу мовних практик, у яких поєднуються ознаки усного й писемного мовлення. Англomовна комунікація в Instagram, TikTok, X, Facebook, Reddit та інших платформах вирізняється швидкістю, інтерактивністю, публічністю та мультимодальністю. Мова соціальних мереж є гнучкою системою, що пристосовується до технічної спроможності платформи й потреб аудиторії [2; 3], тому вивчення лексичних, графічних, граматико-синтаксичних та прагматичних особливостей такої комунікації є на часним.

Наразі однією з найпомітніших рис цифрового англomовного дискурсу є мовна економія. Користувачі активно застосовують аббревіатури й акроніми, як-от: *LOL (laughing out loud)*, *IDK (I don't know)*, *IMO (in my opinion)*, *BTW (by the way)*, *TBH (to be honest)*, *DM (direct message)* тощо. Поширені скорочені та розмовні форми на зразок *pic*, *info*, *pls*, *gonna*, *wanna*. Соціальні мережі також стимулюють словотворення: *repost*, *unfollow*, *doomscrolling*, *temeable*. Такі одиниці скорочують повідомлення та водночас маркують неформальність і належність до певної онлайн-спільноти [1; 2].

Графіко-орфографічні засоби також набувають експресивної функції. Навмисне написання з малої літери, ВЕЛИКІ ЛІТЕРИ для підсилення емоцій, повторення літер, як от: *soooo good*, *NOOOO way* знаків оклику або питання,

а також відсутність традиційної пунктуації відтворюють інтонацію, темп і гучність усного мовлення. Тому відхилення від нормативного написання в цифровому середовищі нерідко є свідомим стилістичним прийомом, а не помилкою.

На граматико-синтаксичному рівні переважають короткі конструкції, еліпсис, неповні речення, парцеляція та паратаксис. Репліки *Need this now, So true, Can't believe it* зрозумілі завдяки спільному контексту. Розмовність підтримують маркери *well, like, literally, honestly, anyway*. Показовою є модель *because* + іменник/прикметник (*because science, because tired*), яка стисло подає причину й часто створює іронічний ефект. Отже, синтаксична компресія поєднується з високою прагматичною насиченістю.

Специфічними одиницями соціальних мереж є хештеги та згадки. Хештег не лише індексує повідомлення, а й називає тему, виражає оцінку та об'єднує користувачів навколо спільної позиції. Мішель Заппавігна характеризує цю практику як «searchable talk», коли висловлення одночасно є повідомленням і ресурсом тематичного пошуку [4]. Символ @ реалізує адресність і дозволяє безпосередньо залучити іншого користувача до публічної взаємодії.

Англомовна комунікація в соціальних мережах є мультимодальною: текст взаємодіє з фотографіями, відео, GIF-анімаціями, мемами та емодзі. Емодзі можуть замінювати лексему, доповнювати зміст, посилювати або пом'якшувати оцінку, сигналізувати жарт чи сарказм. Їх розглядають як цифрову парамову, значення якої формується у взаємодії з вербальним контекстом [5]. Тому однаковий знак здатний виконувати різні прагматичні функції залежно від ситуації та взаємин між співрозмовниками.

Прагматична організація соціальномережевого дискурсу орієнтована на реакцію аудиторії. Автори прагнуть не лише передати інформацію, а й викликати коментар, репост, підтримку або дискусію, тому використовують прямі звертання, риторичні питання, самоіронію, мемні формули та маркери оцінки. Нові огляди комп'ютерно-опосередкованої комунікації підкреслюють

стійку роль нестандартної орфографії, скорочень, емодзі, хештегів і знака @ як характерних ресурсів цифрового мовлення [6].

Отже, англomовна комунікація в соціальних мережах характеризується поєднанням мовної економії та експресивності, розмовної синтаксичної організації, графічної варіативності й мультимодальності. Аббревіатури, неформальна лексика, нестандартне написання, еліптичні конструкції, хештеги, згадки та емодзі передають не лише зміст, а й емоції, позицію автора та належність до цифрових спільнот. Це свідчить про те, що мова соціальних мереж демонструє активну адаптацію англійської до нових умов комунікації. Перспективним є порівняння мовних практик різних платформ, вікових груп і типів онлайн-спільнот.

Бібліографія

1. Herring S. C. Computer-Mediated Discourse Analysis: An Approach to Researching Online Behavior. Cambridge University Press, 2004. P. 338–376.
2. Tagg C. Exploring Digital Communication: Language in Action. Routledge, 2015. 300 p.
3. Page R., Barton D., Lee C., Unger J. W., Zappavigna M. Researching Language and Social Media: A Student Guide. 2nd ed. Routledge, 2022. 218 p.
4. Zappavigna M. Searchable Talk: The Linguistic Functions of Hashtags. Social Semiotics. 2015. Vol. 25 (3). P. 274–291. DOI: 10.1080/10350330.2014.996948.
5. Zappavigna M., Logi L. Emoji and Social Media Paralanguage. Cambridge University Press, 2024. 251 p. DOI: 10.1017/9781009179829.
6. Coats S. Language of Social Media and Online Communication in Germanic. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics. 2024. DOI: 10.1093/acrefore/9780199384655.013.1039.

ПЕРЕКЛАД КОНЦЕПТУАЛЬНИХ МЕТАФОР ВІЙНИ ТА БЕЗПЕКИ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сильвестр Овдейчук, м. Дніпро

Повномасштабна війна Росії проти України актуалізувала в

англомовному медіадискурсі образні моделі, за допомогою яких висвітлюються бойові дії, оборонні ініціативи та гарантії безпеки. Переклад таких одиниць потребує відтворення не лише лексичного значення, а й концептуального образу, його оцінного забарвлення та комунікативної функції. Дослідження Ю. Лю та Д. Тея засвідчує значення перекладацьких рішень для відтворення метафоричної моделі ВІЙНА в міжнародному новинному дискурсі [1]. Прагматичні можливості метафори в публічній комунікації розглядає також Дж. Чартеріс-Блек [2].

Показовою фортифікаційною метафорою є *drone wall* – *стіна дронів*. В англомовному дискурсі вона називає систему протидії безпілотникам, а не буквально фізичну перешкоду. Українські медіа зберігають вихідний образ за допомогою калькування; за потреби його доповнюють поясненням технічного змісту ініціативи. Таке рішення простежується в матеріалах УНІАН та ZN.ua [3]. Воно демонструє поєднання образної еквівалентності з експлікацією, необхідною для уникнення буквального прочитання.

Зоологічна модель *steel porcupine* відтворюється переважно як *сталевий дикобраз*. Образ колючої тварини передає ідею обороноздатності та високої ціни потенційного нападу. В українському медіапросторі паралельно трапляється варіант *сталевий їжак*, зокрема в заголовку одного з матеріалів, хоча англійське *porcupine* точніше відповідає слову *дикобраз* [4]. Отже, поряд із калькуванням спостерігається культурно зумовлена лексична заміна, яка зберігає загальну захисну семантику, але змінює конкретний зоологічний образ.

У практиці перекладу важливо розмежовувати усталені й нові метафоричні номінації. Усталений образ може передаватися звичним українським відповідником, тоді як нова одиниця часто потребує короткого контекстуального уточнення. Зокрема, *стіна дронів* без пояснення може сприйматися як суцільна матеріальна споруда, хоча в повідомленні йдеться про оборонну систему. Тому поєднання кальки з експлікацією дає змогу зберегти образність і водночас забезпечити точність повідомлення [3].

Зіставлення варіантів *сталевий дикобраз* і *сталевий їжак* виявляє іншу перекладацьку проблему: формально близькі образи не є повністю тотожними. Перший варіант точніше передає назву тварини в англійському оригіналі, другий спирається на впізнаваніший для частини українських читачів образ. Вибір відповідника доцільно узгоджувати з жанром публікації, заголовком і змістом повідомлення, не втрачаючи основної ідеї оборонного стримування [5].

Отже, калькування зберігає зрозумілий образ, експлікація уточнює його фактичний зміст, а лексична заміна адаптує його до українського мовного узусу. Перекладацьке рішення має враховувати концептуальну модель, контекст і прагматичну функцію медійного повідомлення.

Бібліографія

1. Liu Y., Tay D. Modelability of WAR metaphors across time in cross-national COVID-19 news translation: *An insight into ideology manipulation*. *Lingua*. 2023. Vol. 286. Article 103490. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2023.103490>.
2. Charteris-Black J. *Analysing Political Speeches*. Bloomsbury Publishing. 2026. 392 p.
3. «Стіна дронів» в Європі: журналіст назвав імовірну дату запуску оборонної системи. *УНІАН*. 2025. URL: <https://www.unian.ua/world/stina-droniv-koli-bude-zapushchena-yevropeyska-oboronna-sistema-13163850.html> (дата звернення: 29.09.2026).
4. EU Commission president: Ukraine must be turned into “steel porcupine”. *Ukrainska Pravda*. 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/03/02/7500942/> (дата звернення: 29.09.2026).
5. «Сталевий їжак»: Україна має план «Б» на захист після війни. *Obozrevatel*. 2026. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/stalevij-izhak-ukraina-mae-plan-b-na-zahist-pislya-vijni-yakscho-garantii-bezpeki-soyuznikiv-ne-spratsyuyut-politico.htm> (дата звернення: 29.09.2026).

МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ КОНТЕНТУ НА ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Омельченко Софія, м.Дніпро

Сучасне суспільство наразі знаходиться в новій технологічній ері. Цей процес невід'ємно пов'язаний із пошуком нових, креативних технологій, які б могли задовольнити потреби в навчанні. Як відзначають фахівці, зростаюча цифровізація освітнього середовища, постійний рух у бік дистанційного та змішаного форматів навчання призводить до появи нових форматів освітнього та навчального процесу. Традиційні засоби і методи, за допомогою яких розвивали вміння розуміти на слух, дедалі частіше поступаються новим цифровим інструментам та віртуальним навчальним середовищам. Такими інструментами стають синхронні відеозв'язки, онлайн-модулі для аудіювання та мультимодальні медіаформати.

Наразі в сучасному цифровому середовищі існує велика кількість таких платформ, зокрема такі: Bamboozle, Kahoot, Wordwall, Duolingo, Quizlet, LearnEnglishKids.

Використання сучасних інтерактивних платформ дає змогу ефективно поєднувати традиційні та інноваційні методи навчання. Це дає змогу розвивати у старшокласників не лише знання, але й важливі навички 21-го століття, такі як критичне мислення, співпраця та цифрова грамотність. Сучасні інтерактивні платформи такі як: Kahoot!, Wordwall, Bamboozle використовують у навчальному процесі та поза ним. Вони поєднують елементи гейміфікації, мультимедійного контенту та інтерактивних завдань, що робить процес навчання більш привабливим і доступним для молодшої аудиторії. У таких цифрових середовищах формується особливий тип комунікації, який характеризується поєднанням мовних і візуальних елементів, використанням коротких інструкцій, мотиваційних повідомлень і спрощених мовних конструкцій.

Мета дослідження – провести лінгвістичний та перекладацький аналіз

сучасних інтерактивних платформ, які орієнтовані на дітей та підлітків, і визначити мовні особливості контенту і проблеми перекладу.

Інтерактивні платформи можуть мати різні форми та призначення:

1) освітні платформи. Призначені для проведення занять, організації освітнього процесу та оцінювання знань. Приклади: Zoom, Google Meet, Teams, Google Classroom;

2) платформи для тестування, оцінювання знань та навичок. Приклади: Kahoot, Teams, WordWall, Bamboozle;

3) мультимедійні платформи. Призначені для створення інтерактивного контенту. Приклад: Canva, Miro, Twinkle [6].

Також інтерактивні платформи розподіляють за типом контенту:

1) текстові платформи — основний контент на таких застосунках представлений у текстовому вигляді, наприклад: діалоги, статті. Приклади: British Council Learn English;

2) мультимедійні платформи — використовують відео, анімацію та інтерактивні зображення;

3) ігрові платформи базуються на принципах гейміфікації та інтерактивних завдань. Приклад: British Council Learn English Kids.

Платформи за рівнем взаємодії користувача:

- пасивно-інтерактивні — користувач може виконувати окремі завдання або переглядати контент.

- активно-інтерактивні — передбачають активну участь користувача, виконання завдань, спілкування та створення власного контенту.

За цільовою аудиторією виділяють:

1) платформи для дошкільного віку;

2) платформи для дітей молодшого шкільного віку;

3) платформи для підлітків.

Аналіз різних прикладів перекладу на платформах демонструє, що локалізація мовного контенту цифрових середовищ для дітей та підлітків має у собі поєднання різних перекладацьких стратегій: описовий переклад,

контекстуальні заміни, додавання й видалення, та використання ігрових методик. Було розглянуто особливості та специфіку інтерактивних платформ, які використовують під час навчання дітей і підлітків, а також окреслено їх мовну специфіку у цифровому середовищі. Мовна специфіка цифрових середовищ, орієнтованих на дитячу та підліткову аудиторію, характеризується мультимодальністю, графічними та лексичними особливостями. Комунікація на таких платформах такого типу, як Google Classroom, Teams, Zoom, демонструє активне використання лексики, англіцизмів та кодового перемикавання. Узагальнюючи все вищесказане, можна зазначити, що інтерактивні платформи є не тільки технічним засобом для навчання, а й разом з тим соціолінгвістичним чинником, який трансформує мовні норми та комунікативні стратегії. Така специфіка зумовлена поєднанням освітніх цілей, сучасних технологій та вікових особливостей користувача.

ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНЦІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ВИКЛИКИ

Олена Осадча, м. Дніпро

Диджиталізація вищої освіти суттєво трансформує організацію викладання та навчання і значно впливає на підготовку фахівців з перекладу. Освіта перекладача, традиційно заснована на інтенсивній особистій взаємодії, систематичній мовній практиці, автентичних аудіо- та відеоматеріалах, а також зворотному зв'язку викладачів, дедалі більше включає цифрові платформи, технології дистанційного зв'язку, комп'ютеризовані інструменти перекладу, системи розпізнавання мовлення, бази даних термінології та штучний інтелект. Це створює нові можливості для покращення доступності, гнучкості, автентичності та індивідуалізації підготовки перекладача. Водночас вони потребують більшої уваги до компетенцій здобувачів вищої освіти. Цифрові ресурси надають здобувачам доступ до автентичного лінгвістичного матеріалу, багатомовних корпусів, онлайн-словників, баз даних термінології, записаних промов, подкастів,

відеоконференцій та спеціалізованого професійного програмного забезпечення. Для майбутніх перекладачів такі ресурси актуальні, оскільки їх професія тісно пов'язана з швидкою обробкою інформації, багатомовною комунікацією та спеціалізованою термінологією. Змінюється і професійний контекст. З'являються дистанційний та гібридний переклад, на конференціях та бізнес-зустрічах використовуються технологічні системи.

Ці чинники викликали зміни у необхідних компетенціях перекладача. Підготовка перекладача традиційно зосереджується на розвитку мовних, когнітивних, комунікативних, міжкультурних та професійних навичок. На відміну від звичайного вивчення іноземної мови, переклад вимагає від фахівців швидкої обробки усної інформації та створення еквівалентного повідомлення іншою мовою за короткий проміжок часу. Професійна компетентність перекладача включає високий рівень володіння робочими мовами, знання технік перекладу, знання предметної тематики, термінологічну компетентність, міжкультурну обізнаність та комунікативні навички. Однак диджиталізація вимагає ще одну професійну компетенцію – цифрову компетенцію. Відправною точкою у розумінні цифрової компетенції є робота Desjardins та ін. (2019). В обговоренні проєкту DigiLing вони відокремлюють цифрові компетенції від традиційних лінгвістичних і галузевих компетенцій і стверджують, що цифровізація вимагає нових форм знань і навичок у перекладацькій освіті [1]. Такі форми охоплюють пошук термінології під час підготовки до перекладу, роботу з електронними глосаріями, вміння користуватися цифровим аудіообладнанням та керувати комунікацією через платформи відеоконференцій. Потреба у структурованому підході до технологій у професійній освіті перекладача розроблена більш конкретно Дефранком (2023). Автор стверджує, що університети мають готувати студентів до технологічної трансформації професії перекладача і пропонує розуміння технологічної компетентності як поєднання знань, практичних навичок, особистих, соціальних і методологічних здібностей [2].

Диджиталізація освіти забезпечує значні переваги для підготовки майбутніх перекладачів: 1) цифрові технології надають доступ до автентичних матеріалів, що знайомлять перекладачів з різними акцентами, ситуаціями мовлення, предметними областями; 2) цифрові ресурси сприяють практиці повторювання. Записаний виступ можна призупинити, відтворити, сегментувати, уповільнити або детально проаналізувати; 3) цифрові середовища забезпечують індивідуалізацію навчання та урахування навчальних стилів здобувачів, які можуть самостійно практикуватися поза заняттями та обирати матеріали, що відповідають їхньому рівню та професійним інтересам; 4) цифрові технології створюють реалістичні симуляції професійних ситуацій інтерпретації. Студенти можуть брати участь у пробних конференціях, онлайн-зустрічах, інтерв'ю, переговорах та багатомовних дискусіях; 5) диджиталізація покращує спілкування між викладачем та студентом.

Штучний інтелект є однією з швидко зростаючих галузей освітніх технологій. Він має потужний потенціал для застосування в освіті перекладачів. Системи ШІ допомагають створювати тексти, промови та діалоги різних рівнів складності та у різних предметних областях. Вони також допомагають у формуванні списків термінології та підготовчих вправ. Існує чимало емпіричних досліджень, які вивчають роль ШІ у підготовці перекладачів. Лі та Чхве (2025) виявили, що здобувачі загалом усвідомлюють корисність ШІ для підготовки, дослідження фонів, управління термінологією та розвитку мови [3]. Водночас треба бути обережними щодо використання ШІ як заміни практики перекладу. Незмінно важливою залишається базова компетенція перекладу, професійна етика, контекстуальне розуміння та людські комунікативні здібності. Викладачі мають використовувати педагогічну модель, у якій ШІ використовується як додатковий ресурс, а основні навички перекладу залишаються центральними.

Спираючись на теоретичні дослідження та практичний досвід, можна зробити висновок, що підготовка перекладача потребує збалансованого,

компетентнісного підходу, у якому цифрові технології доповнюють, а не замінюють фундаментальні професійні навички.

Бібліографія

1. Desjardins, B. et al. (2019). Training the modern translator – the acquisition of digital competencies through blended learning. *The Interpreter and Translator Trainer*. Vol.13, No. 3
URL:<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1750399X.2019.1656410>
2. Defrancq, B. (2023). Technology in interpreter education and training: A structured set of proposals. *Interpreting Technologies – Current and Future Trends*.
URL:<https://biblio.ugent.be/publication/01HCJR6NB3Y3JH8X2WGVGDYG61>
3. Lee, J., Choi, H. (2025). Perspectives on interpreter education in the age of artificial intelligence. *The Journal of Translation Studies*. No. 26 (4). P. 189 – 228.
URL:<https://journal.kci.go.kr/kats/archive/articleView?artiId=ART003281320>

DEVELOPING CRITICAL DIGITAL LITERACY THROUGH ENGLISH LANGUAGE TASKS

Віра Осипенко, м. Дніпро

Digital technologies have become an integral part of English language education. Students use online resources to search for information, complete assignments, communicate, and practise language skills. However, regular engagement with digital resources does not necessarily lead to critical digital literacy. Students may use technology confidently but still have difficulty evaluating the quality of information, recognising unsupported claims, or making independent decisions about the content they encounter. This highlights the need to integrate critical digital literacy into regular English language instruction.

Critical digital literacy goes beyond technical competence. It involves the ability to understand, evaluate, and use digital information critically and responsibly. W. Ng [3] identifies technical, cognitive, and socio-emotional dimensions of digital literacy. C. A. Hafner, A. Chik, and R. H. Jones [1] connect

digital literacies with contemporary practices of reading, writing, and communication, while DigComp 2.2 (European Digital Competence Framework for Citizens) includes the evaluation of information and digital content among the important areas of digital competence [5]. These approaches show that critical engagement with digital environments involves both the use of technology and the ability to evaluate and interpret information.

English language education provides a suitable context for developing these abilities because language tasks already require students to read, interpret, discuss, and communicate information. The key is to design activities in which students are expected not only to understand information but also to evaluate it and make reasoned decisions about it.

The first important element is *information evaluation*. Traditional reading activities often focus mainly on comprehension, whereas critical digital literacy requires students to go further and assess the reliability, purpose, evidence, and relevance of the information they encounter. They may be asked to identify unsupported claims, distinguish opinions from evidence, recognise different perspectives, and explain why they consider particular information convincing or questionable. Reading thus becomes a basis for analysis and evaluation rather than merely a receptive language activity.

The second element is *language-mediated reflection*. Critical evaluation becomes part of language learning when students explain and discuss the results of their analysis in English. They should be able to justify why they consider particular information reliable or questionable, respond to alternative interpretations, ask for clarification, and support their conclusions. This creates a meaningful context for practising the language of certainty and doubt, agreement and disagreement, comparison, cause and effect, and argumentation. Expressions such as *The evidence suggests that...*, *This argument is not fully convincing because...*, and *There is not enough information to conclude that...* help connect linguistic forms with critical reasoning.

The third element is *independent language production*. After analysing and

discussing information, students create their own spoken or written responses based on what they have learned. They may formulate a conclusion, present a reasoned position, revise an earlier opinion, or produce a short evidence-based text. Their response should reflect their own judgement rather than simply reproduce the original material. In this way, receptive and productive language skills become interconnected: students engage with information through reading or listening, evaluate it through discussion, and draw on their analysis in speaking or writing.

For example, students can compare two online texts presenting the same issue, identify differences in evidence and language, and decide which source is more reliable. They then discuss their conclusions in pairs or groups and produce a short written response explaining their decision. Such a task combines reading comprehension, source evaluation, argumentation, and written production within a single activity.

The teacher's role in this process is not simply to introduce more digital tools. Technology provides access to information, but the educational value of an activity depends largely on the cognitive and communicative demands of the task. A technologically simple activity may involve considerable critical thinking, while the use of several digital platforms does not automatically make a task critical. The main focus should therefore be on how students are expected to work with information.

This approach is particularly relevant to university English courses, including ESP (English for Specific Purposes), where students increasingly need to work independently with English-language information. Tasks can be adapted to students' language level and field of study while maintaining the same general principle: digital information becomes a basis for evaluation, discussion, and independent language production. At lower levels, teachers can provide structured questions and useful language patterns, while more advanced students can take greater responsibility for assessing information and supporting their conclusions.

Research in higher education EFL (English as a Foreign Language) also highlights the importance of working critically with digital information. H. M. Rini

and S. Nabhan [4] show how critical digital literacy can be integrated into higher education EFL classrooms through practices such as working with online materials, analysing Internet sources, and engaging with multimodal texts. R. H. Jones and C. A. Hafner [2] likewise connect digital literacy with the ways people interpret, create, and communicate meaning in digital environments. Thus, critical digital literacy can be developed through language learning when students evaluate information, make informed decisions, and communicate their conclusions in English.

Conclusions. Critical digital literacy can be integrated into English language education through the design of language tasks. Three elements are particularly important: *information evaluation, language-mediated reflection, and independent language production*. Together, they move students beyond simple comprehension and reproduction of digital content. Students learn to evaluate information, explain and justify their judgements, and use the results of their analysis to produce their own spoken or written responses. In this way, critical digital literacy develops not as a separate technical skill but as part of meaningful reading, discussion, and communication in English.

References

1. Hafner C. A., Chik A., Jones R. H. Digital literacies and language learning. *Language Learning & Technology*. 2015. Vol. 19, No. 3. P. 1–7.
2. Jones R. H., Hafner C. A. *Understanding Digital Literacies: A Practical Introduction*. 2nd ed. London: Routledge, 2021. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003177647>
3. Ng W. Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*. 2012. Vol. 59, No. 3. P. 1065–1078. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016>
4. Rini H. M., Nabhan S. Exploring critical digital literacy in a higher education EFL classroom: Teachers' views and practices. *ELT Forum: Journal of English Language Teaching*. 2023. Vol. 12, No. 3. P. 216–228. URL: <https://doi.org/10.15294/elt.v12i3.69160>

5. Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With New Examples of Knowledge, Skills and Attitudes*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. URL: <https://doi.org/10.2760/115376>

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПОЗИТИВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Олена Панченко, м. Дніпро

Стан війни, в якому працює вища освіта України, ставить вимоги до організації занять, і, оскільки, на нашу думку, безпека здобувачів вищої освіти є найважливішою частиною нашого життя, дистанційна організація занять є оптимальною. Шукаючи для себе позитив у цій формі проведення занять, звертаємося до легкості використання найрізноманітніших аудіовізуальних джерел. Їх функції і завдання можуть легко варіюватися.

Перелічимо кілька призначень відео на наших заняттях. Почнемо заняття з аудіовізуальної "розминки". Це можуть бути відео, пов'язані з тією чи тією датою (наприклад, 30 вересня - про Міжнародний день перекладача, 17 березня - день святого Патрика і ірландські паради в усьому світі), пісні, що ілюструють освітній компонент, що вивчається (про граматичне явище, давньогерманська пісня для дисципліни "Вступ до германської філології" тощо), ідіоми певної спрямованості (про осінь, зиму, навчання тощо). Цей вид роботи допомагає зібрати разом усіх учасників завдання, охоплюючи і тих, хто на кілька хвилин спізнився.

Другою групою відеоматеріалів є безпосередньо навчальні матеріали, наприклад, уривок з лекції Е. Піма про теорії перекладу, огляд використання усіх теперішніх часів англійської мови на занятті з поглибленої граматики, 6-хвилинні пояснення BBC з різних питань вивчення англійської мови тощо.

Ми приділяємо значну увагу відеоілюстраціям до різних навчальних матеріалів, що, по-перше, розширює освітній світогляд, по-друге, тренує сприйняття англійської мови на слух. Наприклад, вправа на використання

артикла в тексті про царя Мідаса ілюструється коротким фільмом про цей міф, уривок з книги "Джен Ейр" як вправа для порівняння герундія та інфінітива супроводжується фрагментом з художнього фільму тощо.

Завершити заняття, якщо час дає змогу, намагаємося чимось веселим. Наприклад, це Grammar Gameshow, які з типовим англійським гумором пояснюють ті чи ті граматичні явища, або гумористичні відео про перекладачів (The worst translator in the world) тощо.

Додамо, що підготовлені завчасно посилання на дотичні відеоматеріали виконують функцію наповнювача часу тривоги, якщо студенти знаходяться у безпеці і можуть дивитися це відео.

ВАРІАТИВНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ РІШЕНЬ У НАВЧАННІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Олена Підгрушна, м. Київ

Однією з проблем практичного навчання перекладу залишається орієнтація на модель, за якої для певного фрагмента вихідного тексту передбачається існування умовно «правильного» відповідника, який студент має знайти, а викладач – підтвердити або скоригувати. У роботі з художнім текстом такий підхід є особливо обмежувальним, оскільки перекладацьке рішення залежить від комплексу чинників: семантики й функції конкретного елемента, жанрово-стильової організації твору, голосу персонажа або наратора, культурних конотацій, прагматичного ефекту тощо. Відтак, один фрагмент може допускати декілька функціонально прийнятних способів відтворення.

Таку властивість перекладу можна описати через поняття варіативності перекладацьких рішень. Вона виявляється на рівні потенційних способів розв'язання конкретної перекладацької проблеми й ґрунтується на самій природі перекладу як процесу вибору між доступними альтернативами. Ще Ї. Левий розглядав переклад як послідовність рішень, у межах яких

перекладач здійснює вибір із низки можливостей [1]. На рівні цілісних цільових текстів така варіативність може реалізовуватися у множинності перекладів одного оригіналу. Відповідно, множинність перекладів не є тотожною варіативності перекладацьких рішень, а радше унаочнює її: зіставлення різних перекладів дає змогу простежити, як потенційні альтернативи конкретизуються у відмінних перекладацьких виборах. Для навчання перекладу особливе значення має саме рівень прийняття рішення: студент має навчитися бачити спектр потенційних способів розв'язання перекладацької проблеми ще до здійснення остаточного вибору. У цьому контексті продуктивною для методики навчання видається також концепція перекладацької компетентності Е. Піма, який пов'язує її, зокрема, зі здатністю продукувати більш ніж один можливий цільовий варіант для певного вихідного фрагмента та обирати між альтернативами на підставі релевантних критеріїв [4]. Отже, варіативність не передбачає довільності перекладу: навпаки, усвідомлення наявних альтернатив актуалізує необхідність установлення критеріїв вибору між ними.

У навчанні художнього перекладу роботу з варіативністю перекладацьких рішень пропонується організовувати як послідовність чотирьох взаємопов'язаних етапів: продукування альтернатив, зіставлення, аргументований відбір і ревізія перекладацького рішення. Така модель деталізує процес генерування та відбору альтернатив і переносить акцент із кінцевого результату на процес прийняття перекладацького рішення.

На етапі продукування альтернатив студент свідомо не зупиняється на першому прийнятному відповіднику, а створює декілька версій перекладу одного фрагмента. Йдеться не про механічний добір синонімів, а про моделювання різних способів розв'язання перекладацької проблеми. Один варіант, наприклад, може бути орієнтований на максимальне збереження образності, інший – на природність українського мовлення, третій – на відтворення комічного ефекту або індивідуального голосу персонажа, тощо.

Другий етап, зіставлення альтернатив, передбачає аналіз переваг і

обмежень кожного рішення за релевантними для конкретного фрагмента параметрами: семантичною і стилістичною відповідністю, природністю цільового тексту, ступенем збереження образності, експресивності, гумору, культурної маркованості тощо. Така робота дає змогу усвідомити, що перевага одного рішення за певним критерієм може супроводжуватися втратою за іншим, а перекладацький вибір передбачає визначення пріоритетів.

На етапі аргументованого відбору студент визначає варіант, який найкраще виконує функцію відповідного елемента у тексті. Важливою стає вербалізація перекладацької аргументації: недостатньо назвати один варіант «вдалішим» або «природнішим»; необхідно пояснити, які характеристики оригіналу визнано пріоритетними, якими засобами їх відтворено та які наслідки має зроблений вибір. Так інтуїтивне оцінювання поступово трансформується у професійну рефлексію.

Завершальним етапом є ревізія рішення – повернення до власного перекладу після зіставлення та обговорення альтернатив. Студент може залишити початковий варіант, модифікувати його або відмовитися від нього, однак має пояснити причини такого рішення. Так формується уявлення про переклад як ітеративний процес, у якому перша версія є не кінцевим результатом, а матеріалом для подальшого аналізу й редагування.

Робота з варіативністю змінює також характер взаємодії між студентом і викладачем. Невдалий варіант стає не лише об'єктом виправлення, а й матеріалом для аналізу, що допомагає сформувати модель міркування, яку можна застосовувати до нових перекладацьких ситуацій. Завдання викладача при цьому полягає не стільки в повідомленні «правильної відповіді», скільки у формуванні критеріїв усвідомленого вибору. Така організація роботи співвідноситься із соціоконструктивістськими підходами до підготовки перекладачів, що передбачають активне прийняття рішень, їх обговорення та рефлексію [2; 3].

Отже, варіативність перекладацьких рішень може слугувати важливим

ресурсом у навчанні художнього перекладу. Послідовність «продукування альтернатив → зіставлення → аргументований відбір → ревізія рішення» зміщує акцент із пошуку наперед заданого «правильного варіанта» на формування здатності бачити можливі рішення, оцінювати їхні функціональні наслідки та здійснювати усвідомлений перекладацький вибір. Показником сформованої компетентності стає не збіг студентського перекладу з варіантом викладача, а здатність запропонувати функціонально переконливе рішення та аргументовано обґрунтувати його доцільність у конкретному контексті.

Бібліографія

1. Levý J. Translation as a Decision Process. *To Honor Roman Jakobson : Essays on the Occasion of His Seventieth Birthday, 11 October 1966*. Vol. 2. The Hague ; Paris : Mouton, 1967. P. 1171–1182.
2. González Davies M. *Multiple Voices in the Translation Classroom : Activities, Tasks and Projects*. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 259 p.
3. Kiraly D. *A Social Constructivist Approach to Translator Education : Empowerment from Theory to Practice*. Manchester ; Northampton, MA : St. Jerome Publishing, 2000. 207 p.
4. Pym A. Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In *Defence of a Minimalist Approach*. *Meta*. 2003. Vol. 48, No. 4. P. 481–497.

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ СТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Ірина Покидько, м. Дніпро

Сучасний англomовний медійний дискурс поєднує інформативність з інтерпретаційною функцією: мовне оформлення повідомлення не лише фіксує подію, а й формує спосіб її осмислення. Одним із продуктивних засобів такої організації є метафора. У когнітивній теорії Дж. Лакоффа та М. Джонсона вона постає механізмом концептуалізації, за якого одна сфера

досвіду осмислюється через іншу [3, с. 5]. У медійному тексті цей механізм одночасно набуває стилістичного значення, забезпечуючи образність, смислову компресію та оцінне фреймування.

Українські дослідження англomовного медіа дискурсу підтверджують, що метафоричні моделі беруть участь у репрезентації подій і суб'єктів та формують певний ракурс їх сприйняття [1, с. 84]. Зокрема О. В. Мосієнко, аналізуючи англomовні новинні статті, наголошує на інтерпретаційній та оцінній функціях метафори, яка структурує представлення складних суспільних процесів уже на рівні заголовка [2, с. 139]. Отже, метафора в медійному повідомленні функціює не як факультативна прикраса, а як засіб організації змісту й прагматичного впливу.

Для ілюстративного аналізу відібрано заголовки англomовних онлайн-медіа Reuters і The Guardian, оприлюднені у 2026 р. Метафоричні одиниці встановлено за принципом зіставлення контекстуального значення слова з його базовим значенням, що відповідає логіці процедури MIP, запропонованої Pragglejazz Group [4, с. 3]. Подальший аналіз охоплював визначення сфери-джерела, сфери-цілі та стилістичної функції перенесення.

У заголовку Reuters «*AI building boom ripples through inflation-hit Treasury market*» дієслово *ripples through* актуалізує модель «економічний вплив — це поширення хвиль» [5]. Абстрактний процес впливу інвестицій на фінансовий ринок подано як фізичний рух хвиль від певного джерела. Завдяки цьому складний причинно-наслідковий зв'язок передається стисло й динамічно. Метафора виконує когнітивно-конкретизувальну, компресивну та образотворчу функції: читач отримує не розгорнуте пояснення механізму впливу, а компактну модель його поступового поширення в системі.

Інший тип перенесення представлено в заголовку The Guardian «*'Tidal wave' of Pfas being launched to satisfy AI industry, campaigners warn*» [6]. Образ *tidal wave* порівнює зростання виробництва хімічних речовин із масштабною морською хвилею. Ознаки сили, масовості та складності контролю створюють інтенсивну оцінку явища ще до прочитання основного тексту.

Водночас лапки позначають атрибутований характер вислову, однак винесення цієї метафори до заголовкової позиції робить її центральним засобом фреймування повідомлення. Тут природоморфна модель не лише увиразнює текст, а й формує очікуваний емоційно-оцінний ракурс сприйняття.

Розглянуті приклади виявляють характерну рису англомовного медійного дискурсу: абстрактні економічні, технологічні та суспільні процеси осмислюються через динамічні образи фізичного світу. Таке перенесення скорочує шлях від складного поняття до зрозумілої читачеві моделі, одночасно посилюючи виразність заголовка. Основними функціями метафори постають когнітивна конкретизація, смислова компресія, експресивізація, оцінне фреймування та привернення уваги адресата.

Отже, метафора є системним засобом стилістичної організації англомовного медійного дискурсу. Її аналіз передбачає врахування не лише образності окремої лексеми, а й типу концептуального перенесення, позиції в структурі медіатексту та прагматичного ефекту. Такий підхід створює основу для подальшого комплексного дослідження стилістичних особливостей англомовного медійного дискурсу на ширшому корпусі новинних матеріалів.

Бібліографія

1. Ковалюк М., Ковалюк Ю., Федич Г. Метафорична репрезентація України в сучасному англомовному мас-медійному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія*. 2024. № 835–836. С. 83–93. DOI: 10.31861/gph2022.835-836.83-93.
2. Мосієнко О. В. Discursive Interaction of Metaphor and Metonymy in English News Articles. *Modern Philology*. 2026. № 6. Р. 137–142. DOI: 10.32782/modernph-2026.6.19.
3. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.

4. Pragglejazz Group. MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol*. 2007. Vol. 22, No. 1. P. 1–39. DOI: 10.1080/10926480709336752.
5. Reuters. AI building boom ripples through inflation-hit Treasury market. 03.06.2026. URL: <https://www.reuters.com/legal/transactional/ai-building-boom-ripples-through-inflation-hit-treasury-market-2026-06-03/> (дата звернення: 22.09.2026).
6. The Guardian. ‘Tidal wave’ of Pfas being launched to satisfy AI industry, campaigners warn. 14.09.2026. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2026/sep/14/pfas-firms-tidal-wave-forever-chemicals-ai-industry-demand-datacentres> (дата звернення: 22.09.2026).

ТРАНСКРЕАЦІЯ ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ АНГЛОМОВНОГО Й НІМЕЦЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ ДЕКОРАТИВНОЇ КОСМЕТИКИ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПРОСТОРІ

Анастасія Потяго, м. Дніпро

Сучасний рекламний дискурс декоративної косметики є важливим складником комунікації між виробником і споживачем. Його особливістю є поєднання інформативної, емоційної та переконувальної функцій, оскільки рекламне повідомлення має не лише представити продукт, а й сформулювати позитивне ставлення до нього та спонукати потенційного споживача до придбання. У зв'язку з активним функціонуванням міжнародних косметичних брендів в україномовному просторі особливого значення набуває переклад англомовних і німецькомовних рекламних повідомлень українською мовою. Такий переклад потребує врахування не лише мовних, а й культурних особливостей цільової аудиторії.

Як зазначає Д. Катан, переклад у міжкультурній комунікації передбачає врахування культурних особливостей адресата [1]. Подібний функціональний підхід простежується і в концепції Дж. Мандея, відповідно до якої перекладацьке рішення має визначатися функцією тексту та його

комунікативною метою [2]. Для рекламного дискурсу це особливо важливо, адже буквальне відтворення мовної форми може призвести до втрати образності, емоційності або переконувального впливу рекламного повідомлення.

Одним із важливих способів адаптації рекламного тексту до іншомовної аудиторії є локалізація. Вона передбачає пристосування повідомлення до мовних і культурних особливостей цільового середовища зі збереженням його основної інформації та комунікативного спрямування. Показовим прикладом є рекламний опис туші **essence Lash PRINCESS false lash effect mascara**. У німецькомовній версії продукт представлено як *“Mascara mit False-Lash-Effekt für dramatisches Volumen, Länge und Schwung”*, тоді як в українськомовній версії використано формулювання: «Туш з ефектом накладних вій для виразного об'єму, подовження та підкручення». Основна інформація про продукт у двох версіях зберігається, тоді як мовні засоби адаптуються до норм української мови. Отже, цей приклад можна розглядати як локалізацію, оскільки зміст рекламного повідомлення не зазнає суттєвого переосмислення.

Локалізацію доцільно розмежовувати з транскреативним підходом, за якого перекладач отримує більшу свободу у виборі мовної форми. І. Торесі зазначає, що переклад рекламних і промоційних текстів може передбачати не лише культурну адаптацію, а й суттєве переписування оригіналу для збереження його переконувальної функції [4]. У такому випадку пріоритетним стає не формальне відтворення вихідного тексту, а збереження його комунікативного ефекту, образності та здатності впливати на цільового споживача.

Показовим прикладом творчого перекладацького перетворення в рекламному дискурсі декоративної косметики є рекламний текст помади **Max Factor Lipfinity Reflections**: *“From cocktails to kisses, Lipfinity Reflections keeps your lips sparkling for up to 8 hours”*. В українській рекламній версії його перекладено як: «Пийте коктейлі, даруйте поцілунки! З помадою Lipfinity

Reflections ваші губи залишаться блискучими 8 годин» [5, с. 115].

Особливий інтерес становить трансформація фрагмента “*from cocktails to kisses*”. Замість буквального відтворення в українській версії використано дві спонукальні конструкції: «пийте коктейлі, даруйте поцілунки». Отже, змінюється синтаксична організація висловлення, а замість прийменникової конструкції з’являються дієслова наказового способу. Як зазначають С. Баранова та А. Полежай, фраза “*from cocktails to kisses*” у перекладі набуває семантичного розвитку, структура речення краще сприймається українською мовою, а використання дієслів у наказовому способі створює спонукальний ефект [5, с. 115].

Водночас загальний рекламний задум зберігається: оригінал пов’язує стійкість помади з різними ситуаціями - від коктейлів до поцілунків, тоді як українська версія безпосередньо звертається до споживачки: «пийте коктейлі, даруйте поцілунки!». Отже, переклад не копіює форму англomовного оригіналу, а передає його рекламно-прагматичний ефект засобами, природнішими для українськомовної аудиторії. Саме така орієнтація на функцію та вплив повідомлення є важливою для транскреативного підходу, хоча безпосередньо автори дослідження визначають конкретний перекладацький прийом як модуляцію та семантичний розвиток [5, с. 115].

Отже, локалізація та транскреація відрізняються насамперед ступенем перекладацького втручання. У випадку **essence Lash PRINCESS** основна структура та інформаційний зміст повідомлення зберігаються, а зміни спрямовані переважно на мовно-культурне пристосування. Натомість у рекламі **Max Factor Lipfinity Reflections** змінюється структура окремого рекламного фрагмента та спосіб звернення до споживача, хоча основна комунікативна мета залишається незмінною. Такий приклад демонструє, що рекламний переклад може передбачати суттєву зміну мовної форми задля збереження емоційного та прагматичного ефекту.

Бібліографія

1. Katan D. *Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters*

- and Mediators*. 2nd ed. London: Routledge, 2014. 392 p.
2. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 4th ed. London; New York: Routledge, 2016. 376 p.
3. Ringrow H. *The Language of Cosmetics Advertising*. London: Palgrave Macmillan, 2016. 118 p.
4. Torresi I. *Translating Promotional and Advertising Texts*. 2nd ed. London; New York: Routledge, 2021. 224 p.
5. Баранова С., Полежай А. Особливості перекладу текстів рекламного дискурсу в умовах глобалізації. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2021. Вип. 193. С. 112–117.
6. essence. *Lash PRINCESS false lash effect mascara*. Німецькомовна версія продуктового опису. [Офіційний сайт essence](#)
7. essence. *Lash PRINCESS false lash effect mascara*. Україномовна версія продуктового опису. [Офіційний сайт essence Україна](#)
8. Max Factor. *Lipfinity*. Офіційний сайт бренду. [Офіційний сайт Max Factor](#)

ІДІОМИ У ПЕРЕКЛАДІ: АНАЛІЗ НА ПРИКЛАДІ ВІДЕО TED TALKS

Софія Прудіус, м. Дніпро

У сучасному мовознавстві ідіоми є одним із найскладніших об'єктів перекладу, а також найрепрезентативнішими одиницями фразеологічної системи мови, оскільки їхнє значення не завжди можна визначити шляхом простого аналізу значень окремих компонентів. Вони характеризуються семантичною цілісністю, образністю, культурною маркованістю, відтворюваністю, прагматичним потенціалом та ідіоматичністю значення, що поєднуються з образністю як важливою стилістичною характеристикою. Семантична цілісність полягає в неподільності значення ідіоми, яке не можна відтворити через буквально-тлумачення її складників. Відтворюваність засвідчує закріпленість ідіоми в мовній системі як готової одиниці, а образність забезпечує її експресивність та здатність передавати емоційні й оцінні смисли [3, с.112] Прагматичний потенціал ідіом виявляється у їхній

здатності впливати на адресата, формувати сприйняття повідомлення та посилювати його комунікативний ефект. У медійному дискурсі вони виконують оцінну, експресивну й переконувальну функції, стисло передаючи складний зміст і створюючи ефект невимушеності [1, с. 249]. Ідіома розглядається як одна з найпроблемніших одиниць і особливої складності набуває переклад ідіом саме в аудіовізуальній комунікації, зокрема в перекладах виступів TED Talks, де перекладач має одночасно забезпечити точність змісту, природність українського висловлювання та збереження стилістичного ефекту.

Метою дослідження є комплексний аналіз особливостей використання ідіом у виступах TED Talks. Матеріалом дослідження стали вісім виступів TED Talks: промова Ашиша Капура «The Radical Middle: Finding Common Ground in a Divided World» [8], виступ Ребекки Окамото «The Secret to Introducing Yourself in 20 Words or Less» [9], науково-популярна лекція Венді Фрідман «The Expanding Universe and the Hubble Constant» [10], виступ Ганни Розін «New Data on the Rise of Women» [7], промова Мішель Обама «A Passionate, Personal Case for Education» [6], виступ Мелані Кальзади «The Apple Doesn't Fall Far From the Tree: Redefining the Idiom» [4], виступ Крістофа Ласснера «What if you could talk to your favorite character in a movie?» [5] та виступ Девіда Баркера «Why building new proteins from scratch is our new superpower?» [10]. Теоретичний аналіз показав, що ідіому доцільно розглядати не лише як стійке словосполучення з цілісним значенням, а як мовну одиницю, що виконує певну комунікативну та прагматичну функцію в конкретному контексті. За ступенем ідіоматичності в роботі розглянуто повністю ідіоматичні, частково ідіоматичні та напівфразеологізовані конструкції. Повністю ідіоматичні одиниці є найбільшим викликом для перекладача, оскільки їхнє значення не можна зрозуміти буквальною тлумаченням складників і воно ґрунтується на метафорі, культурному контексті чи усталеній оцінці. Частково ідіоматичні конструкції зберігають окремі семантично прозорі елементи, що полегшують інтерпретацію.

Напівфразеологізовані одиниці мають більш прозоре, узагальнено-образне значення й допускають ширший вибір перекладацьких відповідників. Такий поділ допомагає визначити оптимальну стратегію перекладу: фразеологічний відповідник, функціональний аналог або описовий спосіб [2, с. 214]. У публічному мовленні ідіоми можуть виконувати експресивну, емотивну, структурну, пояснювальну та контактну функції.

Практичний аналіз восьми виступів показав, що загалом було виявлено 47 ідіоматичних одиниць: 7 у промові Ашиша Капура, 7 у виступі Ребекки Окамото, 5 у лекції Венді Фрідман, 7 у виступі Ганни Розін, 6 у промові Мішель Обама, 6 у виступі Мелані Кальзади, 5 у виступі Крістофа Ласснера та 4 у виступі Девіда Баркера. Характер використання ідіом залежить від жанрової специфіки виступу. У мотиваційній промові Ашиша Капура переважають образно-експресивні одиниці, які підсилюють емоційний вплив повідомлення, пов'язані із просторовою та спортивною метафориною. Наприклад, у фрагменті *get off the sidelines and step onto the field* ідіома *get off the sidelines* означає перехід від пасивного спостереження до активної участі. Образ спортивного поля підсилює мотиваційний ефект висловлювання. Подібну функцію має ідіома *in their shoes* у вислові *find yourself in their shoes*, яка закликає слухача поставити себе на місце іншої людини та зрозуміти її досвід. Вираз *throw up my hands* у фрагменті *I sighed that universal sigh and threw up my hands* передає визнання безсилля або примирення з обставинами. У виступі Ребекки Окамото ідіоми переважно пов'язані з практичною комунікацією, самопрезентацією та передачею психологічних станів. Так, *closed in your face* у запитанні *have doors been closed in your face?* образно передає ситуацію професійної відмови. Ідіома *above your pay grade* у вислові *something is way above your pay grade* виражає сумнів у власній компетентності та відчуття, що певне завдання перевищує можливості людини. Водночас *crack the code* у фрагменті *I became laser-focused on cracking the code* створює метафоричну модель пошуку ключа до розв'язання проблеми. У науково-популярній лекції Венді Фрідман ідіоми

використовуються більш дозовано, однак допомагають зробити складні наукові поняття доступнішими для широкої аудиторії. Наприклад, *swept under the rug* у вислові *dust that had largely been swept under the rug – the cosmic rug, so to speak* допомагає представити складну наукову проблему через зрозумілий повсякденний образ приховування або ігнорування. Ідіома *switch gears* у реченні *I switched gears and I became the founding leader...* сигналізує зміну напрямку розповіді. У виступі Ганни Розін, присвяченому соціальним трансформаціям та зміні ролі жінок у сучасному світі, ідіоми мають виразний культурний і прагматичний компонент. Зокрема, *couch potato* у вислові *people are turning into couch potatoes more and more often* характеризує людину, яка веде малорухливий спосіб життя. Буквальний переклад як *диванна картопля* є неприродним для української мови, тому в перекладі доцільним є описовий варіант. Ідіома *throw tomatoes at someone* у контексті *the audience wanted to throw tomatoes at the speaker* передає різко негативну реакцію аудиторії та потребує прагматичної адаптації. Водночас *connect the dots* може передаватися як *з'єднати всі факти* або *скласти цілісну картину*, зберігаючи значення процесу осмислення інформації. У промові Мішель Обама, присвяченій значенню освіти та особистісного розвитку, ідіоми переважно пов'язані з особистим досвідом, самореалізацією та подоланням життєвих труднощів. Так, *reach back to your roots* передається як *звертатися до свого минулого* або *пам'ятати своє коріння*. Також у матеріалі виступу використовуються *write the next chapter of your life*, що передається як «написати наступний розділ» або «розпочати новий етап життя», та *take the reins of your life*, який можна передати як *взяти кермо у свої руки*. Останній приклад зберігає метафору контролю та відповідальності за власне життя. У виступі Мелані Кальзади значну роль відіграють усталені ідіоматичні конструкції, пов'язані з темою життєвого досвіду, розвитку та відповідальності. Показовим є вислів *the apple doesn't fall far from the tree*, який має повний український фразеологічний відповідник *яблуко від яблуні недалеко падає*. У цьому випадку переклад дає змогу одночасно зберегти

значення, образність та культурну впізнаваність ідіоми. Ідіома *take advantage of someone* у відповідному контексті може перекладатися як *скористатися кимось* або *зловживати довірою*, а *fall for a scam* – як *стати жертвою шахрайства*. Вислів *be sick and tired of something* перекладається як *мені набридло* або *я втомилася від*, що дає змогу зберегти емоційний компонент оригіналу. У науково-популярному виступі Крістофа Ласснера використано низку англійських ідіом, переклад яких демонструє різні стратегії збереження їхнього значення та образності. Зокрема, *take a huge leap forward* у фрагменті *we have an opportunity to take a huge leap forward thanks to content 3.0* перекладається як *зробити значний прорив* або *зробити великий крок уперед*. Використано частковий фразеологічний відповідник, оскільки значення зберігається, але образ *стрибка* трансформується відповідно до норм української мови. Ідіома *in the blink of an eye* у реченні *Just imagine Michelangelo painting an image in the blink of an eye, faster than you can look at it* передається як *в одну мить* або *миттєво*, що дає змогу зберегти її значення та забезпечити природність українського висловлювання. Ідіома *on the fly* у фрагменті *we can develop narrative on the fly* перекладається як *у процесі* або *на ходу*. Описовий переклад дає змогу передати динамічність процесу створення контенту. Також *break the fourth wall* у реченні *characters can break the fourth wall for every individual viewer* перекладається як *ламати четверту стіну* або *«звертатися безпосередньо до глядача*, що передає зміст і функцію ідіоми в контексті. У виступі Девіда Бейкера, присвяченому сучасним досягненням у дизайні білків та потенційним застосуванням синтетичної біології, також використано низку ідіоматичних одиниць. Ідіома *from scratch* у фрагменті *using a computer program to design proteins from scratch* перекладається як *створювати білки з нуля*, що демонструє лексичну та граматичну трансформацію. Ідіома *hit the ground running* передається описово як *розпочати відразу активно* або *почати з максимальною продуктивністю*. Вислів *that harks back to what I said in my TED talk* доцільно перекладати як *нагадує про те, що я казав у своєму виступі* або *відсилає до попередньої*

думки, оскільки буквальний переклад є неприродним для української мови. Подібна трансформація спостерігається у вислові *we've actually gone well beyond now and tackle new problems*, де *well beyond* передається як *значно перевищили* або *йдуть далеко за рамки*, що дає змогу зберегти зміст і прагматичний ефект вислову.

Аналіз перекладацьких рішень показав, що основними способами відтворення ідіом є використання повних або часткових фразеологічних відповідників, функціональних аналогів, описового перекладу, а також лексичних, граматичних і семантичних трансформацій. Вибір конкретного способу залежить від наявності природного відповідника в українській мові, контексту, прагматичної функції ідіоми. Особливо ефективним є еквівалентний переклад у випадках, коли українська мова має відповідну образну одиницю. Наприклад, ідіома *take ends meet* може бути передана як *зводити кінці з кінцями*, *on cloud nine* – як *бути на сьомому небі від щастя*, а *out of the blue* – як *як грим серед ясного неба*. Такі відповідники дають змогу одночасно зберегти зміст, образність та експресивність оригіналу. В інших випадках більш доцільним є функціональний аналог або семантична трансформація. Так, *play it by ear* може бути передано як *діяти за обставинами*, *keep an eye on* – як *наглядати*, а *the ball is in your court* – як *тепер усе залежить від тебе*. У таких випадках форма оригінальної ідіоми змінюється, проте зберігається її функціональне значення. Описовий переклад використовується тоді, коли прямий фразеологічний відповідник відсутній або його застосування може ускладнити розуміння. Наприклад, *kick the bucket* у досліджуваному матеріалі передано через значення *померти*, а не шляхом буквального відтворення образу. Це дає змогу уникнути непорозуміння та забезпечити швидке сприйняття інформації у перекладі.

У результаті дослідження було встановлено, що ідіома є семантично цілісною, образною та культурно зумовленою одиницею, яка виконує важливі прагматичні функції в публічному дискурсі. Її переклад залежить від ступеня ідіоматичності, структурної організації, контексту та комунікативної функції.

Аналіз TED Talks засвідчив, що ідіоми виконують роль засобів емоційного впливу, залучення аудиторії, структурування інформації та метафоричного пояснення складних понять. Встановлено, що для їх перекладу використовуються фразеологічні відповідники, функціональні аналоги, описовий переклад і різні трансформації. Універсальної стратегії не існує, оскільки вибір перекладацького рішення визначається контекстом та необхідністю збереження змісту, образності й прагматичного ефекту. Однією з основних небезпек є буквальний переклад, який може спричинити зміщення значення, втрату образності, порушення стилістичної природності та зниження комунікативної виразності. Тому перекладачеві необхідно враховувати не лише лексико-семантичне значення ідіоми, а й її прагматичну та стилістичну функції.

Отже, адекватний переклад ідіом у TED Talks ґрунтується на функціональній відповідності, контекстуальній інтерпретації та врахуванні культурно-мовної специфіки обох мов. Такий підхід дозволяє зберегти не лише зміст ідіоми, а й її образність, емоційність та комунікативний ефект.

Бібліографія

1. Задояна Л. Фразеологічний потенціал українського медійного дискурсу. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Т. 1, № 67. С. 247–252.
2. Карабан В. Теорія і практика перекладу з англійської мови. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf
3. Терлецька Л. П. Внутрішні закономірності та основні ознаки фразеологічних одиниць в англійській мові. Молодий вчений. 2020. № 3.2 (79.2). С. 111–115.
4. Calzada M. The Apple Doesn't Fall Far From the Tree: Redefining the Idiom. TEDxKids@SMU. URL: https://www.ted.com/talks/melanie_calzada_the_apple_doesn_t_fall_far_from_the_tree_redefining_the_idiom
5. Christoph L. What if you could talk to your favorite character in a movie? URL:

https://www.ted.com/talks/christoph_lassner_what_if_you_could_talk_to_your_favorite_character_in_a_movie

6. Obama M. A passionate, personal case for education. Elizabeth G. Anderson School

URL: https://www.ted.com/talks/michelle_obama_a_passionate_personal_case_for_education

7. Rosin H. New data on the rise of women. Ideas change everything. URL: https://www.ted.com/talks/hanna_rosin_new_data_on_the_rise_of_women

8. TEDx Talks. 3 ways to find the radical middle | Ashish Kapoor | TEDxWarrenton, 2026. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OCe4dtXIUKI>

9. TEDx Talks. How to introduce yourself—and get hired | Rebecca Okamoto | TEDxNorthwesternU, 2025.

URL: https://www.youtube.com/watch?v=f_N3PGvnVKg

10. TEDx Talks. Why building new proteins from scratch is our new superpower? David Baker

URL: https://www.ted.com/talks/david_baker_why_building_new_proteins_from_scratch_is_our_new_superpower

11. TEDx Talks. Why we measure the universe | Professor Wendy Freedman | TEDxChicago, 2026. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0LAaOOaDq0k>

12.

HEART AS THE CENTRE OF EMOTIONS IN ENGLISH IDIOMS

Lina Repp, Dnipro

In English, the word *heart* means much more than the organ that pumps blood. Through idioms, English speakers use the heart as a symbol of a person's inner world, where feelings, character and moral qualities are thought to live. Such idioms show how language reflects the way people think about emotions. This is the main idea of cognitive linguistics, which studies metaphor and metonymy as tools of human thinking [2; 3].

The aim of this paper is to show how the concept HEART works as the

centre of emotions in English idioms. The objectives are to collect idioms with the component *heart* and to group them by the emotion or quality they express. The paper focuses on four groups: love, courage, sadness and kindness.

Love. The largest group of idioms links the heart with love and affection. A person can *lose their heart to* someone, *give their heart to* someone or *win someone's heart*. In these examples the heart is seen as a valuable object that can be given, taken or won. When we say that someone *has stolen our heart*, love is presented as something outside our control. The heart here stands for the person's deepest feelings.

Courage. The heart is also seen as the source of bravery. People *take heart* when they feel hope, and *lose heart* when they give up. To do something *with all one's heart* means to do it with full energy and determination. The phrase *faint-hearted* describes a person who is afraid, while *lion-hearted* describes a very brave one. This meaning likely comes from the old belief that strength and spirit are located in the chest.

Sadness. Many idioms describe emotional pain as physical damage to the heart. A person can *break someone's heart*, and someone who is very sad is *heartbroken*. When we feel deep sorrow, *our heart sinks* or *bleeds* for someone. A *heavy heart* shows that sadness is understood as weight. These examples show the metaphor that the heart is a fragile object that can be hurt.

Kindness. Finally, the heart represents a person's moral character. A kind and generous person *has a heart of gold* or *a big heart*, while a cruel person has *a heart of stone*. A *warm-hearted* person is friendly, and a *cold-hearted* one shows no sympathy. Here the qualities of materials (gold, stone) and temperature (warm, cold) are used to describe human nature.

The analysis shows that most *heart* idioms are based on two cognitive mechanisms. The first is metonymy, where the heart stands for emotions or the whole person. The second is metaphor, where the heart is seen as a container (*a heart full of joy*), a valuable object (*win someone's heart*) or a fragile object (*break someone's heart*) [1].

In conclusion, the concept HEART occupies a central place in the English picture of the world. Idioms with the component *heart* express love, courage, sadness and kindness, which shows that English speakers see the heart as the centre of human emotions and character. A promising direction for further research is a comparison of these idioms with their equivalents in Ukrainian.

References

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
2. Kövecses Z. Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling. Cambridge : Cambridge University Press, 2000.
3. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980.

THE UKRAINIAN DIASPORA TRANSLATION SCHOOL IN ENGLISH LANGUAGE AND TRANSLATION EDUCATION

Анастасія Романчук, м. Київ

The growing international interest in Ukrainian culture and literature makes the study of Ukrainian translation history increasingly relevant to contemporary university education. In this context, the Ukrainian diaspora translation school deserves particular attention as a valuable source for teaching English, Translation Studies (TS), Intercultural Communication, and Ukrainian cultural studies. Its study enables students to approach translation not only as a linguistic operation but also as a form of cultural mediation, identity construction, and transmission of cultural memory.

The Ukrainian diaspora translation tradition developed in specific historical and cultural circumstances. For many Ukrainian translators working outside Ukraine, translation provided a way of maintaining connections with Ukrainian culture and making Ukrainian literary and intellectual heritage accessible to English-speaking audiences. Their work therefore extended beyond the transfer of meanings between two languages. Translation could become a means of preserving cultural identity, communicating historical experience, and introducing Ukrainian

perspectives into another cultural environment.

For students of English and TS, this material offers significant educational potential. Working with Ukrainian literary texts and their English translations allows students to develop both linguistic and intercultural competence. Contemporary translation pedagogy emphasizes that professional translation requires not only knowledge of two languages but also the ability to recognize cultural meanings and negotiate differences between cultural systems. The Ukrainian diaspora translation school provides particularly productive material for developing these abilities because its texts frequently contain culturally specific references, historical allusions, national symbols, and elements of collective memory.

One of the most effective approaches is comparative textual analysis. Students can work with selected Ukrainian literary texts alongside their English translations and identify the strategies used to communicate culturally marked meanings. They may examine such procedures as preservation, adaptation, explicitation, contextualisation, compensation, and omission. The important pedagogical objective is not simply to determine whether a translation is “correct,” but to understand the cultural and communicative reasons behind particular translation choices.

The study of diaspora translation also creates opportunities for discussing the relationship between language and cultural memory. Students can explore how historical experiences of displacement, migration, political repression, cultural loss, and attachment to the homeland are represented and transformed through translation. In this respect, the translated text can be considered a site where different cultural memories meet. Such an approach encourages students to understand translation as an interpretive activity in which the translator participates in the construction of meaning.

From a methodological perspective, the Ukrainian diaspora translation school can be incorporated into English and TS courses through a range of student-centred activities. These may include translator biographies, comparative

translation projects, analysis of culturally specific vocabulary, presentations on historical contexts, translation commentaries, and discussions of translator visibility and cultural agency. Digital collaboration and international learning environments can further enhance this approach by giving students opportunities to discuss translation choices across cultural and linguistic boundaries. Recent research indicates that such collaborative approaches can contribute to the development of students' intercultural competence.

Importantly, studying Ukrainian diaspora translators can also challenge the traditional perception of the translator as an invisible intermediary. The diaspora translator can be viewed as a cultural agent who actively participates in the representation of Ukrainian literature and culture abroad. Students can therefore investigate not only *how* a particular text was translated, but also *why, for whom, and within which cultural and historical circumstances* it was translated.

Thus, the Ukrainian diaspora translation school can become an important component of contemporary English language and translation education. Its inclusion in university curricula connects language learning with literature, history, cultural studies, and intercultural communication. At the same time, it introduces students to translation as a practice of cultural dialogue and memory preservation. Studying diaspora translators therefore allows future philologists and translators to develop not only advanced language and translation skills but also a deeper understanding of Ukraine's cultural presence in the English-speaking world.

Keywords: Ukrainian diaspora, diaspora translation, translation education, English language education, Translation Studies, cultural translation, intercultural competence.

SOCIOLINGUISTIC PARAMETERS IN CHARLES DICKENS'S LITERARY DISCOURSE

Nataliia Safonova, Dnipro City

By examining a literary text from a sociolinguistic perspective, researchers can investigate the complex interrelationships among language, society, and

narrative structure. The narratives of Charles Dickens serve as prime examples of how language form and social function are interdependent. Characters' linguistic behavior, such as phonological variation, lexical choice, and syntactic patterns, is systematically correlated with their social position, class, and ethical orientation, according to W. Labov and P. Trudgill [1; 4].

H. Lefebvre's (1991) spatial theory studies literary texts as social products. It emphasizes the connection between linguistic practices and spatial representation [2, p. 23]. Thus, literary texts have both social and physical features. They serve as a framework for character interactions that reveal moral and hierarchical aspects of society.

We employ a methodological model that combines ideas from cognitive poetics, discourse analysis, and sociolinguistics. It views literary works as intricate social environments in which linguistic diversity mediates social interaction and allows for in-depth examinations of identity, class, and power within narrative frameworks. The linguistic, discursive, and cultural-spatial levels of analysis are its three interconnected levels.

1. *Linguistic Level* focuses on analyzing lexical, syntactic, and phonological indicators of identity. Idioms, stylistic deviations, and dialectal forms serve as linguistic indicators of occupation or class [3, p. 10-80]. Sam Weller, for example, substitutes /w/ (“wery” for “very”) for /v/ in “*The Pickwick Papers*” a phonetic characteristic typical of Cockney speech. He is socially situated among the urban lower classes thanks to his proverbial sayings, which demonstrate both folk wisdom and non-standard language use:

“Ven you're a married man, Samivel, you'll understand a good many things as you don't understand now” (ch. 55).

2. The *Discursive Level* entails examining pragmatic functions, speech genres, and communication tactics. Dickens employs four different kinds of discourse: comic, sentimental, bureaucratic, and moralizing [4, p. 25]. The author of “*Bleak House*” uses recurring legal phrases, such as “*Jarndyce and Jarndyce*”, “*the costs*”, and “*in equity*”, to create a specialized discourse. By using circular,

self-referential language, the Court is portrayed as a meaningless machine that propagates the ideology of delay:

The haughty speech of Mr. Bumble in *“Oliver Twist”* is another instance of a character’s speech that illustrates how institutional discourse exposes moral blindness:

“If the law supposes that,” said Mr. Bumble, squeezing his hat emphatically in both hands, “the law is a ass – a idiot. If that’s the eye of the law, the law is a bachelor; and the worst I wish the law is, that his eye may be opened by experience – by experience” (ch. 51).

3 The Cultural-Spatial Level focuses on the analysis of urban and rural environments as socio-symbolic spaces. The jargon of thieves in *“Oliver Twist”* stands in stark contrast to the courteous banter of middle-class parlors in *“Dombey and Son”*, suggesting that C. Dickens’s London is a linguistic maze. Every street, tavern, and court in C. Dickens’s topography reflects features in connection with social classes and moral values, vividly illustrating H. Lefebvre’s (1991) idea of space as socially produced [2, p. 25].

A methodological framework for analyzing sociolinguistic parameters in literary texts is offered by the suggested methodological model. It makes it possible to analyze how language mediates power dynamics, creates social hierarchy, and reflects cultural norms by fusing linguistic, discursive, and cultural-spatial levels. Language diversity in fiction serves both descriptive and ethical functions, as demonstrated by C. Dickens’s works, which enact moral critique while embodying social structure.

C. Dickens employs speech as a tool for psychology. The linguistic peculiarities of characters frequently disclose moral failings or emotional depth. For instance, Uriah Heep’s repeated statement in *“David Copperfield”* that *“I am a very ‘umble person”* (ch. 10). functions as deceptive self-representation and false modesty. Moral deformity is visually encoded by the phonetic distortion (*“umble”* for *“humble”*). Modern sociolinguistic concepts of identity performance are preceded by such linguistic characterization.

The urban multilingualism of C. Dickens's London also reflects broader social processes, such as migration, industrialization, and moral fragmentation. By depicting speech variation across settings from the workhouse to the drawing room, C. Dickens anticipates the sociolinguistic mapping of urban speech later studied by W. Labov and P. Trudgill. His novels can thus be read as proto-sociolinguistic ethnographies of Victorian society.

Discourse analysis is also incorporated to show how language is used to exert power. Ideological tools include sentimental clichés, moral platitudes, and bureaucratic euphemisms. The idea of language as a social practice that upholds power structures is best illustrated by the “officialese” of the Circumlocution Office and the religious rhetoric of charity boards. The dehumanizing effects of these forms are revealed by C. Dickens's humorous exaggeration of them.

Cognitive poetics adds another dimension, which shows how readers comprehend and relate to linguistic features. While formal register frequently produces distance and irony, nonstandard speech evokes authenticity and immediacy, inviting emotional engagement. Thus, linguistic form creates a shared moral space between the narrator and the audience, influencing reader response and character identity.

References

1. Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
2. Lefebvre, H. (1991). *The production of space*. Oxford: Blackwell.
3. Lysenko, I. V. (2022). *Metodolohichni zasady suchasnykh lnhvokulturolohichnykh doslidzhen'* [Methodological foundations of modern linguoculturological studies]. Odesa: Odesa I. I. Mechnikov National University. {in Ukrainian}.
4. Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society*. London: Penguin Books.

LOBSTER SALAD ДЛЯ БІДНИХ: ГАСТРОНОМІЧНІ РЕАЛІЇ ЯК МАРКЕРИ СТАТУСУ В СЕРІАЛІ «THE GILDED AGE»

Людмила Славова, м. Київ

Наталія Борисенко, м. Житомир

Наталія Антонюк, м. Київ

Код культури охоплює смисли та фонові знання певного історичного періоду, притаманні тій чи іншій лінгвокультурі. Кінодискурс дає змогу простежити, як гастрономічний код [3] вербалізується в мовленні персонажів, а гастрономічні назви в телевізійному діалозі можна розглядати як культурно марковані позамовні референції [4]. Матеріалом дослідження слугував скрипт історичного серіалу «The Gilded Age» («Позолочена доба», автор Дж. Феллоуз), дія якого розгортається в Нью-Йорку 1880-х років. Мета роботи – виокремити й систематизувати гастрономічні реалії та визначити їхні функції у відтворенні соціокультурних відмінностей між персонажами. Використано метод суцільної вибірки, дефініційний аналіз за словниками Cambridge Dictionary і Collins Dictionary [1; 2], контекстуальний аналіз реплік. Виокремлено одиниці з транскриптів епізодів із відкритого ресурсу Forever Dreaming [5], які об'єднано в три групи за домінантною функцією.

Першу групу становлять одиниці, що маркують соціальний статус і простір: *lobster salad*, *brandy* та ергонім *Delmonico's*. У репліці Джорджа Расселла “*I don't know what the poor of New York will make of lobster salad*” (S1) закуська, приготована для прийому, на який не з'явилися запрошені, стає предметом іронії: вишукана страва, що мала засвідчити статус нових мешканців Нью-Йорка, Расселлів, відправляється до благодійної організації. Ергонім *Delmonico's* у репліці “*What about luncheon at Delmonico's? Madison Square, I mean, of course, not Broadway*” (S1) функціонує як соціально й топографічно марковане місце: уточнення *Madison Square, not Broadway* показує, що належність до модного кола прив'язана до певної частини міста. Одиниця *brandy* у репліці “*Bridget found some brandy in the store cupboard*”

(S1) відсилає до побутового простору домашнього господарства, де алкоголь є частиною запасів, а не атрибутом світського прийому.

Другу групу утворюють національно марковані страви, що формують контраст французької та англійської кулінарних традицій. У серії «*Heads Have Rolled for Less*» (S1E6) дворецький Черч і французький шеф Боден планують ланч у домі Расселлів: подача має бути французькою, а меню – англійським:

– *You have a menu in mind?*

– *Fish and chips, suet pudding? Or what about boiled beef and carrots*

Страви *Fish and chips, suet pudding* та *boiled beef and carrots* називають як втілення британської кухні. Коментар Бодена щодо десерту “*The Eton mess looks as it sounds*” мотивує назву *Eton mess* її зовнішнім виглядом і має іронічно-оцінний характер. Репліка “*Why is chilled vichyssoise English?*” (S1) фіксує суперечність національної атрибуції страви: *vichyssoise* (за словником, холодний суп із картоплі, порею та вершків [1]) має французьку назву, але входить до англійського меню. За поширеною версією цей суп з’явився в Нью-Йорку лише на початку XX ст., тож його присутність у меню 1880-х років може бути анахронізмом.

Третю групу становлять назви форматів частування та гостинності: *buffet supper, luncheon, breakfast for the stayers*. У репліці “*I want to see the menus for the buffet supper at midnight and breakfast for the stayers at 6:00*” (S1) зафіксовано час і послідовність прийомів їжі під час світського заходу, тобто гостинність підпорядкована жорсткому регламенту. Лексема *luncheon* (формальний відповідник *lunch* [1]) вживається в тій самій серії (“*Are you staying for luncheon, my dear?*”) і в репліці про *Delmonico’s*, що вказує на урочистість прийому їжі.

Отже, гастрономічний код серіалу реалізується трьома групами одиниць – статусними, національно маркованими та ритуально-регламентувальними. Вони виконують соціомаркувальну, ідентифікаційну та регулятивну функції, а іронічно-оцінний компонент простежується в *lobster*

salad і *Eton mess*. Перспективою дослідження є розширення корпусу на наступні сезони та аналіз способів перекладу гастрономічних реалій українською мовою.

Список використаних джерел

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>
2. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com>
3. Stano S. *Eating the Other: Translations of the Culinary Code*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2015. 297 p.
4. Pedersen J. *Subtitling Norms for Television: An Exploration Focussing on Extralinguistic Cultural References*. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 2011. 242 p.
5. Forever Dreaming Transcripts. The Gilded Age. URL: <https://transcripts.foreverdreaming.org/viewforum.php?f=1173> (дата звернення: 15.09.2026).

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ВИКЛАДАННІ КОГНІТИВНИХ ДИСЦИПЛІН КИТАЙСЬКИМ ФІЛОЛОГАМ

Євгеній Степанов, д.ф.н., професор, Хунаньський педагогічний університет, м. Чанша, Китай

Поява нових навчальних технологій у світі, інтенсифікація процесу навчання з широким використанням різних форм самостійної роботи студентів і вимоги до вищої школи покращувати якість запропонованої освіти потребують пошуків педагогами нових шляхів вирішення поставлених завдань. У цій розвідці ми спробували уявити деякі інноваційні рішення у викладанні когнітивних дисциплін китайським філологам, запропоновані в нашому підручнику «认知语言学与认知文学研究基础» [Rènzhī yǔyán xué yǔ rènzhī wénxué yánjiū jīchǔ] «Когнітивна лінгвістика та засади когнітивного літературознавства» (автори Є. М. Степанов і Б. Хе), який було видано наприкінці 2025 року [4].

Значну увагу в підручнику приділено пропонованим контрольним запитанням щодо теоретичних текстів і практичним завданням. Зокрема, вони

враховують широке використання студентами програм штучного інтелекту (далі – ШІ). Ігнорувати або забороняти студентам користуватися ШІ, на нашу думку, є методичною короткозорістю. Це новітнє досягнення слід розглядати як один із інструментів навчальних технологій у складних для засвоєння наукових знаннях [2], частиною яких власне і є знання у сфері когнітивних наук. Досвід експериментального спостереження за засвоєнням китайськими філологами магістрантами та аспірантами теоретичного матеріалу і виконанням ними практичних завдань зазначеного підручника показав, що найбільш успішне впевнене опанування навчального матеріалу відбувається після виконання завдань, які передбачають лише часткову, допоміжну участь ШІ, де ці програми використовують у консультувальних і довідкових цілях. У цій ситуації рівень складності завдань можна підвищувати порівняно із завданнями, запропонованими у підручниках нульових та десятих років ХХІ століття, обсяг завдань можна збільшувати або варіювати відповідно до рівня загальної підготовки студентів до опанування знань курсу, а самі завдання індивідуалізувати. У нашому підручнику це, передусім, завдання з «багатоступеневим» алгоритмом виконання. Правильне вирішення поставлених питань зумовлене застосуванням комплексного аналізу мовного, мовленнєвого, текстового, а також теоретичного матеріалу. Такі завдання спрямовані на закріплення вмінь використання різних дослідницьких підходів і методів. Часто результати розв’язання таких завдань варіативні, і про цю варіативність учні повинні робити висновок самостійно або під час розбору своїх рішень на занятті.

Досвід показує, що оптимальне співвідношення ШІ та власних знань учнів щодо обговорюваних тем часто наявне у відповідях на завдання, розв’язання яких потребує використання методів міжмовного компаративного аналізу когнітивних процесів, наприклад, там, де потрібно порівнювати когнітивну складову концептуалізації, категоризації, фразеологізації, паремізації, формування мемів та прецедентних феноменів носіями різних мов, представниками різних соціальних груп і цивілізаційних епох. Навичку

самостійно мислити та приймати рішення індивідуально без участі ІІІ або з мінімальною його участю можуть також розвивати творчі завдання та завдання, спрямовані на власну оцінку когнітивних явищ у сфері мови та літератури.

Жанр підручника передбачає наявність контрольних питань після кожного навчального тексту. Вважаємо, що у навчанні філологів-іноземців когнітивним дисциплінам в сучасних умовах питання повинні охоплювати всі пропонувані для засвоєння проблеми і розташовуватися в тій послідовності, в якій слід шукати відповіді на них у навчальному тексті. Це змушує учнів у пошуках відповідей прочитати й усвідомити весь текст розділу, не ускладнюючи технічний аспект пошуків відповіді. Звісно, у кожному тексті є багато нових термінів, іншої наукової інформації іноземною мовою, складність якої перевищує середній рівень. Через це всі студенти мають бути забезпечені електронним текстом, щоб мати змогу користуватися онлайн-перекладачем. Такий підхід до пошуку відповідей на питання дає можливість свідомо підходити до самостійного виконання практичних завдань, що йдуть після контрольних питань, обирати та засвоювати незнайому лексику, закріплювати раніше вивчені граматичні форми й особливості наукового стилю мови, яку студент вивчає. Так, до тексту розділу 3 («Концептуалізація і категоризація реальності») поставлено 16 питань. Змістовний аналіз питань та аналіз студентських відповідей на них на практичному занятті свідчить про те, що на всі питання студенти самостійно знаходили відповіді в тексті, доповнюючи їх у поодиноких випадках інформацією, отриманою від ІІІ. Серед доповнених ІІІ, наприклад, відповіді на основоположні питання розділу: Що являють собою процеси концептуалізації та категоризації реальності? Що таке філогенез і онтогенез? Як проходить процес концептуалізації у філогенезі? Як відбувається цей процес в онтогенезі? У чому полягають причини відмінностей? Однак без звернення до тексту підручника та власного аналізу студенти не змогли б відповісти на низку питань, наприклад: 1. Які причини модифікації історичних концептів?

Наведіть приклад такої модифікації / таких модифікацій. 2. Про різницю яких класифікаційних ознак посуду для пиття можна говорити на підставі співставлення назв предметів такого посуду у рідній та іноземній мові, яку вивчаєте, а також в інших мовах, якими ви володієте? 3. Які когнітивні класифікатори вимагають такі аспекти життєвих реалій: матеріально-предметний; біологічний; часовий; просторовий; конструктивний; соціально-психологічний; функціонально-діяльнісний; утилітарний; суспільно-значущий; соціально-культурний?

Підходи до формування завдань на закріплення вивченого матеріалу продемонструємо прикладами циклу завдань до проблематики розділу 4 («Когнітивна метафоризація реальності»). У більшості завдань використано компаративний аналіз когнітивних процесів у різних лінгвокультурах [1; 3] під час концептуалізації, категоризації, фразеологізації, паремізації, формування мемів і прецедентних феноменів. Візьмемо українську та китайську лінгвокультури: 1. Наведіть приклади метафор СУСІД / 邻居 (línjū), ГОРА / 山 (shān), СВИНЯ / 猪 (zhū), РИБА / 鱼 (yú), ЗЕЛЕНИЙ / 绿 (lǜ) у різних комунікативних сферах України і Китаю. 2. Якими є підстави для метафоризації, що призвела до утворення: а) фразем-корелятивів, тобто еквівалентних фразеологізмів: (укр.) *Затягти паски* / (кит.) 收紧皮帶 [shōu jǐn pí dài] = «жити в режимі жорсткої економії»; б) фразем-дивергентів, тобто фонових фразеологізмів (укр.) *Мужик у спідниці* / (кит.) 巾帼英雄 [jīn guó yīng xióng] – буквально: «герой (героїня) під жіночим головним платком» = «жінка, яка поводить по-чоловічому, виконуючи важку чоловічу роботу». 3. Порівняйте використання китайського слова 白 [bái] і українського відповідника *білий*. Визначте, у яких випадках ці слова вжито у прямому значенні, а в яких є метафорою. Якими синонімами можна замінити 白 і *білий* у метафоричному вживанні в кожному з наявних сполучень? Спробуйте встановити семантичну ознаку, яка зумовила кожне з метафоричних вживань. У китайській мові: 1. 白马, 白猫, 白大衣, 白蛇,

白衬衣, 白齿, 黑白. 2. 白天, 白昼. 3. 明白, 坦白. 4. 洁白, 清白. 5. 空白. 6. 白话.
7. 白宫, 白领, 白俄罗斯, 白内障, 白热化, 白令海峡, 白喉杆菌. В українській мові: 1. Білий сніг, біла сукня, біла парасолька, білий мармур. 2. Білий світ, білий день, біла ніч. 3. Біле обличчя, біла губа. 4. Біла людина, білий джентльмен. 5. Біла акація. 6. Біла гвардія.

Навичку самостійно мислити і приймати рішення індивідуально без участі ШІ, подаючи варіативну інтерпретацію когнітивної метафори в художньому тексті, пропонуємо розвивати виконанням такого завдання: *Прочитайте уривок із твору (далі вказано уривки з творів, написаних мовою навчання). Випишіть метафори, які використав автор, і визначте типи кожної з них за ознаками класифікацій, представлених у підручнику. Які з обраних метафор є когнітивними?*

Головний висновок полягає в тому, що сучасні науково-технічні досягнення слід оптимально використовувати в процесі навчання. Цей процес є постійним протягом усього цивілізаційного розвитку людства. Центральним інноваційним підходом авторів представленого спеціалізованого підручника когнітивної лінгвістики та засад когнітивного літературознавства для китайських філологів є врахування активного впровадження програм штучного інтелекту у світове інформаційне поле. Це зумовило специфіку подання теоретичного матеріалу та розробку завдань, що поєднують потребу засвоєння положень навчального тексту, самостійного виконання практичних завдань і використання програм ШІ як допоміжного засобу для набуття студентами-філологами фундаментальних знань і практичних навичок із когнітивної лінгвістики та когнітивного літературознавства.

Список використаних джерел

1. Степанов Є. М., Ван Чжунчжен. Стратегії перекладу з китайської мови культурно навантаженої інформації в умовах використання штучного інтелекту (на матеріалі перекладу роману Юй Хуа «Жити» / «活着»). Мова. Одеса : Астропринт, 2024. № 42. С. 21–28. DOI: 10.18524/2307–

4558.2024.42.325845.

2. Chen Sh. & Stepanov Ie. Integrating Education for Sustainable Development into Russian language teaching in Chinese universities : a cross-cultural approach. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2026. Vol. 27. Issue 10, March, 20. P. 275–302. URL : <http://www.emerald.com/ijshe/article-pdf/>; DOI : <https://doi.org/10.1108/IJSHE-10-2025-1217/11337940/ijshe-10-2025-1217en.pdf/>

3. Stepanov Ie. M., & Luo S. Cognitive potential of the bodily code of literary metaphor. *Mova / Language*. Odessa : Astroprint, 2025. Vol. 43. P. 62–67. DOI : <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.43.336631>.

4. 斯捷潘诺夫·叶甫盖尼·尼古拉耶维奇，何冰琦. 认知语言学与认知文学研究基础:

本教科书适用于“俄语语言文学专业”和“翻译专业”的研究生. 敖德萨: Astroprint 出版社, 2025年 (12月15版). 332页. ISBN: 978-617-8569-69-3。

ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЇ ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МІФ ЧИ СУЧАСНІСТЬ?

Віра Стрюкова, м. Дніпро

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) суттєво впливає на сучасну перекладацьку практику, відкриваючи нові можливості для роботи з художніми текстами. Особливий інтерес у цьому контексті становить переклад поезії, адже відтворення поетичного твору передбачає не лише передачу його змісту, а й збереження образності, ритмомелодики, метафорики, стилістичних особливостей та культурних конотацій оригіналу. Застосування інструментів ШІ актуалізує питання про межі їхніх можливостей у відтворенні таких складних аспектів поетичного тексту. У зв'язку з цим постає питання: чи здатен ШІ забезпечити повноцінний художній переклад поезії, чи його використання залишається лише допоміжним інструментом у роботі перекладача? Дослідження особливостей

перекладу поетичних текстів засобами ШІ дає змогу окреслити його потенціал, переваги та обмеження, а також визначити роль перекладача-людини в умовах цифрової трансформації перекладацької діяльності.

Для визначення практичних можливостей ШІ у перекладі поетичних текстів доцільно звернутися до зіставного аналізу конкретних перекладацьких рішень. Розглянемо це на прикладі вірша Р. Кіплінга «I keep six honest serving men».

Таблиця 1

Порівняння оригіналу поетичного тексту «I keep six honest serving men» та перекладів людиною та ШІ

Оригінал твору «I keep six honest serving men»	Переклад Стрюкової В.	Переклад засобами Chat GPT-4
I keep six honest serving-men (They taught me all I knew); Their names are What and Why and When And How and Where and Who.	Шість вірних слуг тримаю я у себе при дворі, Усім, що маю в голові, завдячую я їм. Та імена тих вчителів не важко пригадати: Як? Що? Коли? Чому? Де? Й Хто? – всіх можу я назвати!	Я маю шість чесних слуг (Вони мене всього навчили); Їх звати: Що? Чому? Коли? Як? Де? І Хто? — ось їхні сили.
I send them over land and sea, I send them east and west; But after they have worked for me, I give them all a rest.	На сушу й в море я їх шлю, На Захід і на Схід, Тоді ж спочинок їм даю, Як зроблять те, що слід.	Я посилаю їх у світ — На схід і захід, суходолом; Та як завершать свій похід — Дозволю відпочити знову.
I let them rest from nine till five, For I am busy then, As well as breakfast, lunch, and tea, For they are hungry men.	І матимуть вони спочин Поки працюю сам. Окрім робочих їх годин, Є час для чаю й ванн.	Від дев'ятої до п'ятої Я їм даю перепочинок, Бо сам тоді зайнятий я, А ще — сніданок, чай і їжу.
But different folk have different views;	Та скільки є в світі думок, То загадка для всіх!	Бо, як не дивно, ці слуги Також бувають голодні.

I know a person small— She keeps ten million serving- men, Who get no rest at all!	Он те, хоча б жваве малю, Чий чути дзвінкий сміх.	Та різні люди — різні думки, І я одну людину знаю:
She sends 'em abroad on her own affairs, From the second she opens her eyes— One million Hows, two million Wheres, And seven million Whys!	Мільйонів з десять в неї слуг, Для всіх роботу має. Лиш ранок в небі запалав, У справах посилає. З мільйон шле Як? Ще зо два Де? Мільйонів сім Чому? Кружляють, наче краков'як, Спочити нікому!	Маленьку особу одну — Вона тримає слуг мільйони! І жоден з них не знає сну, Не має спокою ніколи. Вона посилає їх у світ У власних справах щохвилини — Від миті, як розплющить очі: мільйон «Як?», два — «Де?» і сім мільйонів «Чому?»

Відповідно до наведеної інформації у таблиці 1, маємо на меті виділити кілька аспектів у поетичному творі, на які звернемо увагу під час зіставного аналізу: **форма (кількість рядків), віршований розмір, римування, збереження ритму, відповідність тексту оригіналу та трансформації у перекладі.**

Оригінальна кількість рядків твору – 20, у перекладах Стрюкової В.В. та III – по 25 рядків. Віршований розмір оригіналу – чотиристопний ямб у непарних рядках та тристопний ямб у парних. У перекладі Стрюкової В.В. переважає чотиристопний ямб та тристопний ямб, хоча наявні також 2-, 7- та 8-мистопні ямби, чергування віршованих розмірів щодо непарних та парних рядків присутнє, але не всюди. У варіанті перекладу наданому III немає єдиного чіткого віршованого розміру, оскільки переклад є прямим, а не художнім та його подано переважно у вигляді прози. В оригіналі наявне перехресне та неспароване римування, у перекладі Стрюкової В.В. – перехресне, не спароване та елементи парного римувань, переклад III містить риму й елементи перехресного римування лише у 2, 4, 5, 7, 15 та 17 рядках. Решта рядків подана у прозовому вигляді, отже, римування у вищезгаданих рядках загалом відсутнє. Ритм оригіналу динамічний, чіткий.

Оскільки цей вірш є твором дитячої літератури, автор підлаштовує його під цільову аудиторію (дітей) та подає у вигляді такого, який легко запам'ятовується. У перекладі Стрюкової В.В. ритм оригіналу збережено, на відміну від перекладу ІІІ, де ритм є нечітким, варіативним через здебільшого прозову форму. Останнім виділеним нами аспектом є відповідність тексту оригіналу та перекладацькі трансформації. В оригіналі твору наявні центральні образи слуг – запитальні займенники англійської мови, образ допитливої дівчинки та оповідача. Р.Кіплінг застосовує такі стилістичні прийоми та художні засоби: метафора, алегорія, уособлення, алітерація, перелічення, полісиндетон, повтор, катафора, паралельні конструкції, протиставлення, анафора, алюзія, гіпербола, гумор. Переклад Стрюкової В.В. загалом відповідає тексту оригіналу, збережено центральні образи вірша, його гумористичний настрій. Застосовано такі стилістичні прийоми та художні засоби, а також перекладацькі трансформації: метафора, уособлення, асиндетон, алегорія, еліпс, повтор, порівняння, паралельні конструкції, алюзія, катафора, гіпербола, часткове калькування, транспозиція, вилучення та додавання лексичних одиниць, антонімічний переклад, парцеляція. У перекладі ІІІ збережено центральні образи героїв вірша, але переклад буквальний за допомогою повного калькування з елементами помилкового перекладу (**I know a person small—I я одну людину знаю / Маленьку особу одну**) та недоречної членування строф вірша у останніх двох строфах.

Проведений зіставний аналіз засвідчив, що ІІІ-переклад тяжіє до дослівного відтворення оригіналу, фактично калькуючи його, водночас не забезпечує належного відтворення ритму, римування та віршованого розміру. Натомість людський переклад зберігає зміст та ключові образи оригіналу, його ритміко-римувальну та метричну організацію, а також використовує стилістичні прийоми, художні засоби та перекладацькі трансформації для відтворення художньої своєрідності твору. Отже, переклад поезії засобами ІІІ потребує подальшого творчого опрацювання та редакторського втручання перекладача-людини.

THE FUNCTIONING OF LEXICAL UNITS IN ONLINE EDUCATIONAL DISCOURSE

Svitlana Suvorova, Dnipro

The rapid development of digital technologies has significantly transformed educational communication. Online classes, video conferences, educational platforms, chats, and learning management systems have become regular components of the learning process. These changes have influenced not only the organization of education but also the language used by teachers and students. In this context, the functioning of lexical units in online educational discourse deserves particular attention, since vocabulary is one of the most dynamic levels of language and responds quickly to new communicative conditions. Online educational discourse combines features of academic, pedagogical, interpersonal, and digital communication. Unlike traditional classroom interaction, it is often characterized by brevity, contextual dependence, a combination of written and spoken forms, and an increased role of lexical means in maintaining interaction. Therefore, lexical units perform not only nominative but also organizational, evaluative, pragmatic, and interpersonal functions.

The purpose of this study is to identify the main peculiarities of lexical functioning in online educational discourse and to determine the semantic and pragmatic factors that influence lexical choice in digital learning environments.

One of the key characteristics of vocabulary in online education is contextual dependence. The meaning and communicative function of a lexical unit may vary according to the platform, situation, and relationship between participants. The same word or expression may function differently in an online lecture, a group chat, an academic message, or an individual consultation. This confirms that lexical meaning is realized not only through dictionary semantics but also through context and communicative intention [4, p. 387–390]. An important role in online educational communication belongs to discourse markers. Lexical units such as *so*, *well*, *now*, *okay*, *right*, and *actually* help organize explanation, introduce new stages

of communication, attract attention, and regulate interaction. Although such units contain limited propositional information, they are highly significant for the pragmatic organization of discourse [2, p. 931–935]. In online communication, where non-verbal signals are often restricted, discourse markers also contribute to continuity and interpersonal contact.

Another important feature is the frequent use of evaluative vocabulary. Teachers use words such as *good*, *correct*, *important*, *clear*, and *excellent* to provide feedback and support student motivation. In a digital environment, where gestures and facial expressions may be less visible, lexical evaluation becomes one of the principal means of creating a supportive communicative atmosphere.

Online educational discourse also includes a growing number of lexical units associated with digital technologies. Words and expressions such as *link*, *platform*, *screen*, *upload*, *download*, *mute*, *unmute*, *join*, and *chat* have become part of everyday educational communication. Many of these units originated in technological discourse but have gradually become normalized in academic and pedagogical contexts. This process illustrates the adaptability of vocabulary to new communicative realities. The digital environment also encourages lexical economy. Short and clear instructions such as *open the file*, *follow the link*, *submit the task*, or *join the meeting* are common in online teaching. Such constructions demonstrate the tendency toward communicative efficiency and functional simplicity. A further characteristic of online educational discourse is the interaction between formal and informal vocabulary. Academic communication traditionally requires precision and stylistic neutrality, while online interaction often introduces conversational lexical elements. Teachers may deliberately use less formal expressions in order to reduce communicative distance and establish a more comfortable atmosphere. This combination reflects the hybrid nature of digital educational discourse.

The pragmatic function of vocabulary is especially important in teacher–student interaction. Expressions such as *please*, *thank you*, *feel free to ask*, *let us discuss*, and *you can try again* contribute to politeness, encouragement, cooperation, and positive interpersonal relations. At the same time, lexical

precision remains essential because the absence of non-verbal cues may increase the risk of misunderstanding.

Thus, lexical units in online educational discourse are characterized by multifunctionality, contextual dependence, semantic flexibility, and pragmatic orientation. They perform nominative, organizational, evaluative, instructional, and interpersonal functions. The digital environment stimulates lexical adaptation, encourages the interaction of academic and conversational registers, and contributes to the emergence of new discourse-specific meanings. Further research may focus on comparing lexical functioning in online and offline educational discourse and on identifying the differences between teacher and student lexical choices in various digital learning environments.

References

1. Aijmer, K., Simon-Vandenberg, A.-M. A model and a methodology for the study of pragmatic markers: The semantic field of expectation. *Journal of Pragmatics*. 2004. Vol. 36, Issue 10. P. 1781–1805. DOI: 10.1016/j.pragma.2004.05.005.
2. Fraser, B. What are discourse markers? *Journal of Pragmatics*. 1999. Vol. 31, Issue 7. P. 931–952. DOI: 10.1016/S0378-2166(98)00101-5.
3. Herring, S. C., Androutsopoulos, J. Computer-Mediated Discourse 2.0. In: Tannen, D., Hamilton, H. E., Schiffrin, D. (eds.). *The Handbook of Discourse Analysis*. 2nd ed. Hoboken: Wiley Blackwell, 2015. P. 127–151. DOI: 10.1002/9781118584194.ch6.
4. Lascarides, A., Copestake, A. Pragmatics and word meaning. *Journal of Linguistics*. 1998. Vol. 34, Issue 2. P. 387–414. DOI: 10.1017/S0022226798007087.

ВИКОРИСТАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ЗАМІН ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТКИ ЄВРОКОМІСІЇ УРСУЛИ ФОН ДЕР ЛЯЄН УКРАЇНСЬКОЮ

Вікторія Трусь, м. Київ

Науковий керівник: д-р філософії в галузі філології, асист. каф. теорії та
практики перекладу ННІ філології КНУ ім. Т. Шевченка

Дейкун Олексій Петрович

Політична промова — заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ, що містить позитивні або негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, а також окреслені плани і перспективи політичних змін [1, с. 28]. Через граматичну та лексико-семантичну відмінність мов вузько вживана термінологія, культурні концепти, цитати можуть становити труднощі для перекладу. Саме тому перекладачі вдаються до різних перекладацьких трансформацій.

Проаналізувавши переклади політичних промов Урсули фон дер Ляєн, можемо зазначити, що до найбільш застосовуваних граматичних трансформацій можна уналежнити граматичні заміни.

Граматичні заміни — це зміна однієї частини мови на іншу (наприклад, дієслова на іменник, іменника на прикметник, артикля на займенник) [2, с.128].

Граматичну заміну частин мови та членів речення бачимо в промові фон дер Ляєн на Міжнародній конференції з питань відновлення України 2025 року (Ursula, 10.07.2025) та на пресконференції з комісаром Домбровскісом щодо задоволення фінансових потреб України на 2026–2027 роки (Ursula, 03.12.2025).

1) **Заміна іменника та герундія в оригіналі на прикметник у перекладі:** *First, we would use the money for Ukraine **budget** support, and here we would build on the success of **existing** instruments.* — По-перше, ми будемо використовувати гроші на **бюджетну** підтримку України, і в цьому ми

будемо спиратися на успіх **існуючих** інструментів (Ursula, 03.12.2025).

У цьому реченні граматична заміна відбулася у двох словах: *budget* та *existing*. Іменник було перекладено прикметником *бюджетний*, а *герундій* — прикметником *існуючий* відповідно.

2) **Заміна дієприкметника другого типу в оригіналі на іменник у перекладі:** *And we will ensure that Ukraine **is supported** until 2028 and beyond, when the new European budget kicks in.* — Ми забезпечуватимемо **підтримку** України до 2028 року і згодом, коли почне діяти новий європейський бюджет (Ursula, 10.07.2025).

У другому реченні пасивну конструкцію *that Ukraine is supported* трансформовано в активну *забезпечуватимемо підтримку України*. Це зумовлює те, що *past participle* з пасивної конструкції (*to be + past participle*) передано іменником, який виступає в реченні додатком: *(is) supported* — *підтримка*.

3) **Заміна прикметника в оригіналі на прислівник у перекладі та інфінітивної конструкції на прийменник з іменником:** *I am particularly **pleased** to announce today the European Flagship Fund for the Reconstruction of Ukraine, the largest equity fund globally **to support** Reconstruction.* — Мені особливо **приємно** оголосити сьогодні про Європейський флагманський фонд для відбудови України — найбільший у світі інвестиційний фонд з **підтримки** відбудови (Ursula, 10.07.2025).

По-перше, застосовано граматичну заміну особового речення на безособову конструкцію з давальним відмінком *I am ... pleased* — *Мені ... приємно*, це зумовлює те, що прикметник *pleased* перекладено прислівником *приємно*. По-друге, інфінітивна конструкція *to support* передана прийменником з іменником: з *підтримки*.

4) **Заміна інфінітиву в оригіналі на підрядне речення у перекладі:** *We have very strong safeguards in place **to protect** Member States and **to reduce** the risks as much as possible.* — Ми маємо дуже надійні гарантії, **щоб захистити** держави-члени і **максимально зменшити** ризики (Ursula,

03.12.2025).

Інфінітивні конструкції англійської мови *to protect...* та *to reduce...* передано за допомогою підрядного речення мети зі сполучником *щоб*, що відповідає нормам українського синтаксису.

Отже, однією із часто вживаних граматичних перекладацьких трансформацій є граматичні заміни, які передбачають заміну частин мови та членів речення. Унаслідок аналізу виокремлено *граматичні заміни іменника та герундія на прикметник, дієприкметника на іменник, прикметника на прислівник та інфінітиву на підрядне речення*, що зумовлено граматичними відмінностями обох мов.

Бібліографія

1. Зажитко В. О. Політична промова як різновид суспільної комунікації. Актуальні проблеми мовознавства, 2024, 28 с.
2. Slavova L. *Translation Practice* : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. 128 с.
3. Speech by President von der Leyen at the Ukraine Recovery Conference: веб-сайт URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_1792
4. Statement by President von der Leyen at the Press conference with Commissioner Dombrovskis on addressing Ukraine's financing needs for 2026-2027: веб-сайт URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_25_2911),

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Олена Турчак, м. Дніпро

Сучасний медійний дискурс зазнав значних трансформацій, зумовлених глобалізаційними процесами та соціальними зрушеннями. Трансформації переважно відбуваються на лексичному та стилістичному рівнях, що зумовлено динамічністю лексичного складу ЗМІ. Вивченню особливостей

медійного дискурсу присвятили свої наукові студії мовознавці Р. Дмитрасевич, Д. Бірюкова, А. Євдокимова [1], М. Корпусова [2], І. Мірошніченко [3].

Медіа миттєво реагують на суспільно-політичні, економічні, науково-технологічні та культурні процеси й стають одним із важливих середовищ поширення нової лексики. Тож неологізація – продуктивний напрям лексичних трансформацій сучасних медіатекстів. Особливо активно нова лексика функціонує в заголовках, привертаючи увагу читача та увиразнюючи зміст повідомлення. Не всі нові слова однаковою мірою закріплюються в мовній системі. Одні з них поступово переходять до загальноновживаної лексики, інші залишаються ситуативними й характеризуються okazіональним уживанням. Наприклад, частиною загальноновживаної лексики стали запозичення *смартфон, блогер, подкаст, онлайн, цифровізація* тощо; переважно тематичними, ситуативно обмеженими залишилися слова *раудфандинг, фактчекінг, клікбейт, сторителінг* тощо. У цифровому комунікативному середовищі активно функціонують новотвори від іншомовних слів, наприклад лексеми *лайкнути, загуглити, забанити, заскринити* тощо.

Іншомовні лексеми виконують різні функції: дають назву новим поняттям, використовуються як стилістично марковані одиниці, створюють ефект сучасності та новизни тощо. З урахуванням цього можна виділити такі функціональні аспекти використання іншомовної лексики в сучасному медійному дискурсі: номінативний, стилістичний, комунікативно-прагматичний та соціокультурний аспект.

Номінативний аспект полягає у використанні запозичень для точного позначення нових понять та явищ. Стилiстичний аспект функціонування іншомовної лексики виявляється в її здатності увиразнювати медійний текст та привертати увагу читача. Комунікативно-прагматичний аспект визначає спрямованість медійного повідомлення на певну аудиторію. Соціокультурний аспект пов'язаний із відображенням у лексиці медіапростору змін у

суспільстві та появи нових сфер діяльності.

Отже, нові слова, зокрема запозичення, у сучасному медійному дискурсі беруть участь у формуванні стилістики медійного повідомлення, його комунікативної спрямованості та відображенні актуальних соціокультурних процесів.

Бібліографія

1. Дмитрасевич Р., Бірюкова Д., Євдокимова А. Стилiстичнi прийоми в сучасному медiйному дискурсi англiйською мовою. The 7th International scientific and practical conference “Current trends in scientific research development” (February 13–15, 2025) BoScience Publisher, Boston, USA. 2025. С. 475–490.
2. Корпусова М. С. Мовні трансформації в сучасному мас-медійному дискурсі: особливості сприйняття. Вісник Одеського національного університету. Філологія. 2018. Т. 23, вип. 2(18), 69–74.
3. Мірошніченко І. Г. Прагматичні особливості стилістичних фігур у стислих текстах українського мас-медійного дискурсу. Закарпатські філологічні студії. 2020. Вип. 13, т. 1. С. 83–87.

ВНЕСОК ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА У РОЗВИТОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Іван Уваренко, м. Дніпро

Дж. Р. Р. Толкін був не лише видатним письменником, але й одним із найвидатніших філологів, лінгвістів свого часу. Вплив науковця на англійську мову виходить за межі створення ним вигаданих мов та лексики: він полягає в його здатності продемонструвати, як історія, структура та звучання мови можуть стати центральним компонентом літератури. Маючи освіту філолога, Толкін підходив до англійської мови як до історичного явища, слова якої несли в собі сліди давніших мов і культур. Його рання робота над «Оксфордським словником англійської мови» дала можливість детально вивчити походження слів та їхні історичні значення; він особливо багато працював над словами, що починаються на літеру «w», спираючись на свої

знання германських мов, зокрема, *walrus* — морж, *wampum* — вампум, *warlock* — чаклун. Дж. Р. Р. Толкін мав рідкісний хист до відстеження найменших змін у значеннях та вимові слів протягом століть.

Цей філологічний досвід значною мірою сформував літературну мову Дж. Р. Р. Толкіна. Замість того, щоб розглядати слова лише як засоби передачі сюжету, він використовував їхні звуки, структури та історичні асоціації, щоб створити враження цілих мовних культур. Його вигадані мови, зокрема квеня та синдарин, були побудовані за систематичними лінгвістичними принципами та зазнали впливу реальних мов, таких як фінська для мови квеня та валлійська з елементами давньоскандинавської та староанглійської для синдарину. Він вважав, що мова не може існувати без міфології та народу, який нею говорить. Дж. Р. Р. Толкін знав кілька десятків мов, тому вигадані складав багато в чому керуючись красою звучання.

Відповідно, науковці стверджують, що лінгвістична освіта Дж. Р. Р. Толкіна мала фундаментальне значення для розвитку його вигаданих мов та для його уявлення про мову як таку.

Дж. Р. Р. Толкін також вплинув на англійську мову завдяки створенню та трансформації лексики. Найвідомішим прикладом є слово «хоббіт» [1], яке увійшло в широкий вжиток в англійській мові завдяки творам «Хоббіт» та «Володар перснів». «Оксфордський словник англійської мови» фіксує вживання цього слова Дж. Р. Р. Толкіном і обговорює невизначеність щодо його остаточного походження. Інші терміни, пов'язані з творами письменника, зокрема «мітріл» [1], «матом» [1], а також його своєрідне вживання слів, таких як «ент» [1], «хафлінг» [1] та «черв» [1] у значенні «дракон», свідчать про його схильність відроджувати, адаптувати або вигадувати лексику, що має вигляд історичної автентичності.

Однак, мабуть, найбільший лінгвістичний вплив Дж. Р. Р. Толкіна має скоріше культурний, а не суто лексичний характер. Його величезна популярність познайомила мільйони читачів з ідеєю, що історія мови може бути важливою складовою літератури. У Середзем'ї [1] відмінності у лексиці,

вимові, діалектах та мовному походженні допомагають формувати географічну та культурну ідентичність. Отже, його художні твори спонукали читачів розглядати мову не просто як засіб спілкування, а як сховище історії та ідентичності. Характер звучання та милозвучність штучних мов автор нерозривно пов'язує з рисами міфічних народів, які нею розмовляють. Його вплив поширився також на англістику: у наукових працях про Дж. Р. Р. Толкіна зазначається, що його призначення на посаду в Оксфорді сприяло зміцненню позицій філології в рамках вивчення англійської мови.

На закінчення слід зазначити, що вплив Дж. Р. Р. Толкіна на англійську мову не слід розуміти лише як кількість нових слів, які він додав до словника. Його більш тривалим внеском стало популяризування історичного та творчого розуміння мови. Завдяки своїм науковим дослідженням, вигаданим мовам, відродженню та адаптації старовинної лексики, а також літературному трактуванню діалектів та мовних змін, Дж. Р. Р. Толкін продемонстрував, що слова мають свою історію і що ця історія сама по собі може стати матеріалом для оповіді. Відтак його творчість посідає особливе місце на межі літератури та лінгвістики: він був одночасно вченим-англістом і одним із письменників, які найпотужніше змінили уявлення сучасних читачів про мову.

Бібліографія

1. Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring, The Two Towers, The Return of the King. HarperCollins, 2009. 1216 p.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ТІЛЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ПЕРСОНАЖА

Галина Фатех, м. Чанша, Китай

Художній переклад є необхідним інструментом у глобальному процесі міжкультурної комунікації та взаємодії читачів із цінностями іншого народу. Передача особливостей тілесної поведінки персонажа є важливим, бо феномен тілесності присутній у всіх сферах людського життя. Феномен тілесності персонажа автор відображає за допомогою маркерів тілесності.

У наших попередніх працях ми визначали, що в основу типології засобів тілесної поведінки персонажа покладено праксіологічну дихотомію «пряме (безпосереднє) / непряме (опосередковане)» [1; 2, с. 87]. Засобами безпосереднього вираження феномену тілесності у художньому мовленні слугують переважно маркери кінесичної поведінки тіла, опису фізіогномічних особливостей та проксемічного стану щодо персонажів.

Розглянемо фізіологічні емоційно зумовлені реакції, відображені на обличчі персонажів в українському та китайському художніх творах. Родина Кайдашів з повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» відрізнялися запальним характером. Тілесні реакції Омеляка Кайдаша: «— *Ба не втрете! Я вже не маленький, — одрубав Карпо. Бліде батькове лице стало жовте, неначе віск. Він кинувся до Карпа*» [«Кайдашева сім'я»]. Серед представлених маркерів тілесної поведінки виокремимо безпосередні фізіогномічні маркери *бліде лице стало жовтим*, що виражають фізіологічну реакцію батька на емоцію гніву. Батькове бліде обличчя пожовтіло від непокори сина, який яро захищав свою жінку. У культурній свідомості китайців існує схожий емоційно зумовлений стан зміни кольору обличчя. У творі китайського письменника Лу Сіня «Благословення» автор розкриває трагічну долю невістки Сян Лінь, яка навіть не має свого імені, бо за китайськими патріархальними традиціями, її називають ім'ям чоловіка, як його власність. Показником еволюції внутрішнього стану героїні через її страждання стає зміна виразу її обличчя. В епізоді першої появи жінки в селищі Лу автор так описує її обличчя: 脸色青黄, 但两颊却还是红的 [Liǎnsè qīng huáng, dàn liǎnjiá què hái shì hóng de] [5, с. 149], що можна перекласти як «колір обличчя був блідий, але щоки все ще зберігали рум'янець». Блідість обличчя тут виражено ієрогліфами 青黄 [qīng huáng] і означає «зелений» і «жовтий». Наприкінці її життєвого шляху, вже після пережитих страждань, блідість обличчя цієї жінки Лу Сінь зображує іншим способом: 脸上黄中带黑, 消尽悲哀神色, 仿佛木刻 [Liǎn shàng huáng zhōng dài hēi, xiāo jìn bēi āi shén sè, fǎng fú mù kè]

xiāojīn bēi'āi shénsè, fāngfú mùkè]. Тут блідість обличчя вербалізовано ієрогліфами 黃中帶黑 [huáng zhōng dài hēi], що перекладається як «жовтий і чорний кольори» [5, с. 141]. Цей опис свідчить про внутрішнє спустошення героїні і віщує наближення кінця її сповненого страждань життя. Немає слова на позначення блідості.

Отже, колір обличчя і в китайській лінгвокультурі, і в українській може характеризувати емоційні стани персонажа. Однак, у китайській лінгвокультурі, описуючи негативні внутрішні тілесні стани, автор, скоріше за все, не буде використовувати відповідники прикметника *блідий*. Те саме стосується і *білого* кольору обличчя (蒼白 [cāng bái]), бо білий колір обличчя в китайській традиції вважається одним із показників багатого щасливого життя.

Отже, наслідки життєвих страждань людини, які, за художньою традицією, письменники, здебільшого, відображають у фізіогноміці персонажа, зокрема у кольорі його обличчя, українці і китайці сприймають по-різному. В українській традиції бліді тони обличчя свідчать про хворобливість, негативні емоційні переживання людини. У китайській же традиції бліді тони обличчя аж до білого вказують на щасливе безтурботне життя персонажа. Спільним є використання у китайській і українській художній літературі для зображення негативних емоційних станів і хворобливості персонажів за допомогою жовтого, зеленого і чорного кольорів їхніх обличь. Перекладач має враховувати такі колористичні особливості у зображенні та сприйнятті тілесної фізіогноміки художнього персонажа в українській і китайській літературі. Наші спостереження підтверджують, що феномен тілесності, як засіб художньої виразності, є психосоціокультурним та повною мірою відображає психологічні, соціальні та культурні особливості людей різних культур.

Бібліографія

1. Фатех Г. Є. Соматичні вислови як маркери феномену тілесності в художньому тексті. *Мова* : науковий часопис з мовознавства. Одеса :

- Астропринт, 2024. № 42. С. 68–75. DOI: 10.18524/2307–4558.2024.42.325843.
2. Фатех Г. Є. Функціонально-семантичний синкретизм емоційних маркерів тілесності в художньому мовленні. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. Одеса : Гельветика, 2025. Вип. 41. С. 82–97. DOI : <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2025-41.16>.
3. Rakhimova Z. U. Translation Theory and the Representation of Character Psychology in Translation. *American Journal of Alternative Education*. 2026. Vol. 3. No 01. P. 37–39.
4. Scanlon J. Novel Bodies : Corporeality and Textuality in Contemporary Women's Fiction : Ph.D. thesis. Sheffield : University of Sheffield, 2002. 175 p.
5. 鲁迅 [Лу Сінь]. 全集 (第一卷) [电子资源] [Повне зібрання творів (том перший) [електронний ресурс]]. 北京 [Пекін] : 同心出版社 [Вид-во Тунсінь], 2014. URL : <https://read.douban.com/reader/ebook/7526525/>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ КИТАЙСЬКИМ СТУДЕНТАМ

Світлана Форманова, м. Одеса, Тетяна Боса, м. Одеса

В умовах сучасних глобалізаційних процесів, розширення міжнародної академічної мобільності та розвитку дистанційних форм навчання зростає кількість іноземних студентів, зокрема з Китаю, що здобувають освіту у вищих закладах освіти України. Для китайських студентів опанування української мови є важливою передумовою успішної інтеграції в освітнє середовище та повноцінної участі в академічній і міжкультурній комунікації.

Загальновідомо, що основу освіти в Китаї становить заучування матеріалу, що безумовно ускладнює процес навчання, оскільки в українській методиці викладання української мови як іноземної (далі – УМІ) використовується логічне мислення, візуальна пам'ять, вербальні, аудіо- та відеозасоби. Однак китайським студентам важко сприймати цю методику, оскільки ментально в них закладені зовсім інші принципи. Тому нами були

вироблені критерії заохочення під час навчання, які є досить ефективними та мають місце в будь-якому навчальному процесі:

1. Підвищуйте критерій невеликими градаціями, щоб у студента завжди була реальна можливість виконати вимогу й отримати заохочення.

2. У певний проміжок часу відпрацьовуйте щось одне, не намагайтеся пояснювати матеріал за двома критеріями одночасно.

3. Перш, ніж збільшувати чи підвищувати критерій, користуйтеся заохоченням поточного рівня відповіді, тобто підкріплюйте будь-яке виконання цієї дії, наявне в цей момент.

4. Вводячи новий критерій, тимчасово послабте старі.

5. Повністю плануйте свою програму так, щоб у разі успіху студента ви знали, який матеріал слід давати далі й як заохотити студентів.

Пізніше, з урахуванням нашого досвіду, ми виробили ще один – найважливіший – критерій – *похвалу*. Похвала – це своєрідна психологічна маніпуляція, яка підвищує в людині почуття гордості за те, що вона зробила чи чого досягла. Таким чином, у неї підвищується почуття власної гідності. І студент-трієчник, якому ви даєте шанс у вигляді похвали ні за що, просто так, авансом, у наступному семестрі стає хорошистом, а то й відмінником. Адже похвала не просто стимулює, вона дозволяє витягнути зі студентів усі сили та спрямувати їх на навчання. До речі, похвала прекрасно працює і з вітчизняними студентами.

Ці критерії працюють у будь-якій аудиторії, однак вони вельми ефективні у навчанні іноземних студентів. Обов'язково їх треба хвалити, але робити це слід вчасно: *«Добре!»*, *«Молодець!»*, *«Розумниця!»*, *«Чудово!»*. Ці стимули є потужним поштовхом, який змушує студентів вивчати матеріал краще, ніж вони можуть чи хочуть.

Безумовно, методика навчання УМІ відрізняється від методики викладання української мови як рідної (УМР). Тут важливо робити акцент не на правилах, а на моделях і конструкціях. Граматика подається побіжно, як модель. Саме її іноземець і запам'ятовує на все життя. Також важливо

враховувати особливості культури іноземних студентів, міжкультурне спілкування, лакунарність [2 ; 4].

Теорією лакунарності активно займаються українські дослідники. Зокрема, Т. О. Анохіна розглядає лакуни лексичних систем різних мов, акцентуючи увагу на їхньому міжмовному вияві, типологізації та способах делакунізації [1]. Типологічні характеристики лакунарності в англійській та українській мовах досліджує М. І. Онищук [5]. Загальнотеоретичне осмислення поняття «лакуна», її місце та функціонування в лінгвістиці здійснює Т. М. Зуєнко [3].

В ситуації контакту представників різних культур (лінгвокультурних спільнот) мовний бар'єр – не єдина перешкода на шляху до порозуміння. Процес міжкультурного спілкування можуть ускладнити національно-специфічні особливості найрізноманітніших компонентів культур-комунікантів.

До компонентів культури, що несуть національно-специфічне забарвлення, можна уналежнити, як мінімум, такі: а) традиції, звичаї та обряди; б) побутову культуру, яка тісно пов'язана з традиціями, унаслідок чого її нерідко називають традиційно-побутовою культурою; в) повсякденну поведінку (звички представників культури, прийняті в соціумі норми спілкування), а також пов'язані з нею мімічний і пантомімічний (кінесичний) коди, якими послуговуються носії лінгвокультурної спільноти; г) «національні картини світу», що відображають специфіку сприйняття навколишнього світу, національні особливості мислення представників тієї чи іншої культури; д) художню культуру, яка відображає культурні традиції того чи іншого етносу.

Специфічними особливостями володіє й сам носій національної мови та культури. У міжкультурному спілкуванні треба враховувати особливості національного характеру комунікантів, специфіку їхнього емоційного складу, національно-специфічні особливості мислення. До рольового репертуару особистості, яка засвоює знання, входить і національна роль – «роль

українця», «роль китаїця» тощо, яка формується на перших етапах соціалізації і є спільною для всіх носіїв цієї мови. Культурні знання, засвоєні в межах цієї ролі, і становлять ядро того феномену, який називають «національною» специфікою мислення.

В методиці викладання УМІ вивчення граматики не виокремлюється в самостійний напрям роботи. Вона вводиться через ситуативно-тематичну організацію навчального процесу, тобто через практику в мовленні. Перед студентом на уроці ставиться завдання висловити певну думку чи ідею, а грамика стає лише інструментом її здійснення.

Моделі, які ми пропонували для закріплення граматики, дуже спрощували навчання. Студенти запам'ятовували модель, ситуацію і відтворювали її через деякий час без труднощів. Вони навіть жартували, використовуючи моделі. Наприклад, *«Чжан Пінг живе на стадіоні. Він поставив намет і живе в ньому; У Куо Лі вдома зоопарк. Він любить тварин і вони живуть у нього вдома»*.

Грамика є саме тією необхідною базою, без якої неможливе повноцінне використання іноземної мови, вживання її як засобу спілкування. Наприклад, щоб відмовити у проханні з поясненням причини, студент повинен засвоїти конструкцію «у мене немає + Р.в.». Наприклад:

– Дай мені, будь ласка, ручку. – У мене немає ручки.

В основі цього підходу лежить уявлення про мову як про триєдину сутність: мова – мовлення – комунікація.

Отже, під час роботи з китайськими студентами треба знайомити їх із лексичним багатством та образною стороною мови, з явищами української культури, навчати їх української манери спілкування (суперечкам, дискусіям). Необхідно використовувати якомога більше наочних матеріалів, малювати, маніпулювати предметами, жестикулювати. Необхідно контролювати їхню роботу, але не варто зловживати різкими критичними зауваженнями, бо завжди треба пам'ятати, що для китайців важливо не те, що сказано, а як сказано.

Література

1. Анохіна Т. О. Лінгвокогнітивні пошуки лексичних лакун. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4, № 3. С. 5-9.
2. Бедько І. В. Міжкультурна комунікація в контексті діалогу культур. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ*. Київ : КНЕУ, 2018. С. 16-19.
3. Зуєнко Т. М. Дослідження поняття «лакуна» у лінгвістиці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2015. Вип. 55. С. 105-107.
4. Лукацька Я. С. Особливості викладання української мови як іноземної: проблеми та шляхи їх подолання. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. № 32. С. 71-74.
5. Онищук М. І. Типологічні особливості гендерних лакун англійської та української мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2012. Вип. 26. С. 254-257.

MULTIMODAL PARATRANSLATION IN AUDIOVISUAL MATERIAL: THE AI FACTOR AND NEW CHALLENGES FOR TRANSLATOR TRAINING

Anna Khodorenko, University of Valladolid

Dr., University of La Rioja [UNIR]

Keywords: multimodal paratranslation, audiovisual translation, paratext, artificial intelligence, generative AI, subtitles, translator training, multimodality.

The development of digital audiovisual communication has significantly expanded the object of translation beyond the verbal text. Contemporary audiovisual products combine dialogue, subtitles, images, typography, music, sound effects, visual symbols and other semiotic resources that contribute jointly to meaning. In this context, the concept of **paratranslation** is particularly relevant, as it draws attention to the translation and adaptation of elements surrounding and

accompanying the main text. The present paper addresses the problems of **multimodal paratranslation in audiovisual material**, with particular attention to the growing role of artificial intelligence (AI).

The material considered includes **film and television subtitles, trailers, posters, opening and closing credits, titles, captions, on-screen written elements, and promotional audiovisual content**. These materials demonstrate that translation decisions cannot always be separated from visual and acoustic information. The translator must consider not only linguistic equivalence but also the interaction between verbal and non-verbal elements, spatial and temporal constraints, typography, image composition, sound and culturally specific references. Consequently, multimodal paratranslation requires a combination of linguistic, technological, cultural and semiotic competences.

The increasing use of **AI-based translation and generative AI tools** introduces an additional dimension to these problems. AI can facilitate the translation of large volumes of audiovisual material, generate preliminary subtitle versions, identify and process on-screen text, and assist in adapting content for different audiences. At the same time, automated systems may inadequately interpret the relationship between verbal language and visual context, overlook culturally significant paratextual elements, or produce translations that are linguistically acceptable but functionally inappropriate within the audiovisual composition. Generative AI may also reproduce stereotypical cultural representations or fail to recognize the communicative function of seemingly peripheral elements.

These developments have direct implications for the **training of future translators**. Translator education should therefore move beyond conventional text-centred approaches and incorporate practical analysis of multimodal audiovisual material. Students should learn to identify paratextual elements, analyse the interaction of different modes of communication, evaluate AI-generated translations and post-edit them according to linguistic, cultural, technical and audiovisual requirements. Particular attention should be paid to the ability to

determine when AI-generated solutions require correction, contextual adaptation or complete human intervention.

The paper argues that AI should be approached not simply as a replacement for the translator, but as a **technological factor that transforms the translator's professional competences and responsibilities**. Multimodal paratranslation provides an appropriate framework for developing these competences because it requires the future translator to understand translation as an integrated process involving language, image, sound, technology and cultural context.

RENDERING THE CHINESE INTERNET NEOLOGISM 破防 IN KOREAN: FORM, METAPHOR, AND EMOTIONAL FUNCTION

Haixing Huang / Хайсін Хуан, Інститут іноземних мов, Хунаньський педагогічний університет, Чанша, Китай

Abstract: The Chinese internet neologism 破防 (pò fáng) offers a compact case of why lexical equivalence is often insufficient in cross-cultural translation. Originating in gaming discourse in the sense of “breaking through a defense,” the term now commonly marks a moment when an event or message pierces a speaker’s emotional defenses. It can describe distress, embarrassment, or hurt, but also being moved or emotionally overwhelmed in a positive sense. This paper examines how this layered meaning is rendered in Korean, drawing on publicly accessible materials from the Korea Creative Content Agency (KOCCA) and Yonhap News Agency. The evidence points to three recurring procedures: phonological borrowing, semantic explicitation, and context-sensitive functional substitution. The central argument is that none is simply a better equivalent. Each preserves a different part of the source expression—its identity as a Chinese internet neologism, its “defense” metaphor, or its immediate emotional effect. For Chinese-Korean translation, the key decision is therefore not whether to translate 破防 literally, but which layer of meaning should remain salient in the target context.

Keywords: 破防; internet neologism; Chinese-Korean translation;

culture-specific items; semantic shift

1. Introduction

Internet neologisms are difficult translation units because their meaning is often distributed across form, cultural association, and use in a particular communicative setting. 破防 is a concise example. The National Language Resources Monitoring and Research Center included 破防 in its 2021 list of China's ten most prominent internet expressions and defined its newer use as an emotional response in which an event or message breaks through one's psychological defenses.^[1] Lei Bo likewise notes that the term had moved beyond gaming into wider online discourse, where it can describe a strong emotional resonance.^[2] Li Fulan traces this development from the abbreviation of expressions such as 突破防线 to a lexicalized item whose later use extends into emotional response, while Zhu, Han, and Li emphasize its lexicalization and subsequent pragmatic change.^[3-4]

Its Korean rendering presents a small but revealing translation problem. Korean public materials do not settle on a single form: KOCCA uses 포광(破防, pò fáng), while Yonhap reports 뽀광(破防·파방); the same sources also explain the term through Korean descriptions of a broken or pierced psychological defensive line.^[5-6] These variants raise a more useful question than “What is the Korean equivalent of 破防?”: what does each rendering choose to preserve? This paper therefore treats 破防 as a compact meaning bundle and examines three possible priorities—source-form identity, metaphorical transparency, and emotional function.

2. Semantic Profile and Translation Problem

The difficulty of translating 破防 comes from the interaction of three layers. First, 破防 is itself a recognizable Chinese internet neologism; its form signals participation in a particular digital culture. Second, it retains a metaphor of defense being broken: an external event penetrates a psychological boundary. Third, it functions pragmatically as an affective reaction. KOCCA records uses associated

with anger, sadness, awkwardness, pleasure, and being moved, which means that its emotional value cannot be reduced to psychological collapse.^[5]

This layered structure makes 破防 a useful culture-specific item. Aixelá argues that culture-specific items often require either conservation or substitution when the target language lacks a straightforward cultural counterpart.^[7] Kim and Kim similarly identify communicability, accuracy, stability, economy, and phonetic information as relevant considerations in translating culture-specific terms.^[8] Research on Korean webtoon neologisms also shows the trade-off clearly: semantic localization may improve readability while weakening the “fun, trendy and unique” quality of the source expression.^[9] For 破防, the problem is therefore not simply semantic equivalence; it is deciding which part of the meaning bundle can be sacrificed, and which cannot.

3. Korean Renderings of 破防

3.1 Phonological Borrowing: Preserving the Neologism

The clearest documented pattern is phonological borrowing. KOCCA writes 포팡(破防, pò fáng), whereas Yonhap gives 뽀팡(破防·파방).^[5-6] The two spellings should not be treated as evidence of two different meanings. Rather, their coexistence shows that Korean public discourse had not settled on a single written convention for the borrowed form. What borrowing preserves most effectively is the source term’s status as a Chinese internet neologism: the reader can see that the expression belongs to a foreign digital culture rather than to established Korean vocabulary. Its weakness is opacity. Without context, 포팡 or 뽀팡 does not independently reveal the underlying “psychological defense” metaphor. In Aixelá’s terms, the strategy privileges conservation over immediate semantic accessibility.^[7]

3.2 Semantic Explicitation: Preserving the Metaphor

A second path explains the metaphor rather than reproducing the sound. Yonhap glosses 破防 as piercing a psychological defensive line, while KOCCA describes it as a state in which such a line collapses after emotional shock.^[5-6] These formulations make the concept immediately intelligible to Korean readers

and preserve the central image of defense and breach. What they lose is the economy and playful identity of the original neologism. The shift is therefore not merely from one word to more words; it is from a socially marked internet expression to a descriptive Korean phrase. This trade-off is consistent with Park's finding that semantic localization can improve accessibility while reducing a neologism's distinctive stylistic effect.^[9]

3.3 Context-Sensitive Functional Substitution: Translating the Emotional Effect

A third possibility is to foreground the emotional effect rather than the defense metaphor. KOCCA explicitly observes that 破防 can be used in negative situations where Korean uses 멘붕, while also stressing positive uses such as being moved.^[5] This comparison is best understood as functional overlap, not as a fixed dictionary equivalence. 멘붕 foregrounds a state of mental collapse; 破防 is broader because it can describe both painful impact and positive emotional resonance. The appropriate Korean expression therefore depends on the source context. Where the salient meaning is sudden psychological collapse, a Korean expression built around mental breakdown may be effective. Where the salient meaning is moving emotion or resonance, a different target-language expression is required. Functional substitution is consequently the most context-dependent of the three paths.

4. Discussion: What Is Actually Being Translated?

The comparison suggests that the translation unit is not the two-character string 破防 itself but a bundle of form, metaphor, and affect. Borrowing preserves cultural identity; semantic explicitation preserves the defense metaphor; functional substitution preserves the immediate emotional effect. None of these procedures should be treated as the universally correct answer, and the categories are heuristic rather than exhaustive: a translator may combine borrowing with explanation or shift between strategies within the same text.

This perspective also explains why 破防 should not be mechanically equated

with 멘붕. Such an equation captures one negative-emotion use but obscures the broader range documented in Korean sources.^[5] A more defensible translation procedure is to identify the dominant communicative layer first. If the foreignness and internet identity of the term matter, borrowing is defensible; if conceptual clarity matters, explicitation is preferable; if the emotional response is the point of the utterance, functional reconstruction may be more effective. The study remains exploratory because its evidence comes from public institutional and journalistic materials rather than a controlled professional translation corpus; its contribution is therefore typological, not statistical.

5. Conclusion

The Korean rendering of 破防 is best understood as a problem of functional prioritization rather than one-to-one lexical matching. Public Korean materials reveal three recurrent paths—borrowing, semantic explicitation, and functional substitution—each retaining a different layer of the source expression. The broader implication is straightforward: internet neologisms are often compact cultural packages. Effective translation depends on recognizing which element—form, metaphor, or emotional force—is doing the communicative work in context. For Chinese-Korean translation, preserving that function is more important than forcing a single “equivalent” onto a word whose meaning has already outgrown its original domain.

References

- [1] CCTV News. “2021年度十大网络用语发布：双减、破防等入围” [“2021 Top Ten Internet Expressions Released”]. December 7, 2021. <https://news.cctv.cn/2021/12/07/ARTIC8GKYvpIuIocdiPB5WoD211207.shtml>.
- [2] Lei, Bo. “2021年，我们为什么频频‘破防’” [Why Did We So Often Say ‘Pofang’ in 2021?]. China Youth Daily / People’s Daily, January 1, 2022. <https://opinion.people.com.cn/n1/2022/0101/c1003-32322288.html>.
- [3] Li, Fulan. “浅析‘破防’的形成及语义拓展” [On the Formation and Semantic

- Extension of “Pofang”]. 语文建设 [Language Planning], 2022(1): 71–74.
<https://m.fx361.cc/news/2022/0530/22143221.html>.
- [4] Zhu, Zhiyong, Dongshi Han, and Jinhao Li. “网络热词‘破防’的词汇化过程、动因及语用探究” [The Lexicalization Process, Motivation and Pragmatic Research of the Internet Hot Word “Pofang”]. 现代语言学 [Modern Linguistics], 10(7) (2022): 1450–1457.
<https://doi.org/10.12677/ML.2022.107194>.
- [5] Korea Creative Content Agency, Beijing Business Center. “중국 콘텐츠 산업동향 (2022년 08호): 알쓸중신—포팡(破防)” [China Content Industry Trends, No. 08 (2022): Useful Chinese Neologisms—Pofang]. July 5, 2022.
https://welcon.kocca.kr/cmm/fms/CrawlingFileDown.do?atchFileId=FILE_85edeb70-c400-409e-b256-0673e00f7841&fileSn=1
- [6] Cho, Jun-hyung. “당평·쌍감·파방을 아시나요?...중국 올해 10대 인터넷 용어” [Do You Know Tangping, Shuangjian, and Pofang? China’s Ten Internet Expressions of the Year]. Yonhap News Agency, December 7, 2021.
<https://www.yna.co.kr/view/AKR20211207093800083>
- [7] Aixelá, Javier Franco. “Culture-Specific Items in Translation.” In Translation, Power, Subversion, edited by Román Álvarez and M. Carmen-África Vidal, 52–78. Clevedon: Multilingual Matters, 1996. <https://www.jstor.org/stable/jj.33169489.7>
- [8] Kim, Hyerim, and Jiyeon Kim. “A Study on Translation Strategies of Culture-Specific Items.” Meta: Translators’ Journal 60(2) (2015): 350–369.
<https://doi.org/10.7202/1032901ar>
- [9] Park, Jiyoung. “Analysis of Neologism Translation in a Korean Webtoon: With a Focus on ‘True Beauty.’” T&I Review 12(1) (2022): 53–74.
<https://doi.org/10.22962/tnirvw.2022.12.1.003/>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Леонід Черноватий (ХНУ імені В.Н.Каразіна)

Проникнення штучного інтелекту (ШІ) в усі сфери життя набуло масштабів, які деякі автори вважають загрозливими, оскільки мало хто усвідомлює його реальні наслідки. Хоча, на думку дослідників, ШІ пропонує безпрецедентні перспективи в освітньому та інформаційному контекстах, його потенційний негативний вплив на когнітивний розвиток, критичне мислення та інтелектуальну незалежність людини вимагають пильної уваги та ретельного вивчення (Kosmyna 2025, с.153). Це особливо важливо для сфери навчання, тому що виникає природне питання щодо засвоєння знань і розвитку універсальних навичок та умінь, необхідних у будь-якій сфері людської діяльності, в умовах застосування ШІ: коли людина перекладає відповідальність за здійснення певних операцій та дій на ШІ, то що власне залишається людині? Тобто яку ступінь власної незалежності зберігає людина, розширюючи сферу використання ШІ у своїй сфері діяльності, і чи не перетвориться вона внаслідок атрофії власних знань, навичок та умінь на простий, а згодом і непотрібний, додаток до ШІ.

Штучний інтелект (ШІ) надає студентам низку незаперечних переваг, які добре відомі та були висвітлені в попередніх дослідженнях (див., наприклад, Lyn 2025). По-перше, ШІ дозволяє суттєво ошадити час, дозволяючи здійснювати переклад або створювати текст у кілька разів швидше, ніж за допомогою традиційних методів. По-друге, ці тексти або переклади виглядають більш досконалішими, ніж ті, які ті самі студенти здатні створити самостійно на конкретному етапі свого розвитку. Таким чином, видаючи подібні тексти за свої власні, студенти підвищують свій статус в очах викладачів та інших студентів, за умови, що останні не знають про справжні обставини. Відповідно, ШІ може дозволити студентам отримувати вищі оцінки, як проміжні, так і підсумкові, особливо в онлайн-навчанні.

З іншого боку, зловживання ШІ становить суттєву загрозу для

навчання. По-перше, навчальні завдання розроблені для розвитку відповідних компетентностей та умінь критичного мислення. Перекладання відповідальності за виконання цих завдань на ШІ може перешкоджати цьому розвитку.

Описане у доповіді дослідження засвідчило, що ступінь використання студентами МП у процесі навчання є одним із чинників, що впливають на формування їхньої компетентності перекладу з аркуша. Чим частіше використовується МП, тим менше студенти покладаються на власні навички та уміння, і тим більша відповідальність за якість перекладу покладається на технологію. Поєднання людських і технологічних компетентностей може бути достатнім для створення прийнятних текстів перекладу. Однак, якщо МП недоступний, тих людських навичок та умінь, що залишаються у студентів, які значною мірою покладаються на МП у навчанні, може бути недостатньо для досягнення високої якості перекладу.

Література

1. Kosmyna N., Hauptmann E., Yuan Ye T., Situ J., Liao Xian-Hao, Beresnitzky A. V., Braunstein, I., Maes P. (2025). Your Brain on ChatGPT: Accumulation of Cognitive Debt when Using an AI Assistant for Essay Writing Task. *ArXiv>cs>2506.08872. Computer Science>Artificial Intelligence*. Cornell University, 1-216. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2506.08872>.
2. Lyn, P. (2025). Why we are not using AI in this course, despite its obvious benefits? <https://emergingethics.substack.com/p/why-were-not-using-ai-in-this-course>

ВІД ДВОСКЛАДНОГО ДО ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВПРАВИ В НАВЧАННІ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ганна Швець, м. Київ

Однією із проблем опанування синтаксичної системи української мови іноземними студентами є розуміння структури односкладних речень, зокрема

неозначено-особових, у яких дію виконує невизначена особа або особи. Особливі труднощі можуть виникати в носіїв мов, у яких типовою моделлю речення є конструкція з експліцитно вираженим суб'єктом. Наприклад, речення *Біля нас будують школу* потребує усвідомлення того, що граматично повноцінне українське речення може не містити назви особи, яка виконує дію.

Засвоєння таких конструкцій передбачає не лише запам'ятовування їхніх структурних ознак, а й розуміння комунікативних причин, що зумовлюють вибір відповідної синтаксичної моделі. У неозначено-особових реченнях увагу зосереджено передусім на дії або її результаті, тоді як виконавець залишається неназваним, оскільки він невідомий, неважливий для повідомлення або не потребує конкретизації в певній комунікативній ситуації.

Важливу роль у формуванні навичок уживання таких конструкцій відіграє система вправ, яка традиційно охоплює підготовчі та мовленнєві вправи. Підготовчі сприяють усвідомленню структури речень та формуванню відповідних граматичних навичок, а мовленнєві вправи забезпечують використання засвоєних моделей у процесі комунікації. Серед підготовчих вправ особливе місце посідають трансформаційні, які передбачають перетворення двоскладних речень на односкладні неозначено-особові конструкції.

Методична цінність таких вправ полягає в тому, що вони дають змогу зіставити два способи представлення тієї самої або близької за змістом ситуації: із називанням виконавця дії та без його конкретизації. Студент має змогу простежити, як змінюється синтаксична структура речення, форма присудка та спосіб організації повідомлення залежно від комунікативного наміру мовця.

Наприклад: *Хвилин десять тому якась жінка передала тобі записку.* – *Хвилин десять тому тобі передали записку; Цей стадіон будівельники будують уже два роки.* – *Цей стадіон будують уже два роки; Синоптики*

оголосили в Україні штормове попередження. – В Україні оголосили штормове попередження; Якийсь чоловік сказав, що знайшов мою сумку. – Сказали, що знайшли мою сумку; Викладачі, аспіранти, студенти університету проводять дослідження різноманітних наукових проблем. – В університеті проводять дослідження різноманітних наукових проблем [1, с. 79].

Виконуючи такі завдання, студенти вчаться не механічно замінювати одну конструкцію іншою, а визначати, чи потрібно в конкретному повідомленні називати виконавця дії. Водночас вони засвоюють характерну для неозначено-особових речень форму присудка – дієслово у формі третьої особи множини теперішнього або майбутнього часу чи множини минулого часу – та особливості побудови відповідних речень.

Доцільно поступово ускладнювати трансформаційні завдання: спочатку пропонувати перетворення речень із названим виконавцем дії на односкладні, а надалі – ситуації, у яких студент самостійно обирає між двоскладним і односкладним реченням залежно від змісту висловлення. Наступним етапом буде використання таких конструкцій у коротких діалогах, описах подій, повідомленнях про новини та інших комунікативних ситуаціях.

Отже, трансформаційні вправи є важливим засобом формування синтаксичної компетентності іноземних студентів, оскільки забезпечують перехід від усвідомлення структурних особливостей неозначено-особових речень до їх самостійного використання в мовленні. Зіставлення двоскладних та односкладних конструкцій сприяє розумінню того, що відсутність названого виконавця дії не означає структурної неповноти речення, а є одним зі способів організації висловлення відповідно до комунікативного завдання.

1. Дідківська Л. П., Швець Г. Д. Сучасна українська мова. Синтаксис (у двох частинах): навч. посіб. для інозем. студ. Ч. 1. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ: Фенікс, 2020. 181 с.

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД У КІНЕМАТОГРАФІ

Тетяна Шпонька, м. Дніпро

Аудіовізуальний переклад (АВП) сьогодні є одним із найдинамічніших та найважливіших напрямків у сучасному перекладознавстві. Кінематограф, трансформувавшись із локального атракціону кінця XIX століття на глобальну індустрію, став основним інструментом міжкультурного обміну та формування масової культури. У глобалізованому світі успіх кінострічки, серіалу чи документального проєкту на міжнародному ринку напряму залежить від якості його адаптації для іншомовного реципієнта.

Актуальність цього дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових платформ (таких як Netflix, HBO, Apple TV+), які висувають нові вимоги до швидкості та якості перекладу, а також зміною сприйняття контенту глядачем. Переклад у кінематографі давно вийшов за межі простої трансформації тексту з однієї мови на іншу. Це складний процес міжсеміотичного перекодування, де вербальний компонент нерозривно пов'язаний із візуальним рядом, звуковими ефектами, акторською грою та культурним бекграундом епохи.

Історія АВП починається ще за часів німого кіно. Попри відсутність фонограми з мовленням, фільми потребували текстового пояснення. Цю функцію виконували інтертитри (картки з текстом, що вставлялися між кадрами). Переклад інтертитрів був відносно простим: оригінальні картки вилучалися, а на їхнє місце монтувалися текстові плашки перекладеною мовою. Проте вже тоді виникали перші спроби адаптації гумору та культурних реалій до контексту країни-імпортера.

Поява звукового кіно наприкінці 1920-х років спричинила справжню кризу в індустрії. Мовний бар'єр загрожував зруйнувати міжнародний прокат. Голлівудські студії спочатку намагалися вирішити цю проблему шляхом створення «багатомовних версій» — коли один і той самий фільм знімали кілька разів з різними акторами та різними мовами на одних і тих

самих декораціях. Проте цей метод виявився економічно неефективним та художньо слабким.

Саме в цей період починають формуватися два основні стовпи АВП: дубляж та субтитрування. Вибір між ними в різних країнах обумовлювався не лише економічними факторами, а й політичними ідеологіями. Наприклад, тоталітарні режими в Італії, Німеччині та Іспанії у 1930-х роках обрали дубляж як інструмент цензури, мовного пуризму та національної уніфікації. Натомість менші європейські країни (Нідерланди, Скандинавія) пішли шляхом субтитрування, що позитивно вплинуло на рівень володіння іноземними мовами серед їхнього населення.

Сучасний етап розвитку АВП характеризується безпрецедентним впливом технологічного прогресу та глобалізаційних процесів. Стрімінгові гіганти та цифрові платформи змінили парадигму дистрибуції контенту, висуваючи жорсткі вимоги до швидкості масштабування та локалізації фільмів і серіалів. У цьому контексті впровадження штучного інтелекту, систем машинного переклад та автоматичного генератора субтитрів стає неминучим трендом. Проте, як показує практика, ШІ на сучасному етапі здатний оптимізувати лише рутинні, технічні процеси. Глибокий художній аналіз, інтерпретація підтексту, адаптація тонкого гумору та емоційне інтонування залишаються виключною прерогативою людини-перекладача.

В академічному дискурсі АВП тривалий час розглядався як «другосортний» вид перекладу через його компресованість та залежність від технічних факторів. Ситуація змінилася наприкінці XX століття завдяки працям таких дослідників, як Ів Гамб'є, Хорхе Діас-Сіонтас, та концепції мультимодальності. Сучасне перекладознавство розглядає кінотекст як полісеміотичне ціле, що складається з чотирьох каналів передачі інформації.

1. Аудіо-вербальний: діалоги, монологи, закадровий голос.
2. Аудіо-невербальний: музика, звукові ефекти, шуми.
3. Візуально-вербальний: субтитри, написи в кадрі (вивіски, листи, SMS).

4. Візуально-невербальний: міміка, жести, монтаж, плани, кольорова гама.

Перекладач АВП має збалансувати всі чотири канали. Будь-яка зміна в аудіо-вербальному каналі (перекладі) не повинна вступати в когнітивний дисонанс із візуально-невербальним каналом (тим, що глядач бачить на екрані).

Дубляж є найбільш інвазивним видом АВП, оскільки він повністю замінює оригінальний голосовий трек новою фонограмою. Головна мета дубляжу — створити у глядача ілюзію того, що актори на екрані розмовляють мовою перекладу. Перекладач дубляжу постійно балансує на межі між точністю передачі змісту та технічною можливістю вкласти цей зміст в «уста» актора.

Субтитрування, на відміну від дубляжу, зберігає автентичність оригінального звукового ряду, але переводить усне мовлення у візуально-вербальну площину. Це створює додаткове когнітивне навантаження на глядача, який має одночасно читати текст, стежити за візуальними подіями та слухати інтонації оригіналу.

Основними викликами субтитрування є просторово-часові обмеження.

- Правило двох рядків: Субтитр не повинен займати більше двох рядків на екрані (зазвичай до 35–42 знаків у рядку разом із пропусками), щоб не перекривати зображення.

- Швидкість читання (Правило 6 секунд): Середній глядач комфортно читає дворядковий субтитр довжиною 70 знаків приблизно за 6 секунд. Це вимагає від перекладача радикальної текстової компресії (часто обсяг тексту скорочується на 30–40% порівняно з оригінальним мовленням).

Перекладач-субтитровщик застосовує стратегії випущення (опущення вигуків, повторів, фатичних елементів) та конденсації (спрощення синтаксичних структур). Головне завдання — прибрати лінгвістичну «надмірність», зберігши при цьому зміст і прагматичний ефект висловлювання.

Закадрове озвучення (voice-over) займає проміжне положення, балансуючи між інформативністю та збереженням оригінального акустичного фону, що робить його незамінним для документалістики та локальних ринків із меншими бюджетами.

Висновки. Отже, цей напрям перекладацької діяльності еволюціонував із суто технічної допоміжної дисципліни у фундаментальний інструмент міжкультурної комунікації та глобальної медіації. Переклад кінотексту — це завжди пошук компромісу між форенізацією (збереженням чужорідного колориту) та домаестикацією (адаптацією під реалії приймаючої культури). Переклад гумору, ідіоматичних виразів, соціолектів, нецензурної лексики та специфічних культурних реалій (реалій-слів) вимагає від перекладача високого рівня соціокультурної компетентності та креативності. Успішний переклад кінопродукції полягає не у буквальному відтворенні слів, а у збереженні прагматичного ефекту — емоційної та інтелектуальної реакції глядача, яка має бути максимально наближеною до реакції аудиторії оригіналу.

Кінотекст, будучи складним полісеміотичним утворенням, вимагає від перекладача не просто лінгвістичної трансформації, а глибокого розуміння мультимодальної природи екранного мистецтва, де вербальний компонент щільно інтегрований у візуально-звукову тканину твору.

Кожен із методів АВП має свій унікальний набір лінгвістичних і технічних обмежень, які безпосередньо впливають на фінальний продукт.

Перспективи подальших досліджень у галузі АВП лежать у площині вивчення когнітивного навантаження на глядача за допомогою технологій айтрекінгу (відстеження погляду), аналізу специфіки перекладу для інклюзивного кінематографа (аудіодискрипція та субтитри для глухих і слабочуючих), а також у дослідженні гібридних форм перекладу в епоху інтерактивного кіно та відеоігор. Аудіовізуальний переклад продовжує залишатися ключовим містком між культурами, який не просто стирає мовні кордони, а збагачує національний культурний простір, роблячи світове

мистецтво доступним і зрозумілим кожній людині

Бібліографія

1. Гридасова О. І. Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014. С. 102-107.
 2. Гудманян А. Г., Плетенецька Ю. М. До проблем кіноперекладу, як виду художнього перекладу. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Філологічна. 2012 с. 28-30.
 3. Демецька В., Федорченко О. До проблеми перекладу кінотекстів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”, IV. 2010. с.239-243.
 4. Журавель Т. В. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу і його становлення в Україні та світі. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2018. 2018. с. 35-38.
 5. Кропінова Т. В. Переклад кінотексту: специфіка кінотексту як перекладацького об'єкта. Теорія і практика перекладу. 2009. с. 407-411.
 6. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови). Одеський лінгвістичний вісник, (9 (3)). 2017. с. 70-74.
 7. Лукьянова Т. Г. Теоретичні аспекти кіноперекладу з англійської на українську мову. Вісник ХНУ, 2011. 2011. с. 183-187.
 8. Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна, (58). 2015. с. 110-112.
 9. Радецька С. В., & Каліщак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки, (2). 2016. с. 81-84.
 10. Josephine Dries. Dubbing and Subtitling. Guidelines for production and distribution. Babel. 1997. P. 373–375.
- Netflix Timed Text Style Guide: General Requirements. URL: [netflix.com](https://www.netflix.com/eng/production/subtitles)

11. O'Sullivan C. Translating Popular Film. Palgrave Macmillan. 2011. 243 p.
12. Sánchez D. Subtitling methods and team-translation. Topics in audiovisual translation. 2004. P. 9–17.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ КОНСТРУКЦІЙ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАГОЛОВКІВ BBC NEWS)

Катерина Штанько, м. Київ

Пошук мінімальних одиниць передачі змісту тексту – одне із завдань сучасної медійної транслятології. Такими одиницями можуть бути **морфосинтаксичні конструкції** – укорінені в пам'яті мовця структури. Такі конструкції складаються із двох чи більше елементів та тлумачаться як стійке поєднання форми та функції/значення (Goldberg, 2006). Морфосинтаксичні побудови заповнюють три риторичні позиції заголовків оригіналу й перекладу: залучення уваги, її утримання і заохочення до читання.

Морфосинтаксичні конструкції розглядають у двох аспектах: парадигматичному й синтагматичному, де перший стосується їх взаємозаміни, тоді як другий – послідовної взаємодії побудов. В аспекті парадигматики конструкції поділяють на три різновиди: цільні, лексикалізовані та граматикалізовані (Tomasello, 2000).

Цільні (item-based) конструкції у заголовках є найбільш стабільними та практично незмінними одиницями за будь-якого контексту. Вони характеризуються високим ступенем фіксованості форми та відсутністю варіативності, що відповідає їхній ролі як цілісних мовних одиниць (Hoffmann, 2022). У контексті заголовків до таких конструкцій належать, зокрема, назви на позначення техкомпаній, пор.: *Apple at 50: Three products that changed how we live - and three that really didn't – Apple – 50 років. Які три її продукти змінили наші життя, а які – пройшли мимо* (BBC 5 квіт. 2026). Водночас відтворення цільної конструкції на позначення відомих політиків,

може супроводжуватися зміною форми з латичної на кириличну, пор.: *Why is Emmanuel **Macron** wearing sunglasses indoors at Davos? – Чому Макрон виступав у Давосі в окулярах-авіаторках* (BBC 21 січ. 2026).

Лексикалізовані конструкції – складні мовні одиниці, що складаються з двох і більше елементів. Головний компонент лексикалізованої конструкції розглядається як стабільний «острівець надійності» (Tomasello, 2000), який має фіксовану фонологічну форму. Натомість, залежний компонент є схематичним та його слот може бути замінений (Hoffmann, 2022). Прикладом перекладу лексикалізованої конструкції на позначення назви країни є заголовок, пор.: *Back to books - **Sweden's schools** cutting back on digital learning* (BBC 15 квіт. 2026) – *Менше гаджетів: чому шведські школи повертаються до паперових книжок і підручників* (BBC 18 квіт. 2026).

Граматикалізовані конструкції позначають узагальнені міжреферентні відношення та складається з двох або більше слів, які належать до різних частин мови (Tomasello, 2000). До граматикалізованих конструкцій належать, зокрема, сполучення прийменника з іменником на позначення локації, пор.: *Spider which uses spring trap to capture prey discovered **in Australia** – Стріляє жертвами: в Австралії знайшли унікального павука із катапультною* (BBC 23 черв. 2026). До граматикалізованих конструкцій зараховуємо суб'єктно-предикативні побудови на позначення дії, пор.: *'The forgotten empire': When **Russia colonised California*** (BBC 31 серп. 2026) – *"Забута імперія". Як Росія колонізувала Каліфорнію* (BBC 6 вер. 2026).

Отже, у парадигматичному аспекті англійськомовні конструкції, представлені на вебсайті BBC News, поділяються на цільні, лексикалізовані та граматикалізовані. Кожен із цих типів характеризується специфічною структурно-семантичною організацією, що зумовлює особливості їхнього відтворення українською мовою.

Бібліографія

1. Goldberg E. Constructions at Work: The Nature of Generalization in Language.

Oxford: Oxford University Press, 2006.

2. Hoffmann T. Construction Grammar. Cambridge: Cambridge University Press, 2022.

3. Tomasello M. First steps toward a usage-based theory of language acquisition. Cognitive Linguistics. 2000. Vol. 11, № 1/2. P. 61–82.

ШЛЯХИ ПОШУКУ УКРАЇНСЬКИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ АНГЛІЙСЬКИХ ТАНКОВИХ ТЕРМІНІВ

Богдан Шуневич, м. Дубляни

Одним із основних завдань під час створення перекладних словників є пошук найбільш вдалого рідномовного еквівалента, наприклад, для загальноновживаної лексики, термінів іншої мови.

В Україні порівняно небагато загальнодоступної української та закордонної військової науково-технічної літератури, перекладних, тлумачних словників, військових стандартів, інших джерел інформації щодо озброєння країн НАТО та, зокрема, українських і закордонних танків. Тому виникає потреба створення англійсько-української та українсько-англійської довідкової літератури, яка стосуються танків, щоб допомогти перекладачам, спеціалістам, науковцям правильно перекласти матеріали з цієї тематики.

Мета доповіді – розглянути шляхи перекладу англійських танкових термінів на прикладі «Словника-мінімуму військово-технічних термінів, скорочень та аббревіатур для екіпажів танків (бойових машин), частина 1. Загальна будова танка» [1], створеного колективом працівників Збройних Сил України Науково-дослідної лабораторії Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» [2].

Матеріалом для укладання словника слугували глосарії термінів до українських танків Т-72 і Т-64 БВ із поясненнями назв їх вузлів англійською та українською мовами, до німецького та американських танків, відповідно, Леопард 2А4 та Абрамс М1А1НА, Абрамс 1А2, а також термінологія,

виявлена в українській та англійській військовій науково-технічній літературі [3].

Під час перекладу термінів словника:

- використано сучасні, видані в Україні та за кордоном, традиційні, ілюстровані та візуалізовані друковані, електронні довідкові видання, стандарти, а також тлумачні та перекладні словники 1928-32 рр. наприклад, [4; 5; 6; 7];

- до співпраці запросили експертів за тематикою цього словника, тому що це довідкове видання створене вперше в Україні. Експертами були представники підприємств, які працюють на виробництві, виконують ремонт і виготовляють тренажери для бронетанкової техніки й добре володіють англійською мовою, а також викладачі української мови, які мають досвід редагування технічних текстів. Це дало можливість уточнити всі українські еквіваленти термінів відповідно до їх норм творення в українській мові; Наприклад, *олива* замість слова *масло* у термінній сполуці *моторна олива* [3];

- провели підбір висококваліфікованих рецензентів, спеціалістів з тематики створеного словника;

- уточнили значення танкових термінів із спеціалістами тих країн, чий танки використовуються в Україні (українські, німецькі, американські);

- обговорювали переклад термінів на різного виду конференціях, наприклад, [8].

- для уточнення значень деяких українських та англійських термінів використовували штучний інтелект.

Висновки. Створення нового перекладного словника танкових термінів – складний і творчий процес, який потребує зусиль багатьох людей: співавторів, експертів, рецензентів, видавців, але результат такої співпраці також потрібний багатьом людям: військовим спеціалістам, науковцям, перекладачам.

Сучасні досягнення науки і техніки, наприклад, Інтернет, штучний інтелект, значно полегшують процес створення словників, пропонують нові

шляхи їх укладання.

Література

1. Словник-мінімум військово-технічних термінів, скорочень та аббревіатур для екіпажів танків (бойових машин), частина 1, Загальна будова танка / За загальною редакцією доктора педагогічних наук проф. Шуневича Б.І. // Колектив співавторів: Бабак С.А., Баркатов І.В., Бондарев Г.В., Гончарук С.С., Горбов О.М., Касімов А.М., Коток Н.С., Саламаха М.А., Серпухов О.В., Ткач С.М., Тюрін В.О., Шаргуленко В.В., Шуневич Б.І., Якименко І.І. Харків–Львів. Вид-во «Сполом», 2025. 76 с.
2. Науково-дослідна лабораторія Військового інституту танкових військ національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» URL: [https:// vitv.mil.gov.ua/naukovo-doslidna-laboratoriya-institutu/](https://vitv.mil.gov.ua/naukovo-doslidna-laboratoriya-institutu/)
3. Шуневич Б., Баркатов І., Тюрін В. Етапи укладання двомовного словника танкових термінів: пошук матеріалів для його створення. Термінологічний вісник: Збірник наукових праць / Відп. ред. І.А. Казимилова. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2025. Вип. 8. С. 108 – 117. URL: <https://termvisnyk.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/11/2025/11/9.pdf>
4. Каменцев Д.С., Кузнєцова, Н.М., Петрухін, В.С., & Хаустов, Д.Є. Словник термінів і визначень НАТО. Видавництво НАСВ, 2019.
5. Тригуб О. А. Ілюстрований українсько-англійський словник автомобільних термінів [Електронний ресурс]. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ; 2019. 28 с. URL : <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/907>.
6. Visual Dictionary. Six Languages = Візуальний словник. 6 європейських мов (українська, англійська німецька, французька, іспанська, російська). Київ: Перун, 2008. 1120 с.
7. Шелудько, І., & Садовський, Т. Російсько-український словник технічної термінології (Том IV). Державне видавництво України, 1928.
8. Шуневич Б., Баркатов І., Тюрін В. Проект «Англійсько-українського

словника-мінімуму термінів основних вузлів танків». XXI міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба “Новітні технології – для захисту повітряного простору”: тези доповідей, 09 – 10 квітня 2025 року. Х.: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2025. С. 760.

TRANSLATING CULTURE-SPECIFIC TERMS OF TRADITIONAL CHINESE MEDICINE: CLASH AND SYNTHESIS WITH WESTERN MEDICAL CULTURE

Yupeng Wang, Hunan Normal University, Changsha, China

Abstract. The article analyzes the problems of translating culture-specific terms of traditional Chinese medicine (TCM) into European languages in the context of the interaction between two medical cultures. It examines the main translation strategies — transliteration, literal translation, the use of Western medical equivalents, and Latinization — and assesses their influence on the perception of Chinese medicine in European scholarly and practical discourse. It is shown that terminological difficulties reflect differences in the epistemological foundations of the two traditions, not merely linguistic differences. A hybrid model is substantiated that combines transliteration of key concepts with a functional definition and reliance on international standards.

Keywords: translation; terminology; traditional Chinese medicine; cultural specificity; Western medicine; standardization.

Introduction

The spread of traditional Chinese medicine (hereinafter TCM) in Europe and North America has confronted translators with a task that goes beyond ordinary terminological work. Terms such as 气, 阴阳, 经络, 脾, and 肾 belong to a system of notions that developed outside the European anatomical and physiological tradition [Unschuld 1985]. Their translation therefore inevitably requires a choice between preserving cultural specificity and ensuring intelligibility for the Western addressee.

The relevance of the topic stems from the fact that in 2019 ICD-11 included a chapter on traditional medicine conditions [WHO 2019], and earlier the WHO had developed a regional standard of terminology [WHO 2007]. Under these conditions, the quality of translation affects not only scholarly communication but also clinical practice and regulation.

The aim of the study is to analyze the main strategies for translating culture-specific TCM terms into European languages and to evaluate them in terms of cultural adequacy. To this end, three tasks are addressed: to describe the conceptual differences between the two medical traditions, to compare translation techniques, and to substantiate the optimal model. Comparative, terminological, and historical-cultural methods are used.

1. Conceptual Foundations of the Divergences

Chinese medicine took shape on the basis of a system of correspondences in which the organism is understood as a set of functional relations correlated with the cosmological categories of yin and yang and the five phases [Porkert 1974; Kaptchuk 1983]. The terms of this system often have an imagistic origin, as has been shown in detail on the material of the classic treatise Huangdi Neijing [Unschuld 2003]. Translation here is therefore concerned with conveying not only the concept but also the metaphor embedded in it.

European medicine also passed through a stage of speculative systems. Humoral theory, which goes back to the ancient tradition, explained health and disease by the balance of four fluids [Lloyd, Sivin 2002]. With the development of anatomy and experimental physiology, however, it moved to a structural-localizationist model of disease. As a result, the European terms “liver,” “kidney,” and “spleen” denote anatomical organs, whereas the Chinese 肝, 肾, and 脾 denote functional systems. It is precisely this difference that underlies most terminological difficulties.

2. Main Translation Strategies

From a theoretical standpoint, the choice of strategy correlates with the opposition between foreignization and domestication [Venuti 1995], as well as with

the distinction between semantic and communicative translation [Newmark 1988]. The principle of dynamic equivalence [Nida 1964] is hard to apply in this field, since the Western reader lacks the background knowledge necessary for an analogous response to the term.

Transliteration is applied to key concepts such as *qi*, *yin*, and *yang*. It preserves the specificity of the term and does not give rise to false associations; moreover, these words have entered the dictionaries of a number of European languages. Its drawback remains the opacity of meaning, which requires explanation at first use.

Literal translation (calquing) conveys the inner form of the term. Thus, 经络 can be rendered by the descriptive combination “channels and network vessels,” which reflects the meanings of the components 经 and 络 more accurately than the familiar word “meridian,” borrowed from a geographical metaphor. Similarly, 五行 is increasingly translated as “five phases” rather than “five elements,” since the latter variant evokes associations with the ancient doctrine of the four elements [Wiseman, Feng 1998].

The use of Western equivalents, for example 肝 as “liver” and 肾 as “kidney,” ensures immediate intelligibility but creates the risk of substituting an anatomical concept for a functional one. The expression “deficiency of kidney yang” may be perceived as a pathology of an anatomical organ. To distinguish between the meanings, some authors capitalize such terms, but this device remains a convention.

Latinization was proposed as a way to avoid attachment to national languages and false connotations [Porkert 1974]. Nevertheless, this system did not gain wide acceptance because of its complexity for practicing specialists. It is telling that the term “acupuncture” itself is formed from the Latin words *acus* and *punctura* and appeared in European languages in the seventeenth century, when information about this method began to reach Europe [Lu, Needham 1980].

3. Terminological Traps and “False Friends”

Particular difficulty is posed by words that coincide with European medical terms in form but diverge from them in meaning. Translating 气 as “energy” evokes concepts of physics and loses the notion of the unity of functional activity and its material basis; specialist literature therefore prefers the transliteration *qi* [Wiseman, Feng 1998]. Translating 痰 as “phlegm” is likewise problematic: the word goes back to the Greek *phlegma* and is associated in the European tradition with humoral theory, whereas the Chinese concept covers both visible sputum and a pathogenic factor that manifests itself without it.

Such cases show that a terminological error is often a conceptual one. An unsuccessful equivalent does not merely distort the meaning of a word; it transfers into an alien system of knowledge a logic that is foreign to it. One of the first extended English translations of a classical Chinese medical text was the translation of part of the *Suwen* [Veith 1949]; comparing such translations with modern terminological systems makes it possible to trace the evolution of translation approaches.

4. Institutional Standardization

The WHO regional standard on traditional medicine terminology sought to unify English terms and to relate them to Chinese, Japanese, and Korean ones [WHO 2007]. The inclusion in ICD-11 of a chapter on traditional medicine conditions originating in the Chinese, Japanese, and Korean traditions gave the problem international status [WHO 2019]. Standardization creates a shared terminological stock and facilitates intercultural communication, yet it forces a search for a compromise between scientific rigor and cultural accuracy.

5. A Hybrid Translation Model

The analysis carried out makes it possible to propose a hybrid model consisting of four principles. First, key concepts are rendered by transliteration with a mandatory glossary. Second, consistency is maintained for the remaining terms, that is, one Chinese term corresponds to one equivalent throughout the text and the whole corpus of texts. Third, a functional definition is given at first use, explaining how the term differs from its Western counterpart. Fourth, anatomical

equivalents are used only with a reservation about their functional meaning.

In addition, the degree of adaptation should take the addressee into account. For clinical specialists, terminological accuracy and consistency become the priority; for a broad audience, it is intelligibility, ensured by explanations. Such differentiation corresponds to the principle of taking the communicative situation into account, as formulated in modern translation theory [Newmark 1988].

Conclusion

Translating TCM terms into European languages is not only a linguistic but also a conceptual task, since differences between terms reflect differences in the epistemological foundations of the two medical cultures. None of the strategies examined is universal: transliteration is opaque, the calque requires explanation, Western equivalents risk replacing the concept, and Latinization is difficult for practitioners. The hybrid model, which combines transliteration of key concepts, terminological consistency, and functional definition, appears to be optimal. Further research could examine how different groups of European readers perceive the terms, as well as the dynamics of terminological standards.

References

1. Kaptchuk T. J. *The Web That Has No Weaver: Understanding Chinese Medicine*. New York: Congdon & Weed, 1983.
2. Lloyd G. E. R., Sivin N. *The Way and the Word: Science and Medicine in Early China and Greece*. New Haven; London: Yale University Press, 2002.
3. Lu G.-D., Needham J. *Celestial Lancets: A History and Rationale of Acupuncture and Moxa*. Cambridge: Cambridge University Press, 1980.
4. Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York; London: Prentice Hall, 1988.
5. Nida E. A. *Toward a Science of Translating*. Leiden: E. J. Brill, 1964.
6. Porkert M. *The Theoretical Foundations of Chinese Medicine: Systems of Correspondence*. Cambridge, MA; London: MIT Press, 1974.
7. Unschuld P. U. *Medicine in China: A History of Ideas*. Berkeley: University of California Press, 1985.
8. Unschuld P. U. *Huang Di Nei Jing: Nature, Knowledge, Imagery in an Ancient*

Chinese Medical Text. Berkeley: University of California Press, 2003.

9. Veith I. The Yellow Emperor's Classic of Internal Medicine. Baltimore: Williams & Wilkins, 1949.

10. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London; New York: Routledge, 1995.

11. WHO. International Classification of Diseases, 11th Revision (ICD-11). Geneva: World Health Organization, 2019.

12. WHO. International Standard Terminologies on Traditional Medicine in the Western Pacific Region. Manila: WHO Regional Office for the Western Pacific, 2007.

13. Wiseman N., Ellis A. Fundamentals of Chinese Medicine. Brookline, MA: Paradigm Publications, 1996.

14. Wiseman N., Feng Y. A Practical Dictionary of Chinese Medicine. Brookline, MA: Paradigm Publications, 1998.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ДІЄСЛІВ ІЗ ПРЕФІКСАМИ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬ СЕМАНТИКУ РЕЗУЛЬТАТУ, НА КИТАЙСЬКУ МОВУ

ЯН Пен'юй, Хунаньський педагогічний університет, м. Чанша, Китай

Анотація. Статтю присвячено проблемі передачі в китайському перекладі результативних значень дії, які містять українські префікси в дієсловах. На матеріалі вибірки дієслів із 14 префіксами; *в-/у-, ви-, до-/ді-, за-, з-/зі-, на-, над-/наді-, недо-, об-/обі-, від-/віді-, пере-, під-/піді-, про-, роз-/розі-* – розглянуто основні труднощі перекладу, зумовлені розбіжностями граматичної системи зіставлених мов. Визначено регулярні відповідності між українськими префіксами і китайськими додатковими формантами-ієрогліфами, що є засобами передавання значень результату дії. Виявлено також відносини «один до кількох» і «кілька до одного». Запропоновано практичні рекомендації для перекладачів і викладачів-лінгвістів.

Ключові слова: українсько-китайський переклад, українські префікси,

дієслово, результативне значення, додатковий словотвірний формант, значення, перекладацькі стратегії.

Вступ. Переклад з української мови китайською представляє особливу складність через принципові відмінності у граматичній будові флексійної української та ізоляційної китайської. Одне з найскладніших місць для китайського перекладача — передавання результативних значень дієслівних префіксів. В українській мові префікс не лише утворює доконаний вид дієслова, а й конкретизує значення результату дії (розміщення всередині, видалення, знищення тощо). У китайському мовленні аналогічна семантика виражається аналітично: конструкцію «дієслово + додатковий елемент», зокрема за допомогою додатка результату.

Мета цієї роботи полягає у виявленні перекладацьких труднощів українсько-китайського перекладу дієслів із префіксами, що привносять у семантичну структуру слова сему 'результат', і запропонувати стратегії, здатні подолати ці труднощі. Матеріалом вивчення послужили дієслова із 14 префіксами: *в-/у-, ви-, до-/ді-, за-, з-/зі-, на-, над-/наді-, недо-, об-/обі-, від-/віді-, пере-, під-/піді-, про-, роз-/розі-*.

1. Система результативних значень українських префіксів.

В українській мові є майже 30 префіксів, однак регулярно виражають результат дії лише вказані вище 14 префіксів. Інші префікси (*по-, при-, пре-* та ін.) виражають переважно початок дії, її спрямованість або інтенсивність. Дієслова з ними не є об'єктом цього дослідження. Аналіз свідчить, що всі 14 префіксів можна об'єднати в кілька семантичних груп, кожна з яких має сталі відповідники в китайській мові. Нижче представлено основні групи та приклади їх перекладу.

1.1. Розташування всередині, прикріплення, покриття (*в-, за-, на-*).

Ці префікси вказують на те, що об'єкт опиняється всередині або на поверхні чогось. У китайській мові їм відповідають додаткові елементи 进 [jin], 入 [ru], 上 [shang]: **в**клеїти — 粘进 [zhan jin]; **засу**нути — 塞进 [sai jin]; **на**клеїти — 贴上 [tie shang].

1.2. Видалення, відділення, вилучення, витягування (ви-, від-/віді-, з-/зі-, у-/в-). Ця група виражає видалення об'єкта звідкись або відділення частини від цілого. Китайські відповідники: 出 [chu], 掉 [diào], 下 [xià], 走 [zou]. Напр.: **видавити** — 挤出 [ji chu]; **зігнати** — 赶走 [gan zou]; **відрізати** — 切下 [qiē xia]; 掉 [diào] — упасти / впасти.

1.3. Проникнення, наскрізна дія (про-). Префікс про- позначає дію, що проникає крізь об'єкт. Китайські відповідники: 穿 [chuan], 透 [tou]. Напр.: **пробити** — 打穿 [da chuan]; **промокнути** — 湿透 [shi tou].

1.4. Знищення, вичерпання, витрачання (ви-, до-/ді-, з-/зі-/с-). Префікси цієї групи вказують на повне знищення або витрачання об'єкта. Китайські відповідники: 完 [wan], 光 [guang], 净 [jìng], 坏 [huài]. Напр.: **доїсти** — 吃完 [chī wan]; **вичистити** — 干净 [gān jìng]; **злякатися (до смерті)** — 吓坏 [xià huài]; **з'їсти (все дочиста)** — 啄光 [zhuo guang].

1.5. Надмірність (об-/обі-, пере-). Ці префікси виражають перевагу над іншим виконавцем. Китайські відповідники: 过 [guo], 赢 [yíng], 超过 [chao guo]. Напр.: **обігнати** — 超过 [chao guo]; **переграти** — 赢 [yíng].

1.6. Недостатність, неповнота (недо-). Префікс недо- висловлює неповноту дії. У китайській мові використовують заперечні прислівники 没 [mei], 未 [wei] і сполучення 不够 [bu gou], 不足 [bu zu]. Напр.: **недоїсти** — 没吃饱 [mei chī bao]; **недовиконати** — 未完成 [wei wan chen].

1.7. Інші групи. Є інші семантичні можливості українських префіксів, які в китайській мові послідовно виражають додаткові словотвірні форманти. Так, префікс з-/с- виражає з'єднання, приєднання (**склеїти** — 粘在一起 [zhān zài yīqǐ]), **на-** — набуття навички (**навчитися** — 学会 [xuéhuì]), **над-** — збільшення розміру (**надбудувати** — 加高 [jiāgāo]), **під-** — очищення (**підлизати** — 舔净 [tiǎn jìng]), **роз-** — розділення (**розбити** — 打碎 [dǎ suì]) або з'ясування (**розпитати** — 打听清楚 [dǎ tīng qīngchǔ]), **у-(об-)** — повне

покриття (усипати / обсипати — 撒满 [sāmǎn]) або доведення до небажаного стану (уїздити (когось до виснаження) — 骑得筋疲力尽 [qí de jīn pí lì jìn]).

2. Основні труднощі перекладу та стратегії їх подолання

На підставі проведеного аналізу ми визначили три основні труднощі, з якими стикається перекладач, коли передає результативні значення українських дієслів із префіксами китайською мовою. *Перша трудність* — багатозначність префіксів. Один префікс, залежно від контексту, може виражати кілька різних результативних значень. Так, префікс *за-* може означати «розміщення всередині» (засунути — 塞进 [sāijìn]), «покриття» (закрити (від сторонніх очей) — 关上 [guān shàng]) або «доведення до небажаного стану» (заговорити (до нерозуміння ситуації) — 说烦 [shuō fán]). Перекладач має уважно аналізувати контекст і вибирати відповідні китайські додаткові словотвірні форманти результату дії. *Друга трудність* — відносини «одного до кількох». Один український префікс може відповідати кільком китайським додатковим формантам. Наприклад, префікс *ви-* у різних контекстах перекладають як 出 [chu], 掉 [diao], 走 [zou]: **видавити** — 挤出 [ji chu]; **викинути** — 扔掉 [ren diao]; **вигнати** — 赶走 [gan zou]. *Третя трудність* — відносини «кілька до одного», коли один китайський додатковий словотвірний формант може відповідати кільком українським префіксам. Наприклад, китайське 掉 [diao] може передавати значення префіксів *ви-, від-/віді-, з-/зі-/с-, в-/у-*: **викинути** — 扔掉 [ren diao]; **відкрити** — 拧掉 [ning diao]; **зчистити** — 刮掉 [gua diao]; **вкрасти / украсти** — 偷掉 [tou diao]. Щоб подолати ці труднощі, перекладач мусить:

- 1) враховувати лексичне значення дієслова-мотиватора;
- 2) правильно проаналізувати характер та об'єкт дії;
- 3) спиратися на контекст, а не на механічне відповідність;

4) професійно володіти і, коли це доречно, правильно використовувати перекладацькі трансформації: конкретизацію, узагальнення, антонімічний переклад.

3. Практична значущість дослідження. Отримані результати мають безпосереднє практичне значення. У перекладацькій практиці знання відповідностей між українськими префіксами та китайськими додатковими словотвірними формантами допомагає уникнути буквальності та втрати семантичної точності перекладу. Так, у буквальному перекладі фрази *Він вигнав порушника з залу здебільшого* спираються лише на значення частини речення *він вигнав*, не звертаючи уваги на ситуацію припинення чийогось перебування у залі внаслідок цієї дії. Це значення в китайському перекладі має передавати додатковий формант 走 [zou]. Отже, правильний варіант перекладу: 他把闹事者从大厅里赶走了 [Tā bǎ nàoshì zhě cóng dàtīng lǐ gǎnzǒu le], де додатковий словотвірний формант 走 точно передає значення видалення.

У викладанні зіставної граматики ці закономірності треба використовувати для формування у студентів системного уявлення про семантику префіксів у флексійних мовах і їхніх відповідників у мовах ізоляційних. Викладач може запропонувати учням семантичні моделі типу: **ви-** = 把...弄 + (出/掉/走). Це значно полегшує засвоєння специфіки вираження типологічно різними мовами певної семантики.

Крім того, результати дослідження можна впровадити у розробку перекладацьких вправ. Студентам можна запропонувати перекласти речення з префіксальними дієсловами на китайську мову, а потім виконати зворотній переклад. Така робота сприятиме розвитку перекладацьких навичок.

Висновки. Аналіз специфіки українсько-китайського перекладу префіксальних дієслів зі значеннями результату дії дав можливість визначити відповідні значення 14 українських префіксів і їхніх китайських відповідників, що є додатковими словотвірними формантами-ієрогліфами. Ці регулярні відповідності мають складний характер, бо один український префікс може відповідати кільком китайським додатковим формантам, один китайський формант, залежно від характеру і семантики дії та її

об'єкта, перекладають дієсловами з різними префіксами. Це створює значні труднощі для перекладача, які потребують не механічного, а усвідомленого вибору з опертям на контекст і лексичне значення дієслова. Результати дослідження можуть бути корисні як у практиці українсько-китайського перекладу, так і у мовній підготовці перекладачів. Перспективою подальшої роботи є розширення корпусу прикладів і аналіз синтаксичних і прагматичних аспектів перекладу результативних значень.

Бібліографія

- [1] Плющ М. Я. Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія
- [2] Полюга Л. М. Словник українських морфем : близько 40 000 слів. Львів : Світ, 2001. 446 с.
- [3] 刘月华 [Liu Yuehua], 潘文娱 [Pang Wenyu], 故韡 [Gu Wei]. 实用现代汉语语法 (增订本) [Practical Modern Chinese Grammar (Revised Edition)]. 北京 [Beijing]: 商务印书馆 : Commercial Press], 2001. 1020页.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Олена Ясинецька, м. Дніпро

Проблема оцінювання якості перекладу залишається актуальною, оскільки її не можна зводити до формального відтворення одиниць вихідного тексту в цільовому. Вона охоплює змістову точність, повноту, нормативність, природність і комунікативну прийнятність, функціонально-прагматичну відповідність і термінологічну коректність. Це підтверджують, зокрема, Дж. С. Кобі, П. Філдс, Д. Гейг, А. Ломмел і А. Мелбі, які пов'язують визначення якості з вимогами до конкретного перекладацького проєкту [6, с. 413–420]. Тож якість перекладу доцільно розглядати як комплексну характеристику, що визначається сукупністю взаємопов'язаних критеріїв.

Водночас необхідно розмежовувати перекладацьку помилку та допустиму варіативність. Так, В. Маріана, Т. Кокс і А. Мелбі наголошують на

необхідності враховувати характер і вплив окремих відхилень під час оцінювання якості [7, с. 140–141]. Наприклад, *General laws operate in all social systems* можна перекласти як *Загальні закони діють у всіх суспільних системах* або *У всіх суспільних системах діють загальні закони*. Обидва варіанти зберігають зміст висловлення та є нормативними, тому зміна порядку слів не є помилкою. Натомість англійське речення *The price for two tickets will be 200 euros* слід перекласти як *Ціна за два квитки становитиме 200 євро*, а не *Ціна за два квитки становитиме 7 400 гривень*, оскільки у другому варіанті змінено фактичну інформацію оригіналу. Отже, не кожна відмінність від оригіналу свідчить про порушення якості: необхідно встановлювати, чи впливає конкретна трансформація на зміст і функцію перекладу.

Із точністю безпосередньо пов'язана повнота – збереження комунікативно значущої інформації без необґрунтованих пропусків або додавань. Водночас повнота не передбачає механічного відтворення кожного формального компонента оригіналу. Наприклад, *I will tell the development team about your problem* можна перекласти як *Я повідомлю команду розробників про вашу проблему* або *Повідомлю команду розробників про вашу проблему*. У другому варіанті значення першої особи виражене формою *повідомлю*, тому відсутність окремого займенника *я* не є пропуском. Натомість переклад *Повідомлю про вашу проблему* є неповним, оскільки в ньому вилучено комунікативно значущу інформацію про команду розробників. Отже, повноту слід оцінювати за збереженням інформаційного змісту, а не за кількістю формально відтворених компонентів.

Нормативність передбачає відповідність перекладу лексичним, граматичним, синтаксичним, орфографічним і стилістичним нормам української мови. Наприклад, *We decided to buy a refrigerator in instalments* можна передати як *Ми вирішили придбати холодильник на виплат*. Варіант *Ми вирішили купити холодильник в розстрочку* є зрозумілим, проте під час оцінювання необхідно враховувати його невідповідність нормативним

моделям української мови. Н. О. Данилюк і С. В. Засєкін наголошують на розмежуванні норм перекладу та норм редагування тексту [2, с. 108–115]. Отже, зрозумілість перекладу не є достатньою умовою його нормативності.

Окремо слід урахувувати природність і комунікативну прийнятність цільового тексту. Англійське *Specify YOUR address on the envelope* слід перекласти як *Вкажіть свою адресу на конверті*. Варіант *Вкажіть вашу адресу на конверті*, хоча й відтворює займенник *your*, у цьому контексті меншою мірою відповідає типовому українському способу вираження присвійності. Отже, формальна відповідність окремої одиниці не може бути самостійним критерієм якості.

Функціонально-прагматична відповідність передбачає збереження комунікативної функції оригіналу з урахуванням адресата, ситуації та призначення тексту. Наприклад, *I appreciate your patience and cooperation* можна перекласти як *Я ціную ваше терпіння та співпрацю* або *Дякую за ваше терпіння та співпрацю*. Перший варіант ближчий до лексичної структури оригіналу, тоді як другий природніше реалізує мовленнєвий акт подяки в українській професійній комунікації. С. В. Ібрагімова пов'язує якість спеціалізованого перекладу з функціональною еквівалентністю та врахуванням особливостей відповідного дискурсу [3, с. 29–34]. Отже, буквальна відповідність не завжди забезпечує належне виконання комунікативної функції.

Для спеціалізованого перекладу особливого значення набуває термінологічна коректність – точність передавання спеціального поняття відповідно до предметної сфери й контексту. Наприклад, у реченні *If you notice changes in your emotions, attitudes, or cognitive abilities... consider turning to a friend, clergy member, or medical provider immediately* термін *medical provider* передано як *надавач медичних послуг*. Варіант *лікар* є семантично вузьким, оскільки англійський термін охоплює ширше коло фахівців та установ. Отже, термінологічною помилкою може бути не лише вибір невідповідного терміна, а й необґрунтоване звуження поняттєвого

обсягу спеціальної одиниці. О. Ю. Арламов і Є. В. Черненко наголошують на серйозних наслідках помилок у медичному перекладі [1, с. 32–35], а Н. Малець, В. Калій та О. Бойчук пов'язують якість української медичної термінології з безпекою пацієнтів [4, с. 188–194]. В. Карвацка розглядає забезпечення якості медичного перекладу як комплексну процедуру [5, с. 19–34].

З огляду на зазначене, основні критерії оцінювання можна представити як взаємопов'язану систему:

Рис. 1. Критерії оцінювання якості англо-українського перекладу

Отже, якість англо-українського перекладу визначається сукупністю змістової точності, повноти, нормативності, природності й комунікативної прийнятності, функціонально-прагматичної відповідності та термінологічної коректності. Відмінність перекладу від оригіналу сама по собі не є помилкою: оцінювати потрібно її вплив на зміст, функцію та нормативність цільового тексту. Такий підхід дає змогу обґрунтовано розмежувати реальне порушення якості та допустимий перекладацький варіант.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арламов О. Ю., Черненко Є. В. Переклад медичних текстів: помилка, яка може вартувати життя людини. *Проблеми цивільної безпеки: управління, запобігання, аварійно-рятувальні та спеціальні роботи*. Київ : КПП ім. Ігоря

Сікорського, 2021. С. 32–35.

2. Данилюк Н. О., Засєкін С. В. Норми перекладу та норми редагування тексту: точки перетину. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. Вип. 215. С. 108–115.

3. Ібрагімова С. В. Якість перекладу французьких технічних і наукових текстів українською мовою. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 210. С. 29–34.

4. Малець Н., Калій В., Бойчук О. Українська мова медичного перекладу як чинник безпеки пацієнтів та розвитку наукової термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 90. Т. 2. С. 188–194.

5. Karwacka W. Quality assurance in medical translation. *The Journal of Specialised Translation*. 2014. No. 21. P. 19–34.

6. Koby G. S., Fields P., Hague D. R., Lommel A., Melby A. Defining Translation Quality. *Tradumàtica*. 2014. No. 12. P. 413–420.

7. Mariana V., Cox T., Melby A. The Multidimensional Quality Metrics (MQM) Framework: a new framework for translation quality assessment. *The Journal of Specialised Translation*. 2015. No. 23. P. 137–161.

ЗМІСТ

COGNITIVE DIMENSION OF WILLIAM BLAKE'S POEM "THE LITTLE BOY FOUND"	3
Yevhen Bed	
CONDITIONALITY VS. INTEGRATION: LINGUISTIC SHIFTS IN THE ENGLISH-UKRAINIAN SECURITY DISCOURSE (2025-2026)	5
Denys Boborykin	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕРШОТВОРУ З ПЕРЕКЛАДОМ НІМЕЦЬКОЮ МООВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАННЯ АГАТИ КРІСТІ «WHILE THE LIGHT LASTS»	9
Наталія Бойко	
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МООВОЮ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ВОЄННОГО ЧАСУ	15
Болгар Аріна,	
ЗІСТАВНИЙ МЕТОД У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ДОСВІД РОБОТИ З КИТАЙСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ	18
Евеліна Боєва, Ксенія Боса	
ТИПОВІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА ІНСТРУМЕНТИ КОНТРОЛЮ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ	22
Юлія Больбіт	
THE PECULIARITIES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN MODERN HIGHER EDUCATION	25
Тетяна Ворова,	
АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДІВ, СТВОРЕНИХ СИСТЕМАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	27
Марина Вотінцева	
МОТИВ ЯК СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ОДИНИЦЯ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ	28
Світлана Гонсалес-Муніс	
ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ МІФОНІМІВ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВАСИЛЯ ЗЕМЛЯКА «ЛЕБЕДИНА ЗГРАЯ»)	32
Поліна Горелова	
ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	35
Надія Григорян	
ГЕНЕРАТИВНІ МОДЕЛІ ШІ У СУЧАСНІЙ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	36
Валерія Грицан	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ МОВНИХ ЗМІН	39
Анастасія Грушецька	
МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ <i>WAR</i> , <i>FREEDOM</i> та <i>PEACE</i> В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	42
Олена Гурко	
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЗМІНИ ПЕРСПЕКТИВИ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАГОЛОВКІВ BBC УКРАЇНСЬКОЮ	45
Олексій Дейкун	
DEALING WITH PROPER NAMES IN TRANSLATION OF NON-FICTION TEXTS	47
Ірина Державецька	
LINGUOSTYLISTIC FEATURES OF POLITICAL DISCOURSE IN CINEMA:	52

THE CASE OF *DARKEST HOUR* (2017)

Марія Добрушина	
ЛЕКСИКОН УКРАЇНСЬКОЇ ПРИРОДИ В АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ	54
Дорошенко Маргарита	
PEACE EDUCATION AT THE NASA POSTGRADUATES STUDIES	57
Vera Zirka	
ПЕРЕКЛАД НАЗВ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ	59
Дарина Калюжна	
ОСОБЛИВОСТІ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ У ЗВО КАНАДИ ТА ФРАНЦІЇ	62
Тетяна Клименко,	
ФРАЗЕОЛОГІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПРИЙОМ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ	64
Катерина Кочержина	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ РЕКЛАМИ У ФОРМАТІ REELS	66
Анастасія Кузьменко	
МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА СУЧАСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	70
Роман Луценко	
ПОЗАМОВНІ ЧИННИКИ ТА ТЕХНІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ СЛЕНГУ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТСЕРІАЛУ «ГРІФІНИ»)	73
Анастасія Литовка	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ПОСТ-РЕДАГУВАННЯ (МТРЕ): ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА	76
Ірина Лінговська	
RECENT TENDENCIES IN THE TRANSLATION OF TEXTS ON THE TIKTOK PLATFORM	78
Kirill Miskevych	
ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ	80
Ірина Муляр	
ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	83
Софія Нечай	
ПЕРЕКЛАД КОНЦЕПТУАЛЬНИХ МЕТАФОР ВІЙНИ ТА БЕЗПЕКИ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	85
Сильвестр Овдейчук	
МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ КОНТЕНТУ НА ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	88
Омельченко Софія	
ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНЦІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ВИКЛИКИ	90
Олена Осадча	
DEVELOPING CRITICAL DIGITAL LITERACY THROUGH ENGLISH LANGUAGE TASKS	93
Віра Осипенко,	
АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПОЗИТИВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	97
Олена Панченко	

ВАРІАТИВНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ РІШЕНЬ У НАВЧАННІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ Олена Підгрушна	98
МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ СТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ Ірина Покидько	101
ТРАНСКРЕАЦІЯ ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ АНГЛОМОВНОГО Й НІМЕЦЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ ДЕКОРАТИВНОЇ КОСМЕТИКИ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПРОСТОРІ Анастасія Потяго	104
ІДІОМИ У ПЕРЕКЛАДІ: АНАЛІЗ НА ПРИКЛАДІ ВІДЕО TED TALKS Софія Прудіус	107
HEART AS THE CENTRE OF EMOTIONS IN ENGLISH IDIOMS Lina Repp	114
THE UKRAINIAN DIASPORA TRANSLATION SCHOOL IN ENGLISH LANGUAGE AND TRANSLATION EDUCATION Анастасія Романчук	116
SOCIOLINGUISTIC PARAMETERS IN CHARLES DICKENS'S LITERARY DISCOURSE Nataliia Safonova	118
LOBSTER SALAD ДЛЯ БІДНИХ: ГАСТРОНОМІЧНІ РЕАЛІЇ ЯК МАРКЕРИ СТАТУСУ В СЕРІАЛІ «THE GILDED AGE» Людмила Славова, Наталія Борисенко, Наталія Антонюк	122
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ВИКЛАДАННІ КОГНІТИВНИХ ДИСЦИПЛІН КИТАЙСЬКИМ ФІЛОЛОГАМ Євгеній Степанов	124
ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЇ ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МІФ ЧИ СУЧАСНІСТЬ? Віра Стрюкова	129
THE FUNCTIONING OF LEXICAL UNITS IN ONLINE EDUCATIONAL DISCOURSE Svitlana Suvorova	133
ВИКОРИСТАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ЗАМІН ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТКИ ЄВРОКОМІСІЇ УРСУЛИ ФОН ДЕР ЛЯЄН УКРАЇНСЬКОЮ Вікторія Трусь	136
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ Олена Турчак	138
ВНЕСОК ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА У РОЗВИТОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Іван Уваренко	140
ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ТІЛЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ПЕРСОНАЖА Галина Фатех	142
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ КИТАЙСЬКИМ СТУДЕНТАМ Світлана Форманова, Тетяна Боса	145
MULTIMODAL PARATRANSLATION IN AUDIOVISUAL MATERIAL: THE AI FACTOR AND NEW CHALLENGES FOR TRANSLATOR TRAINING Anna Khodorenko	149
RENDERING THE CHINESE INTERNET NEOLOGISM 破防 IN KOREAN: FORM, METAPHOR, AND EMOTIONAL FUNCTION	151

Haixing Huang / Хайсін Хуан	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	157
Леонід Черноватий	
ВІД ДВОСКЛАДНОГО ДО ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВПРАВИ В НАВЧАННІ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	158
Ганна Швець	
АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД У КІНЕМАТОГРАФІ	161
Тетяна Шпонька	
ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ КОНСТРУКЦІЙ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАГОЛОВКІВ BBC NEWS)	166
Катерина Штанько	
ШЛЯХИ ПОШУКУ УКРАЇНСЬКИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ АНГЛІЙСЬКИХ ТАНКОВИХ ТЕРМІНІВ	168
Богдан Шуневич	
TRANSLATING CULTURE-SPECIFIC TERMS OF TRADITIONAL CHINESE MEDICINE: CLASH AND SYNTHESIS WITH WESTERN MEDICAL CULTURE	171
Yupeng Wang	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ДІЄСЛІВ ІЗ ПРЕФІКСАМИ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬ СЕМАНТИКУ РЕЗУЛЬТАТУ, НА КИТАЙСЬКУ МОВУ	176
Ян Пен'юй	
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ	181
Олена Ясинецька	